

2050 İKİBİNELLİ

David Passig

Özgün Adı: 2050 The Future of Middle East
Koton Kitap, 1. Baskı - 2011
374 Sayfa

Prof. David Passig

Teknolojik, sosyal ve eğitimsel eğilimlerin tahmini konusunda uzman. Amerika Minnesota Üniversitesi'nde gelecekbilim dalında doktorasını verdi.

Bar-Ilan Üniversitesi'nde doçent doktor olan Prof. Passig, Eğitimde İletişim Teknolojileri Bölümünün başkanı ve Sanal Gerçek Laboratuvar'ını yönetiyor.

Yazar, dünyanın birçok yerinde çeşitli kurumlarda danışmanlık yapıyor; sosyal, endüstriyel ve sosyolojik konularda karar verme süreçlerinin geleceği hakkında seminerler veriyor. 2008 yılında Yediot Kitapları tarafından basılan, The Gold Prize Ödülü'nü alan ilk kitabı *The Future Code*, 25 hafta boyunca en çok satanlar listesinde kaldı.

ARKA KAPAK

Rusya, Doğu Avrupa'daki birçok ülkeyi, örneğin Polonya ve Baltık ülkelerini ve Türkiye'nin kuzeyindeki ülkeleri yeniden ele geçirecek.

ABD ile Rusya arasındaki mücadele 2020 yılında doruk noktasına çıkacak.

Dünya "demografik kış" adı verilen bir döneme girecek. Dünya nüfusu 21. yüzyılın ortasında 9-10 milyar civarında olacak ve bu sayı yüzyılın sonunda 5-6 milyara düşecek.

ABD Ortadoğu'da dengeleyici rol oynaması için Türkiye'ye büyük yatırımlar yapacak. Türkiye yeniden süper güç haline gelecek.

İsrail, Arap ülkelerinin çoğuyla Türkiye'nin arabuluculuğu ve güvencesi sayesinde barış anlaşması imzalayacak.

"Gelecek bilimsel olarak öngörülebilir mi?

Henüz icat edilmemiş hangi teknolojiler gelecekte yaşantımıza yöne verecek?

Dünyanın, Türkiye'nin, hepimizin kaderini belirleyecek Ortadoğu'da düzen ne olacak?

Yeni bir dünya savaşı olası mı, değil mi?

Kadın, erkek, genç nüfusunda yaşanacak değişimler toplum hayatını nasıl etkileyecek?"

Dünya liderlerinin danıştığı ünlü gelecekbilimci Prof. David Passig, önümüzdeki 40 yılı şekillendirecek bu sorulara ve çok daha fazlasına bu kitapta cevap veriyor.

2050, çocuklarınıza hangi lisan öğretmenin daha faydalı olacağından uzun vadeli kazanç için nasıl pozisyon almanız gerektiğine kadar birçok konuda ufkunuzu açacak. Geleceği öngörerek daha doğru kararlar almanıza yardım edecek.

Düşünün 40 yıl önce bugünü görebilseydiniz şimdi nerede olurdunuz?

Türk Okuruna

Türkiye'nin önümüzdeki on yıl içinde karşılaşacağı en büyük zorluk, bölge ve dünya tarihindeki yerini anlamak ve bunun getirdiği anlayışı benimsemektir. Türkiye her zaman Doğu'yla Batı, radikallikle ılımlılık, dini fanatizmle aktif demokrasi arasında dengeleyici bir güç oldu. Türk vatandaşlarının ve liderlerinin, Türkiye'nin coğrafi ve kültürel şartlarının kendilerine verdiği bu görevi devam ettirecek cesareti göstereceklerini umut ediyorum.

Birinci Bölüm

Tarihsel Mantık

Tecrübe, insanların hatalarına verdiği isimdir. Oscar Wilde

2. Geleceği Tahmin Etmekte Kullanılan Temel Esaslar

Eğer eğilimleri anlayıp bunlara göre hareket edersek, bu eğilimler gerçekleşme bile davranışlarımızı geliştirmiş oluruz.

İnsanoğlunu Tarih Boyunca Yönlendiren Güç Bilmecesi

Yazılmış en uzun tarihsel roman olan eserin de Tolstoy, öne sürdüğümüz sebeplerin belki de elimizden sürekli kaçan ancak varlığımızı derinden etkileyen daha büyük bir nedeni anlama çabalarımız olduğunu belirtiyor. Nedeni bilmiyorsak o zaman ne zaman öldüreceğimizi ve kimin balta altında kalacağını bilmemiz de imkansız.

Tarihsel Bilmeceye Kısmi Yanıt

Bence tarihteki davranış biçimlerimizi açıklayabilecek teorileri öne sürmeye yetecek kadar bilgi mevcut. Belki saptadığımız kalıpları anlayacak kadar olgun değiliz ama en azından davranışlarımızın bir kısmını yeterince güvenle görebilir ve belki de bu davranışları etkileyebiliriz.

Oyun kuramının tersine bölgesel teoriler kişiyi savaşa atılmaya veya barış için şiddetli sokak gösterilerine katılmaya iten sebepleri incelemiyor; modern ulus-devletlerin liderlerinin kültür, ekonomi ve güvenlik konularında müttefikler aramasına veya savaşa ve rekabete gitmesine neden olan motivasyonları arıyor. Bu kitapta oyun kuramı teorilerine değil, bölgesel davranışlardaki kalıpları saptayan teorilere odaklanmayı uygun gördüm.

Oyun kuramı teorilerinden farklı olarak bölgesel teoriler, hem ülkenin sınırlarını belirleyen coğrafi çizgilerin hem de ülke içindeki topografik oluşumların ülkenin geleceği üzerindeki etkilerini vurguluyor. Geleceğe izlerini bırakanlar ülkenin ne ekonomisi ne değerleri ne etnik bileşenleri ne de dini. Bu teorilere göre ülkenin hakim olduğu toprağın özelliklerine verdiği anlam, vatandaşlarının içinde yaşadığı manzarayı değerlendirme biçimi, vatandaşlarının çoğunluğunun bulunduğu merkezi alanların topografyasını belirleyen çerçevenin akışkanlığı ve bu çerçevede yaşam tarzlarını nesnel olarak biçimlendirme derecesi vatandaşlarının güç anlayışını belirliyor ve sosyal, kültürel ve ekonomik geleceklerini belirleyecek savaflara itiyor.

Coğrafya

"Terra" kelimesinin anlamı toprak, beslenme, rızık. Genellikle destek, varoluş gibi hep var olan bir kuvvet hissi veriyor. Ancak Oxford Sözlüğü bunlara bir anlam daha ekliyor, *terrere* kelimesinden kısaltılmış olabileceğini belirtiyor. *Terrere* kelimesi, korku, tehdit veya terör ve ürpertinin egemenliği anlamına geliyor (İngilizcedeki *terrorize* kelimesi gibi).

Belki de bu iki rakip anlam, toprağın esasında gömülü daha derin bir anlamı gösteriyor. Belki de kaderin cilvesi olarak insan ne zaman eline toprak geçirse, beraberinde destek, rızık ve yiyecek kaynağıyla birlikte korku ve vahşet kaynağı da geliyor.

Bölgesel sorunları inceleyen yeni araştırmacılar sorunlarda gömülü bu düalizme "Yeni Realizm" adını veriyor.

Yeni Realizm'in anlamı, uluslararası ilişkilere, (ilkelerin iç işlerine gerçekten çok daha dar ve korkunç bir gerçeğin egemen olduğudur. Buna göre, bölgesel düzen özgürlükten daha önemli, çünkü özgürlük sadece düzen yerine oturduğunda önem kazanıyor ve halkları birleştiren şeylerden çok ayıran şeylere odaklanmak önemli. Yeni Realizm, ulusların kaderinin belirlenmesinde coğrafyasının son derece önemli olduğunu; inandığımız teorileri sarsarak hayatımızda mesafenin anlamını ve coğrafyanın üzerimizdeki, kültürümüz üzerindeki kontrolünü gözden geçirmemizi; çünkü gelecekte kimin kime ne yapacağını bunun belirlediğini iddia ediyor. Bu akımın öncülerine göre kendimizi kaderimizden kurtarmak için son derece dikkatli olmamız şart.

Yeni Realizm'e göre coğrafya, 21. yüzyılda geri dönecek ve küreselleşmenin arazi özelliklerini ve insanoğlunun dünya üzerine çizdiği "yapay" çizgileri önemsiz hale getirdiğine inananlardan öcünü alacak.

Değişik iletişim araçları ve ekonomik atmosfer bir çok devleti zayıflatıyor; ancak birleşmiş bir dünya meydana getireceklerine küçük, sorunlu, değişik etnik ve dini kimliklere sahip yerel grupların arazi şartlarıyla yakın bir biçimde etkileşimde bulunduğu bölgeleri ortaya çıkarıyorlar. Bu küçük grupları öncelikle içinde yaşadıkları coğrafi çerçeveye ve ilişkilerine bakarak tanımak mümkün. Dahası, ekonomik krizleri izleyen devrimler o çerçevenin ilişkisini artırıyor. Devrimler insanın yarattığı sosyal düzeni ve kültürü zayıflatıyor doğal sınırları tek durdurucu veya ilerletici etken olarak bırakıyor.

Coğrafi Teorinin Kaynağı

Bu yaklaşımın öncülerinden bir başka düşünür Alfred Thayer Mahan, Amerikan Donanması'nda kaptandı. 19. yüzyılın sonlarında yaşadı ve deniz kuvvetlerinin tarihe etkisi konusunda bir kitap yazdı.' Mahan, denizi medeniyetin "büyük meydanı" veya "oyun bahçesi" olarak tanımlayarak küresel politik mücadelelerde sonucu belirleyen değişken olarak gördü. Mahan aynı zamanda, 1902 yılında Arap Yarımadası'yla (Suudi Arabistan, Yemen, Umman, Birleşik Arap Emirlikleri, Katar, Bahreyn ve Kuveyt'i içeriyor) Hindistan arasındaki alana "Ortadoğu" tanımlamasını veren kişidir. Mahan'a göre Hint Okyanusu ve Pasifik Okyanusu, küresel jeopolitik kaderin merkezi eksenini oluşturur; bu eksen onu elinde tutacak deniz kuvvetinin Avrasya'nın her tarafını etkilemesine olanak verir, etkisini Orta Asya'nın derinliklerinde de hissettirmesini sağlar. Mahan'ın prensipleri bugün de kullanılırsa 21. yüzyıl da jeopolitik rekabetin merkezinin neden Hint Okyanusu olduğu anlaşılabilir.

Mahan gibi, Hollandalı stratejist Nicholas Spykman da İkinci Dünya Savaşı öncesi Hint Okyanusu ve Pasifik Okyanusu kıyılarını, Avrasya üzerindeki etkisi açısından anahtar bölge ve Rusya'nın kara kuvvetlerinin hareketlerinin izlenebileceği doğal bir araç olarak gördü. Spykman 1943'te ölmeden önce, ABD henüz Japonya'yla savaşırken, Çin'in yükselişini ve ABD'nin Japonya'yı savunmasının gerekliliğini öngördü. Bu gereklilik, savaştan seneler sonra ortaya çıktı. ABD Avrupa'yı kurtarmaya çalışırken, Spykman savaştan sonra Avrupa'nın batısındaki ülkelerin birlik kurmak isteyeceklerini ve ABD'nin bundan hoşlanmayacağını tahmin etti. O savaştan yetmiş sene sonra, o coğrafi determinizmin öngörüsüne tanıklık etmek ne kadar muhteşem.

Coğrafi realizmin önde gelenlerinin dayandığı en önemli araştırmacı Halford Mackinder'dir. 1904 yılında ders olarak yazdığı tek bir makalenin ardından, zamanın coğrafi yaklaşımı inceleyen düşünürlerin merkez eksenine haline geldi. Günümüzde, gelecekteki mücadeleleri çözmek isteyen gelecekbilimcilerin de otorite sahibi olarak gördükleri kişidir. Yayınladığı o makalede tek bir kalemde kesin bir ifadeyle şunları yazdı: "*Genellikle doğa değil insanoğlu başlatır ama geniş ölçekte doğa kontrol altında tutar.*"

Mackinder'in tezi, Rusya, Doğu Avrupa ve Orta Asya'nın, imparatorlukların kaderlerinin belirlendiği eksenler olduğuydu. Daha sonra Avrasya'nın insanlık tarihinin kalbi olduğunu söyledi. Bu merkezin iki yanında, tarihteki dört büyük dinin beşiği olan dört bölgenin uçları bulunuyor. Mackinder'e göre dinlerde coğrafi fonksiyonlardır.

Mackinder, Ortaçağ'daki Hıristiyanlığın dar bir alanda hareket ettiğini, harici barbar güçlerden korktuğunu ve bu yüzden okyanuslar yoluyla yeni topraklara yayılmayı amaçladığını iddia eder. Bu yayılma süreci tarihte Kolomb Dönemi veya Büyük Keşif Dönemi olarak bilinir. Mackinder, 20. yüzyılın başında dinlerin kendilerini yeniden tehdit altında hissettiğini ancak yayılacak veya kaçacak bir yerleri olmadığını, çünkü dünyanın kapalı ve küçük bir küresel sistem haline geldiğini açıkladı. Bu durumda her yerel sosyal güç patlaması, yeni ve bilinmeyen coğrafi konumlara dağılacığına, kuvvetli bir biçimde dünyanın dört bir yanında yankılanıyor. Bunun da anlamı, dünyadaki politik ve ekonomik organizmanın zayıf en ufak parçasının bile tamamen paramparça olacağıdır. Avrupa'daki imparatorlukların genişleyip gidecekleri yeni alanlar bulunmadığından, bu imparatorlukların neden olduğu çatışmalar kesinlikle küresel olacaktır. Mackinder böylece, biraz belirsiz olsa da, iki dünya savaşının kapsamını tahmin etti.

Mackinder, Avrupa'nın modern tarihinin başlangıcını Haçlılar Dönemi'yle başlatır.

Aynı zamanda istenmeyen misafirlere büyük ormanlardan oluşan araziler sayesinde korunan Rusya, buna rağmen 13. yüzyılda Moğol gürüha yenik düştü. Bu istilacılar önlerine geçen her şeyi yok

ettiler ve arkasından Rusya'nın görüntüsünü ve karakterini değiştirdiler. Ancak Avrupa'nın çoğunluğu Rusya'daki gibi bir yıkım yaşamadığı için dünyada politik yaşamın önderliğini yapabildi. Rusya'nın ise onu kendisi yapan özellikleri nedeniyle Avrupa Rönesans'ına katılmasına izin verilmedi. Böylece denizler kadar büyük bozkırlara sahip, istilacılara karşı doğal bir korunması olmayan bu imparatorluğun vatandaşlarının benliği ne vahşi bir istilanın korkunç tecrübesi kazanacaktı. Mackinder'e göre, ülkeleri de hep kendini koruma umuduyla başka arazilere yayılıp işgal etme ihtiyacı duyacaktı.

Buna ek olarak buharlı motorun icadı ve 19. yüzyılda Süveyş Kanalı'nın açılması, Mackinder'e göre Avrupa'nın deniz kuvvetlerinin Güney Asya kıyıları çevresindeki hareketliliğini artırarak coğrafyada önceden bilinen kaderi güçlendirdi. Denizde kuvvetli olanlar gittikleri her yerde demokrasinin tohumlarını ekebildiler. Ancak aynı zamanda trenlerin hem Doğu Avrupa'nın kaderine hem de Avrasya'nın kalbinde iskan edilen bölgelerde kara kuvvetlerinin hareketine büyük etkisi oldu. Mackinder, önceki yüzyıllarda Moğolların atlarının kazandırdığı hareketliliği kullanarak Avrasya'daki alanları çevreleyen bölgelerin kapılarını kırmaları gibi, 20. yüzyılda da Rusya'nın demiryollarının sağladığı hareket rahatlığıyla benzer bir rol oynayarak işgalci rolünü üstlenmesinin doğal olacağını savundu. Coğrafi değişkenlerin özellikleri, insani değişkenlerden daha sabit ve ölçümleri de daha kolaydır.

Mantığını coğrafi yaklaşımdan alan bir araştırma yöntemini kullanarak Avrasya üzerinde mücadele eden güçlerin geleceğini incelemek istiyorum. Bölgemizde etkili güçleri de inceleyerek Ortadoğu'yu nelerin beklediğini görebileceğiz.

3. Teritoryal Anlaşmazlıkların Hareket Geçiren Güç

Geçmiş kontrol eden geleceği de kontrol eder; bugünü kontrol eden geçmiş de kontrol eder. George Orwell

Doğum ve Ölüm

Friedman, "İyi bir tahminde bulunmak için aptal gibi davranmalıyız," der. "Aptallık" derken bahsettiği, temel ve basit fikirleri, her topluluğun hayatındaki bariz şeyleri bulmaktır.

Küçük aile temel olarak daha kolay zedelenabilir. Kendin için üretmek veya elde etmektense, zayıftan çalmak daha kolaydır. Bu nedenle tek başına bir aile vahşi hayvanlara ve çalacak, köleleştirecek ve öldürecek insanlara karşı daha müdafaasız olacaktır. Dolayısıyla küçük aileleri savunmak için büyük topluluklar oluşturmak mantıklıdır. ... Kişinin güvenebileceği ve beraber iş bölümü yapabileceği en doğal çevre, doğrudan veya dolaylı olarak kan bağı bulunan kişilerdir. Bu nedenle bir yabancıya aile ferdinden fazla güvenmek için neden yoktur. Çatışmaların ve savaşların nedeninin temelinde bu yatar. Doğuştan bize ait olanı veya ait olduğumuzu sevmemiz daha kolaydır. Coğrafi yaklaşıma göre bu eğilim insanın davranışlarının merkezinde yatar ve bunun sayesinde insanların ileride nasıl davranacağını tahmin edebiliriz.

Yabancıya veya Akrabaya Sevgi

Modernizm, doğuştan elde edilen hak ve sorumlulukların düşmanı. Modern devrimci rejimlerin eski rejimleri parçalayabilmesinin başlıca sebebi, eski rejimlerin kan bağına göre haklar dağıtmasıydı. Yeni rejimlerde kan bağı kimseye yetki veremez; yetki doğuma bağlı imtiyazlar değil, kişinin kazandığı imtiyazlar kullanılarak elde edilen başarılar sonucunda verilir.

Geleneksel toplumlar yaptıklarında daha zorlayıcı ama aynı zamanda da doğaldı. Anne babaya ve aileye ait olana duyulan sevgi ilk sevgiydi ve daha kolaydı. Yakın çevrede olanı sevip ondan nefret etmek, dünyayı dolaşıp sevecek ve nefret edecek birilerini bulmaya çalışmaktan daha kolay.

Milliyetçiliğin Kaynağı

Bu da bizi milliyetçiliğe veya kişinin içine doğduğu topluma duyduğu sevgi ve sorumluluklarına getiriyor. Bu toplum bir göçebe grubu veya dev bir ulus-devlet olabilir. Kişinin kendisiyle bağı olan kişileri sevmesinin nedenleri neredeyse sorgulanmaz.

Modern dönemin insanları bu gerginlikle yaşamakta zorlanıyor. Savaş seçeneğini ortadan kaldırır veya doğaya karşı, ilkel bir güdü olarak tanımlarlarsa bu gerginliği atlayabileceklerini düşünenler var.

Ancak eğer bu gerginlik modern toplumların içine işlemişse, artık ne kadar istenirse de savaşlar kolay kolay ortadan kalkmayacak. Başkalarına duyulan sevginin kolay kolay yok olmayacağı gibi.

Uluslarda, ne kadar demokratik olurlarsa olsunlar, genelin haklarıyla bireyin haklarının sürekli çatışma durumunda olması, birçok milletin kurucu liderlerini bu gerginliği ortadan kaldırmaya çalışmaya itti. Örneğin ABD'nin kurucuları kişinin temel hak ve hürriyetlerini kapsayan kanunu yerleştirdiler ve zamanın bu iki sevgi arasındaki ikilemi çözenin bir yolunu bulacağını umdular. Buna rağmen en liberal ve modern toplumların benliklerinin derinliklerinde hala en temel sevgi olan kabile sevgisi vardır. Bu sevginin neden olduğu olağanüstü davranışları 21. yüzyılın başında birçok yerde görmek mümkün. Dünyanın her yerinde insanlar kendi yurttaşlarına meydan okuyor. Neden devletlerini sevmek zorunda olsunlar? Daha kolektif bir kimlik kurma çabaları sürerken neden çoğu insan en temel sevgisine; aile sevgisine, kabile sevgisine ve ya kan çevrelerinin sevgisine geri dönüyor? Özellikle de bu çevreler tehlike altındaysa.

İşin saçına yanı, günümüzde kolektif kimliğin de kimseyi rahat bırakmaması. Bazı kişiler daha geniş anavatan kimliğinden kaçmaya çalışsalar bile, kan bağına dayanarak kurulan kabile kimliklerine dönmek istediklerinde milliyetleri peşlerini bırakmıyor. Kendi kabilelerinininkine benzer bir kimlik edinmeye çalışabilirler ama yine de kişinin içinde kazılı kalan, kendi anavatanıdır. Buna bir örnek, doğdukları veya büyüdükları ülkenin kimliğinden kaçmak ve başka bir ülkenin kimliğini ve vatandaşlığını almak isteyen İsraililerdir. Dünyanın öbür ucuna gidip yerel Yahudi toplumlarıyla bağlantı kurmak istediklerinde zorlanıyorlar. Manevra alanı çoğu insanın düşündüğünden daha dar. İnsan anavatanını kolayca geride bırakabilir ama anavatanı onu kolay kolay bırakmaz. İnsan sorumluluklarını itip kabilesini sevmekten vazgeçebilir ama hep o kabileye ait olacaktır, kabile de ona.

Sonuç olarak, insanın içinde doğduğu şeyleri simgeleyen milliyetçilik, 21. yüzyılda da insanların örgütlenmesinin başlıca etkenidir. Buna rağmen, 21. yüzyılın başında ülkelerin karşılıklı geliştirdiği derin bağımlılığın sonunda ulus-devletlerin önemini kaybetmesine, bu devletlerdeki dinlerin etkilerini yitirmesine ve sonuç olarak girecekleri savaşların da azalmasına neden olacağını iddia edenler var. Bazıları da günümüzde çatışmalarda dini gerginliğin ailenin, kabilenin ve yerin önemini azalttığını iddia ediyor. Fakat bu iddialar ancak insanoğlu kendine yakın olanı ve içine doğduğu çevreyi sevmeye içgüdüsel olarak kaybederse gerçekleşecek. Henüz bu iddiaların güvenilir ve deneysel bir sonucu bulunmuyor. Hatta tam tersi geçerli. Karşılıklı ekonomik bağımlılığın kuvvetlendiği 20. yüzyılda milliyetçilik de kuvvetlendi. Hatta gittikçe daha küçük gruplar kimlik ve ulusal haklar talep ettikçe milliyetçilik daha da saf hale geldi. 20. yüzyılda ekonomik rasyonalizm milliyetçi güçlenmelerle el ele gitti. Bu nedenle geleceği anlamamız için insanoğlunun, sıklıkla ekonomik çıkarlarından önce gelen milliyetçiliğe duyduğu olumlu ihtiyacı ve bu ihtiyacın sürekliliğini anlamamız şarttır.

Konum

Milliyetçiliği yönlendiren ikinci unsur insanın sevdiklerinin ve ailesinin yaşadığı yerdeki tecrübesidir. Cemaatler, şehirler, milletler ve hatta göçebeler bile belirli bir alanda yaşar. Yerlerinden çıkarıldıklarında karakterleri değişir. Kültür, dil, din, gelenek ve göreneklerde sadece konuma bağlı olmayan bir nitelik var, ancak yine de kültürde sadece var olduğu yere ait bir şey vardır. Kime doğduğumuz kadar nerede doğduğumuz da önemlidir.

Korku

Milliyetçilikte en önemli unsur, içinde bulunduğumuz yerin ve alanın her birimizin içine ektiği ilkel kaygılardır. İnsanların yaşadıkları alanın üzerinde sürekli dolanan bu korku, coğrafi çatışmaları harekete geçiren güçleri anlamaya çalışırken mutlaka hesaba katmamız gereken bir kuvvettir. Yan yana yaşayan iki toplum arasında hep bir korku olacaktır. Korkunun kaynağı, diğer tarafın amacının bilinmemesidir. Herhangi bir ilişkide insan belki diğer tarafın niyetinin iyi olduğunu varsayabilir ve en kötü ihtimalle yanıltılmış olur. Ancak söz konusu ailesinin hayatı, hürriyeti veya refahı olunca, karşı tarafın niyetinin nasıl olduğu nu doğru tahmin etmesi son derece önem kazanır.

Karşıdakinin kişiliğinin anlaşılmasız olduğu bir dünyada, mantığı insanı, çoğunlukla sırf en kötü olasılıktan korktuğu için zulümle hareket etmeye zorlar.

Friedman'a göre burada en önemli şey, korku. Devletlerin eylemleri de başkasına ait olanı istemek veya kendilerine en yakın olanı sevmek gibi dürtülerden çok korku dürtüsünden kaynaklanıyor. Bu

dürtü modern devletleri olduğu kadar göçebe kabileleri de etkiliyor. Bağımlılık ve imha korkusu milletleri kendilerinin de istemediği bir saldırganlığa iter. Konuma bağlı bu korku milletleri tamamen durdurabilir veya gerçekçi olmayan hayaller kurmalarına neden olabilir.

Ne kadar acı verici bir gerçek bu. Bu gerçeği çoğumuz ne kadar yok saymaya çalışsak ya da küresel hümanist değerler yığınının altına saklamak istesek de, anlaşılan uzun süre peşimizi bırakmayacak. 21. yüzyılda olası tarihi anlamaya çalışan kişi, bu gerçeği göz önünde bulundurmamak zorundadır. Aksi takdirde hayal kurarak kendini komşularının saldırısı altında bulabilir, komşuların saldırmaya niyeti olmasa bile.

Zaman ve Direnç

Ekonomik liberallerle Marksistler can düşmanları gibi gözükse de, millet kavramının en iyi ihtimalle bir mantık evliliği, en kötü ihtimalle de kolektif bir hapisane olduğu konusunda hemfikirler. Aynı zamanda ulus-devletlerin yok olacağı konusunda da anlaşılıyor; biri bunun küresel servet sayesinde, diğeri de işçilerin uluslararası statüsü sayesinde gerçekleşeceğini düşünüyor.

Ancak zamanla birlikte 21. yüzyılda zenginler ve entelektüeller arasında iyimser ve ilginç bir yanılsama yayılıyor. Hem liberaller hem de sosyalistler artık milliyetçiliğin önemli olmadığını hissediyorlar. Kendilerini çoğunluktan ve doğadan teknoloji ve hizmetçileri yardımıyla ayırmayı başaran dünya zenginlerinin hayat biçimleri birbirine benziyor ve kendi milletlerinin hayat biçiminden çok farklı. Konum onlar için, ülkelerindeki daha düşük statülü insanlar için olduğu kadar önemli değil.

Bu konularda Friedman'ın kullandığı dil acıdır. Friedman, 20. yüzyılın, düşük sosyoekonomik konumdaki insanların milli konulara ve menfaatlere karşı umursamaz olduğu yönündeki entelektüel fantezilerin mezarlığı olduğunu yazmıştır. İki dünya savaşında orta ve alt sınıftaki komşularını parçalayanlar yine orta ve alt sınıftaki kişilerdi. ABD'de Vietnam Savaşı'nı destekleyenler orta ve alt sınıflardı. "Gelecekleri varsa göreceklere de var" ve "Kemiklerini kırarız" gibi sloganlar entelektüellerden veya zengin dünya vatandaşlarından değil "yok etmek" istedikleri kişiler gibi çalışma yorgunu insanlardan gelir.

Friedman'ın uyguladığı araştırma yöntemine göre her jeopolitik inceleme bunun neden böyle olduğu sorusuna makul bir yanıt vermekle başlar. Genellikle ortaya atılan, zenginlerin fakirleri kullanarak onları savaşlarında asker olarak öne sürmek istediği tezi mantıklı değildir. Ne de olsa savaşların ticaret açısından kötü olduğunu iddia ederek savaşlara karşı çıkanlar genelde zenginlerdir. Dahası, işçi grubunun entelektüellerin düşündüğü kadar aptal olmadığını düşünüyorum. Bu kadar savaşçı davranmalarının başka bir sebebi olmalı.

Jeopolitik İncelemenin Eski ve Yeni Kuralları

Friedman, coğrafi yaklaşımdan ortaya çıkan jeopolitik süreçlerin gelecekteki vektörlerini incelemek için birkaç kesin kural öneriyor. Bu kurallar, onun yukarıda belirtilen yanılsamanın neden alt sınıfların dünyasına da yansımadağı sorusuna verdiği açıklamalardan ortaya çıkıyor.

1. Ortak Kader

İlk kural, ortak kader duygusudur. Bu duygu iki şeye bağlıdır. Bunlardan ilki milletin, ülkenin veya toplumun büyüklüğüdür.

2. Sosyal Sınıf

İkinci kural, sosyal sınıf tecrübesidir. Varlıklı kişilerin için de buldukları toplumun kaderinden kendilerini korumaları, orta ve alt sınıfların kendilerini korumasından daha kolaydır. Zenginler başka ülkelerde de para kazanabilir. Özel ulaşım araçları, gemiler ve uçaklar kullanarak aileleriyle birlikte istedikleri anda başka bir ülkeye gidebilirler. Varlıklı olmayan kişinin durumu farklı. Onların kaderleri ülkenin kaderine çok daha fazla bağlıdır.

Sonuç olarak alt sınıflar genellikle ülkelerinin dış politika konusunda gireceği risklerle ilgili her zaman daha muhafazakar olacaktır. Her ülkede orta sınıflar ve alt sınıflar hareket edecekleri fazla alan olmadığını düşündüklerinden, yani kaybedecekleri daha çok şey olduğu ve doğru kararları verilerse ellerine daha çok şey geçeceği için, entelektüeller ve varlık sahibi kişiler milliyetçilik ve korumacılık çağının sonunun geldiğini söylediklerinde bunu şüpheyile karşılayacaklardır.

3. Değişiklikten Korkmak

Üçüncü kural, en yakın çevreye ait olmayan her şeyden korkmaktır. İnsanın doğduğundaki ilk tecrübesi sevgiyse ikincisi de korkudur. Ait olana duyulan sevgi kısa zamanda değişik olandan korkuya dönüşür. İnsan ne kadar zayıf olursa elinde o kadar az kaynak bulunur ve içinde bulunduğu topluluğa o kadar bağımlı olur.

Demokratik çağda sınıfların savaşı Karl Marx'ın öngördüğü gibi gerçekleşmiyor. Sınıfların savaşı çokuluslu zenginle sıradan milliyetçi arasında. Hayatta dönebileceği birçok yön olan zengin, Dünya Ticaret Örgütü, Avrupa Birliği ve Kuzey Amerika ticari anlaşmaları gibi çokuluslu maceraların tüm insanlığa sadece yararı olduğunu iddia ediyor. Buna karşın sıradan vatandaş bunu inkar etmiyor; belki de çokuluslu dünyada başarılı olacak ama kesinlikle böyle uzun vadeli bir riski göze alamaz, sadece zenginler uzun vadeli risklere atılabilir ve sonuçlarından yararlanabilirler.

4. Bireysel Zaman ve Kolektif Zaman

Dördüncü kural, ülkelerin ekonomik olarak gelişmesi için gerekli zamanla bireyin ekonomik isteklerini gerçekleştirmek için gereksinim duyduğu zaman arasındaki gerilim. Başka bir deyişle kişinin yaşam beklentisi, risk alma konusunda önemli bir bileşendir.

Ülkeler zamanı on yıllar, nesiller veya yüzyıllar gibi büyük zaman parçalarıyla ölçer. Bireyler ise zamanı en fazla birkaç on yıl olarak hesaplar. Milletin hayatında zaman birimi veya ekonomik dönem olarak görülen zaman, bireyin tüm hayatı olabilir.

Bu da Friedman'a göre, insanla ülkesi arasındaki temel gerginliktir. Büyük ekonomik değişiklikler az sayıda kişinin hayatını değiştirdiğinde veya hayatları bu ekonomik değişiklikler nedeniyle değişen insanlar örgütlenmemişse, ülke bireyi kullanır ve bunun karşılığında hiçbir bedel ödemez. İnsanlar ileride çocuklarının önemli bir ekonomik sıçrama gerçekleştirebileceğini anlarsa, belki kendilerinden istenen şeyi sessizce feda ederler. Fedakarlıklarının çocuklarının mutluluğunu fazla artırmayacağını düşünürlerse, ekonominin gücünün iki katına çıkacağı söylense bile isyan edeceklerdir.

4. Olası Gelecek

Kendi kurallarına göre oynayan sahtekarlık yapmak zorunda kalmaz. Dimitri Droykov

Gelecekbilimciler arasında kuruluşların gelecekteki eğilimleri değişik yöntemlerle anlamalarına yardım etmek için kullanılan dört akım bulunur. Hepsinin avantajları ve dezavantajları var. İlki, klasik akım, beklenen eğilimleri araştırır. İkincisi, senaryocu akım, olası eğilimleri araştırır. Üçüncü akım olan gelecek şekillendirici akım, istenen geleceğin şekillendirilmesini araştırır. Dördüncü akım, yani joker kartları yaklaşımı, günümüzde bizce beklenmeyen ancak gerçekleşebilecek eğilimleri araştırır.

Evrimin olduğunu varsayan ilk türden gelecekbilimciler, değişik sistemlerdeki mantık biçimini anlamaya çalıştılar. Buldukları mantık biçimlerini bilimsel modellere çevirdiler. Bugün elimizde bulunan modellerin tahminlerinin gerçekleşme oranı %60-70 arasındadır.

Gelecekbilimciler eğilimleri bu değişik kategorilere, genellikle tahminlerini hazırlarken kullandıkları araştırma yönteminin tahmin doğruluğuna dayanarak ayırır. Tahmin doğrulukları yüzde 60 ila 70 arasında olan araştırma yöntemleri, genellikle beklenen eğilim tahminleri yaratır. Tahmin doğrulukları yüzde 40 ila 50 arasında olan araştırma yöntemleri genellikle olası eğilim tahminleri yaratır. Tahmin doğrulukları yüzde 20 ila 30 arasında olan araştırma yöntemleri genellikle bilinmeyen eğilim tahminleri yaratır.

Bu kitaptaki sadece olası bir eğilimin tahminidir. İleride bu tahmin taban alınarak verilecek tüm kararlar da sadece bu bağlamda değerlendirilmelidir. Olası eğilime odaklanmayı seçmemin sebebi, betimlediğim araştırma yönteminin tahmin doğruluğu oranının yüzde 50 olmasıdır.

İkinci Bölüm Arka Plandaki Genel Eğilimler

Amerika'yı keşfettiklerini düşünmek büyük hata. Sadece varlığını fark ettiler. Oscar Wilde

5. Yüzyılın İki Genel Eğilimi

Bu iki eğilimi seçmemin nedeni bunların en önemli ve büyük ihtimalle 21. yüzyılı ve bu yüz yılda olacakları şekillendirecek eğilimler olmaları.

İlk bileşen, küresel ve yerel demografik eğilimler; ikinci bileşen de önümüzdeki yüzyılın şekillenmesi konusunda öne çıkan teknolojik eğilimler. ... Gelecekbilimci hangi bileşenleri inceleyeceğini seçemez. Seçtiği teorik çerçeve ve süreç, bakacağı yönü seçmesini sağlar. Bu nedenle, okurun da göreceği gibi, bu iki bileşen "coğrafi yaklaşım"ın doğrudan sonuçlarıdır.

6. 21.Yüzyılın Demografik Eğilimleri

Daha önce de belirttiğim gibi coğrafi yaklaşıma göre, kişinin hayatının iki yönü, yaşadığı jeopolitik alanın geleceğini belirler. Bunlardan ilki insanın en önemli sorumluluğunun ailesine karşı olmasıdır. İkincisi de ailesinin ekonomik statüsüdür. Bu statü genellikle toplumunun teknolojik seviyesine bağlıdır.

İlk başta birinci açıya bakacağım. İnsanlar temel aile birimlerini korumak için daha büyük aile grupları düzenler. Bu da aileler grubunun, diğer gruplarla ilişkilerini düzenlemek için iç ve dış politikayla uğraşmalarını gerektirir. Politikanın temelinde kişinin yakınlarına ve tanıdıklarına doğal bir yakınlık hissettiği, doğduğu kabile, şehir ve millete köklü bir sadakatle bağlı olacağı ve bu sadakatin kolay kolay yok olmayacağı varsayımı bulunuyor. Günümüzde bu aile grubu büyüyüp "milli kimlik" denen kimlik çerçevesinde toplanınca ülke vatandaşlarının sadakati daha da önemli duruma geldi.

Dünyada Gelecekte Doğurganlık Oranı ve Doğal Artış Eğilimleri

Değişik araştırmalara göre dünya nüfusu 2050 yılına kadar 9 ila 10 milyar arasında bir rakama ulaşacak ve arkasından azalmaya başlayacak. Bu nüfus zirveye erişmeden önce, 20. yüzyıldan da bildiğimiz üzere, dramatik bir biçimde yaşlanacak, sosyal ve ekonomik kurumlar yetersiz kalacak. Bunun sonuçları tabii ki jeopolitik süreçlere etki edecek.

Bunun birkaç sebebi var. Bunlardan en önemlisi doğum kontrol yöntemlerine erişim, arkasından ailelerin gelir seviyelerinin yükselmesi ve birçok toplumda yayılan aile planlamasıydı. Bunların beraberinde getirdiği bariz küçülme eğilimleri 21. yüzyılın başında tehlikeli bir hal alıyor. BM araştırmacılarının özel bir proje kapsamında hazırladığı tahmine göre dünyanın önde gelen 60 ülkesinin nüfusu 2050 yılına kadar önemli ölçüde azalacak. Bu 60 ülke, dünya nüfusunun % 44'ünü oluşturuyor. Örneğin Avrasya fay düzlemindeki en önemli ülke olan Rusya'nın nüfusu 2050 yılına kadar %22 azalacak. Doğal artış oranı şu anda sadece 0,7. Ukrayna, nüfusunun neredeyse %50'sini, doğal artış oranı 0,75 olan Çin de nüfusunun %20—30 kadarını kaybedecek. Değişik araştırmalara göre Çin'in insan gücü 2020 civarında yok olmaya başlayacak ve yaş ortalaması ABD gibi ülkelerinkinden çok daha yüksek olacak. Aynı zamanda Avrupa'da, sadece kara veba döneminde görülen bir düşüş yaşanacak. Avrupa, şu anda nüfusundan her sene 700.000 kişi kaybediyor ve 2050'ye doğru senede aşağı yukarı 3 milyon kaybediyor olacak.

Çoğu kişinin varsaydığı gibi tersine nüfusun azalması, bir ekonomik krizin sonucu değil. Hatta durum bunun tam tersi. Ülke zenginleştikçe doğal artış oranı daha çabuk düşüyor.

Avrupa ile Asya arasındaki önemli topografik alanda bulunan Rusya'nın verilen özellikle göze çarpıyor. Doğurganlık oranı eğilimine uygun olarak nüfusu azalıyor. Verilere göre bugün Rusya'da, her yıl bir önceki seneye göre 750.000 daha az doğum gerçekleşiyor. Bu eğilime göre bugün 145 milyon kişinin yaşadığı Rusya'nın nüfusu 2050 yılında sadece 100 milyon olacak. Bu gerçeğin Rusya'nın bu yıllarda duyacağı korkuya hiçbir etkisinin olmayacağını düşünen kişi eğilimin kuvvetini anlamıyor demektir. Bu demografik korku Rusya'yı 21. yüzyılın başında ihtimal vermeyeceğimiz faaliyetlere itecek.

Coğrafi yaklaşıma göre basitleştirirsek, bu verinin önemli etkileri olacak. Ailenin geleceğinde varlığını tehlikeye atacak bir kriz olduğu fark edilince büyük ihtimalle aile ve kabile önem kazanacak. Bu kriz durumunda toplumun en aydın kesimlerinde bile rasyonel olmayan davranışlar görülecek. İnsanoğlunun kurduğu düzenin temel birimine duyulan ilkel sadakat duygusu, liberal havaya egemen olacak.

Yaşam Beklentisinde Gelecek Eğilimler

Dünya Sağlık Örgütü, artık yaşam beklentisini kişinin kronolojik ölüm yaşı olarak değil, sadece sağlıklı geçirdiği senden göz önünde bulundurarak hesaplıyor. Bu yöntemle göre 21. yüzyılın başında gelişmiş ülkelerde ortalama sağlıklı yaşam süresi 70 sene civarında. Bu senelerden sonra kişi genellikle yaşlılıkla birlikte gelen kronik hastalıklara yakalanıyor. Bunlar da kronolojik yaşam beklentisine beş veya on yıl katıyor.

Demografik Kış

Daha önce de belirttiğimiz gibi hız eğilimleri günümüzdeki gibi devam ederse daha 2020 yılına gelmeden 5 yaşının altındaki çocuk sayısı 65 yaşın üzerindeki nüfusa eşit olacak. Yüzyılın ortasına doğru da insanoğlunun bugüne kadarki nüfus dağılımı tamamen tersine dönecek. Geçmişte 65 yaşın üstündeki nüfusun yüzdesi bundan önce 3-4'ün üstüne çıkmazken ve beş yaşından küçük çocuklar hep %15-20 civarlarındayken 21. yüzyılın ortasında durum tersine dönecek. Bu değişim toplumun kurumlarının, hizmetlerinin ve varsayımlarının temellerini sarsacak. Elimizdeki eksik araçlarla bile bunun toplumda oluşturacağı ilkel korkunun boyutlarını tahmin etmek kolay.

Ekonomik açıdan bu eğilimin talep ve tüketim oranlarının düşmesine yol açacağını söylemek abartılı olmaz. Günümüzde daha az çocuk olması, ileride ekonomiyi döndürecek büyük alımlar yapacak daha az insanın olması demektir. Sosyal açıdan da az sayıda çocuk, ileride büyük sayıda yaşlı nüfusa bakacak sosyal güvenlik ağlarını destekleyemeyecek kadar küçük bir işgücü demektir. Ulusal açıdan bu eğilim, her toplumu canlı tutan yeni ve yaratıcı fikirlerin yeterli sayıda olmayacağını, bunun da sanayide duraklamaya ve kültürde donmaya yol açacağını gösteriyor.

Bu eğilim hayal etmesi fazla zor olmayan bazı süreçlere yol açacak. Bu süreçlerden bazıları aşağıdadır:

- Dünya üzerindeki toplumlardan ancak çok an hızla büyümeye devam edecek, bağımsızlık ve ekonomik gelecek sağlayacak. Bunlardan en büyüğü ABD'dir.

Doğurganlık değil göç oranlarından dolayı büyüyecek. 2010 yılında ABD'nin 300 milyon vatandaşı var. Tahminlere göre bu rakam 2 doğru 400 milyon kişi olacak.

- Çarpıcı şekilde büyümesi beklenen diğer ülkelerden biri de İsrail. Araştırmalara göre yüzyılın ortasında, İsrail'in yeşil çizginin içi denilen ve sadece İsrail yönetiminde olan alanlarında (Filistinlilerin yönettiği Gazze, Batı Şeria ve ortak yönetilen alanlar haricinde) 15-20 milyon kişi yaşayacak.
- İşçi eksikliği çoğu ülkede hissedilecek. Özellikle teknoloji ve bilgi endüstrilerinde bu eksiklik daha belirgin olacak. Yüksek beceri gerektiren hizmet sektöründe eksiklik önemli boyutta olacak, çünkü bu sektöre üç yerdenden baskı gelecek: gittikçe küçülen genç nüfus, iş piyasasındaki insan gücünün yaşlanması ve piyasanın hedeflerine ulaşmak için giderek daha yüksek eğitim gerektirmesi.

Ancak hepsinden de önemlisi, bu süreçler, grupların kendilerini korumaya yönelten ilkel korkularında çok büyük değişiklikler yaratacak. Bu süreçler toplumları kriz sırasında daha savunmasız bırakacak; bu durumda da toplumlar liderlerinin uluslararası konularda en ufak bir riski bile almasını engelleyecek. Günümüzde her barış görüşmesinde ekonomi, kültür ve güvenlik alanlarında karşı tarafa belirli bir güvensizlik ve ciddi anlamda endişe duymaya alıştık, ancak panik duygusunun ileride daha da büyüyeceği görülüyor. Ülkelerin mantıksız şeyler yapmayacağını düşünenler, insanlık tarihin den hiçbir şey öğrenmemiş demektir.

Bu eğilimin kökeninde 21. yüzyılın felaketlerinin tohumlarının yattığını güvenle söyleyebiliriz. Tarihin başından beri gruplar başka gruplara saldırarak kendi gelişimleri için gereken insan gücünü ele geçirdiler. Bunu yaparken diğerlerini esir ettiler, tecavüz ettiler, öldürdüler ve kültürlerini yok ettiler. İnsanoğlu ucuz ve kolay işgücünü elde etmek için her şeyi yapar. Aydın ülke Amerika'nın ataları bile, üç yüz yıl önce Avrupa'dan çıktıklarında, gerektiğinde Afrika'ya giderek köle getirdiler. Bunu 20. yüzyılda yeniden yapmalarının sebebi Çin'de ve Asya'nın başka yerlerinde çocukları çalıştırarak

ihtiyaçlarını gidermenin ucuz yolunu bulmalarıdır. Hatta bazı iddialara göre "para sistemi" adı altında akıllıca bir sistem kurarak hepimizi finansal köleler haline getirdiler. Durum böyleyse, Çin'de de dünyanın geri kalanı için ucuza çalışacak yeteri kadar çocuk ve genç kalmadığında ne olacak? Belki 21. yüzyılda eski utanç ve esaret yöntemlerini görmeyeceğiz. Belki buna, hala genç işçi gücüne sahip ülkelere uygulanan "ekonomik nüfuz" adını vereceğiz. Ancak el emeği olmadan ekonomik etki yaratılamaz. Sürekli bir işgücünü bir yerden bulmak gerekir. Ülkeler panik içindeyken arzın değişmeyeceğini nasıl garanti edebilecek? Ertesi gün işe devam edileceğini bilmenin rahatlığıyla uyumak için başkalarına yapmayı göze alacakları şeyler neler?

Robotlar

Genç insan kaynaklarının azaldığı ve pahalılaştığı bir ortamda endüstride ve savaş birimlerinde insanların yerini alabilecek teknolojik alternatifler bulunması gerekecek. Bu eğilim gerçekleşmeye başladı ve büyük ihtimalle daha da gelişecek. Sonunda birçok ülke savaşan birliklerinin çoğunu robotlarla değiştirecek. 21. yüzyılda toplumlar zaten sayıları çok az olan genç nesli tüm toplum için savaşmaya ve hayatlarını tehlikeye atmaya göndermeyi kabul etmeyecek. Toplumlar hükümetlerine herhangi bir askeri çatışmaya girmemeleri için büyük baskı yapacak. Hiçbir devlet bu talebe karşı koyamayacağından, hükümetler büyük paralar harcayarak ordularını değişik robotlarla dolduracak: mürettebatsız araç ve uçaklardan robot askerlere kadar.

21. yüzyılın başında ucuz işgücünün yerini almayı amaçlayan ve fazla iddialı görülen bu eğilim, yüzyılın en önemli eğilimi haline gelecek. ABD ve Japonya'da ucuz insan gücünün yerine robotların getirilmesi yönünde yapılan yatırımlar görülüyor. İnsanların yanında basit işleri yapan robotlar da işgücünün içinde.

Paro isimli olanı, insanla robot arasındaki iletişimin gelişimine güzel bir örnek. Paro yalnız insanlara eşlik ediyor ve insanlar da onu duyguları olan bir varlık gibi algılıyor. Japonya nüfusunun %20'sinden fazlası 65 yaşın üstünde olduğundan bu tarz arkadaşlara gereksinim büyüyor. Bu kitap yazıldığında en gelişmiş robot, Meiji Üniversitesi'nde geliştirilen ve duyguları tanıyıp bunlara uygun biçimde iletişim kurabilen Kansci'dir. Kansci, insana benzer bir robot ve üreticilerine göre utangaç. Kendisine bir kelime söylendiğinde 500.000 anahtar kelime içeren veritabanına danışıyor, değişik çağrışımları inceliyor ve sevinçten üzüntüye, sinirden korkuya kadar birçok değişik duyguya uygun şekilde yanıt veriyor. Bunlar silikon derisinin altında bulunan 19 değişik algılayıcı ve işleticiden oluşan bir sistem tarafından ifadeye dönüştürülüyor.

Japonların ev robotlarının geliştirilmesinde öncü olması gibi, Amerikalılar da mürettebatsız imha araçlarında lider. Başlangıçta bu araçlar sadece istihbarat ve izleme için kullanılıyor ve kamera içeriyordu. Ancak artık müstakil imha aracı olma yolundalar.

İsrail de benzer gelişmeleri sürdürüyor. Askeri sanayinin elde ettiği başarıların çoğu henüz gizli ancak az da olsa halka verilen bilgiden bu konuda büyük gelişme olduğu anlaşılıyor. "Hava Endüstrileri", "Rafael" ve "Elbit" yanında özel şirketler de bu alanlarda girişimlerde bulunuyor. Bunların arasında en çok tanınan şirket Aeronautics. Askeri ve sivil amaçla robotik alanının daha da gelişeceğini söylemek makul bir varsayımda bulunmak olur. Bu alan, temelinde ilkel korkuların yattığı bir güç tarafından yönlendiriliyor. Kültürel ve ekonomik geleceğin temeli olan en değerli varlığın kaybedilmesinden duyulan korku, en kuvvetli güdüdür. Teknolojinin gelişmesi için de bundan daha güvenilir bir neden yok.

Sermaye Transferleri

Olumsuz yön, gelişmiş ekonomilerde önemli diğer bir bileşenle ilgili. Hepimiz istesek de istemesek de, kimimiz daha az kimimiz daha fazla bazı kaynaklar, menkul ve gayrimenkuller ediniyoruz. Vaktimiz dolduğunda bu sermayeyi mirasçılarımıza geçireceğiz. Bu mülk transferi, eski çağlardan beri ekonomiyi, özellikle de gelişmiş ülkelerin ekonomisini ilerleten önemli araçlardan biri olmuştur. ABD'de yapılan tahminler 2052 yılına kadar bu şekilde bir nesilden diğerine aktarılan sermayenin 41-131 trilyon dolar olacağı yönünde. Bu transferlerin modern ekonominin temellerinden biri olmasının nedeni, birçok kişinin bu şekilde mülk almasına ve daha önce olmayan yatırım kanalları oluşturmasına yol açması. Paranın ve kaynakların bu şekilde hareketinin yarattığı ekonomik paradigma değişiklikleri beraberinde pek çok yenilik ve sosyal gelişimi de getirir. Bu hareket aynı zamanda talep döngüsünü yenileyip birçok kaynağı pahalı teknolojik araştırma ve geliştirmeye yönlendirir. Genellikle çoğu insan yaşlandıkça finansal rizikolar almaktan çekinir. Zorla kazandıklarımızı kaybetme korkusuyla

elimizdekileri harcamayız. Buna karşılık çocuklarımız ellerine geçen yeni kaynakları tehlikeye atmaya hazırdır. Böylece dünya muhafazakar tasarruf dönemleriyle büyük yatırım dönemleri arasında gidip gelir.

Kabul edilen görüş, 21. yüzyılın hayırseverliğin altın çağı olacağı. Kimi bırakacak kimsesi olmadığından, kimi de tek bir çocuğa bu kadar büyük bir miktar bırakarak onu yozlaştırmak istemeyeceğinden birçok insan elindeki servetin büyük kısmını kendi toplumuna hizmet veren hayırsever kurumlara bırakacak. Böylece genelde borsalara ve ticari döngülere yönelen para azalacak. Geleceğin talep dengeleri ancak hükümetlerin müdahalesi sonucu sağlanabilecek. Bu nedenle, uzmanlara göre hükümetlerin uluslararası ticaret piyasalarındaki görevleri 21. yüzyılda daha da önem kazanıyor.

Araştırmacıların beklediği daha büyük sorun, sermaye trans ferinde uzun süreli kuraklık dönemi. Uzayan yaşam sürelerine bağlı olarak birçok insanın mülk ve kaynaklarını elinde tutması, servet aktarımı döngüsünün beklemede kalmasına neden olacak. Bu durumda birçok ülkenin ekonomisi uzun süre sendeleyebilir. O zaman da liderlerin ekonomi çarkını harekete geçirmek için siyasi ve askeri maceralara yönelmeleri çok kolay. Birçok kişi bu servetin daha atılgan bir biçimde vergilendirilerek, hükümetin yatırım projelerini, transfer harcamalarını ve sosyal sigortayı finanse etmesini öneriyor.

7. 21. Yüzyılın Teknolojik Eğilimleri

Teknolojik Yönden İtici Güç

Evrensel Kuvvet Teorisi, henüz doğmamış teknolojik gelişmeleri tahmin etmek için günümüzdeki gelişmeleri takip etmenin yersiz olduğunu, çünkü günümüzdeki teknolojilerin zaten doğmuş olduğunu belirtir. Bu yönleme göre günümüz de bilinen gelişme ve teknolojilerin temelinde yatan kuvveti ve dinamiği bulmak gerekir. Alvin Toffler 1980 yılında yayınlanan *Üçüncü Dalga* isimli kitabında, geliştirdiği sosyal ve kültürel dalgalar teorisini kullanarak 2000'li yılların ekonomik değişimlerini tanımlamaya çalıştı. Toffler'in teorisine göre insanoğlu günümüze kadar üç devrim dalgası yaşadı ve bunların her biri aile yapısından savaş tekniklerine birçok önemli değişikliği beraberinde getirdi. İlk devrim insanoğlunun çobanlık yapmak ve barınak aramaktan yerleşik düzene geçmesi ve özellikle çiftçiliğe başlamasıydı. İkinci devrim, büyük kısmı tarıma dayanan ekonomiden temeli endüstriye dayanan ekonomiye geçişti. Üçüncü dalga, sanayiye bağlı ekonomiden bilgiye ve simgelere bağlı ekonomiye geçişti. Toffler bu üçüncü dalgada bilginin serveti yönlendireceğini ve ekonomi, insanlar arası iletişim ve aile yapısında değişikliklere yol açacağını öngördü.

Dört Boyut Teorisi

Bu yönlendirici gücün anlaşılması, homosapienleri değişik zamanlarda değişik araçlar icat etmeye neyin ittiğini anlamamıza yardımcı olacak. Homosapienler günümüze kadar mesafe anlayışında birkaç kez değişim geçirdi. Son 30.000 yıldır mesafe içinde fiziksel özgürlüğün üç bilişsel aşaması dahilinde hareket etti. İnsanoğlu fiziksel özgürlük bilinci geliştikçe tamamen yeni araçlar geliştirdi. Bunlar da içinde yaşadığı ekonomiyi ve toplumu değiştirdi ve alışık olduğundan farklı biçimlerde ticaret yapmasına, sevmesine ve hatta savaşmasına neden oldu. Bu bilinci geliştirmeye doğru iten, insanın nerede olursa olsun kendi mekanında hür olmaya duyduğu son derece kuvvetli ihtiyaçtır.

Sıfır Boyutu

İnsanoğlunun tarihine kısaca baktığımızda mesafe bilincinin gittikçe daha gelişkin hale geldiğini görüyoruz. 30.000 sene önce yerleşik yaşama geçen homosapien türünün yaşam beklentisi sadece 18 seneydi. Bu humanoid, sayılı senelerini genellikle topraktaki bir oyukta geçirirdi ve yaşadığı alan geniş ailesinin yaşadığı mağaranın birkaç kilometrelik çevresiyle sınırlıydı. Bu kısıtlı alanda avlanmaya ve yiyecek toplamaya çıkar, sonra da uzun süre dünyanın gerisinden uzak bir şekilde yaşardı. Dünya onun için tehditkar, tehlikelerin olasılıkları aştığı bir ortamdı. Ufuk en korkulu yerd. Uzaktaki şelalelerin sesi, ne olduğu belirsiz bir tehditti; karanlık da her şeyi durduran bir unsurdu. Bu insan geniş alanlara dağılmış mağaralarda yaşayan ailelerden oluşan küçük topluluklarda yaşardı. Büyük ihtimalle hayatı boyunca tanıştığı insan sayısı yüzü geçmezdi.

Diğer insan gruplarıyla her temas yok edilme korkusuyla doluydu. Bu nedenle her humanoid grubu kendi kendine yetmek zorundaydı. Diğer gruplardan isteğe bağlı olarak ayrı kalmak, karşılıklı öğrenmeyi de zorlaştırdı. Her ufak grup hayat ta kalma yollarını ve iş araçlarını kendi icat etmek zorunda kaldı. Böylece keşfedilen her bilgi, öğrenilen beceri ve geliştirilen fikir çıktığı küçük grubun içinde kaldı, insanlığın genel bilgisine katılmadı. Bilgi çok ağır bir biçimde hareket etti. Her yeni bilginin 40 kilometre gitmesinin 100 yıl, yani zamanın yaşam beklentisiyle beş nesil aldığı hesaplayan araştırmacılar var. Bu bilgi akışı bazen diğer grupların imha edilmesini de gerektiriyordu. Sürekli korku, insanoğlunun fiziksel özgürlük bilincini sıfır derecesinde tuttu. Yaşadığı mesafede hürriyeti yoktu. Bu nedenle Cairncross bu kültürü "Nokta Kültürü" olarak tanımladı.

Birinci Boyut

"Nokta Kültürü", küresel ısınmaya kadar geçen 20.000 yıl boyunca sürdü. Dünyanın her 100.000 senede bir geçirdiği bu küresel ısınma kalıbı bir milyon sene boyunca devam etmiştir. Dışarıdaki korkunç soğuktan korunmak için karanlık mağaralarında saklanan insanoğlu, havanın ısınmasıyla açık havada ve açık alanlarda kil ve tahtadan evler yapmaya başladı. Yaşadıkları alanlar daha fazla ailenin bir arada yaşamasına olanak verdiğçe bu gruplar da büyüdü. İnsanoğlu bitkileri ve hayvanları yetiştirebileceğini gördü; avlama ve toplamanın getirdiği şansa bağlılıktan kurtuldu. Toprağı işlemesi sayesinde özgürlüğe kavuştu. İnsanlık tarihinde başlayan tarım devri insanı tamamen değiştirdi. Bin senede bir yaşam beklentisine yarım sene eklendi ve 1800 yılına gelindiğinde insanoğlu ortalama 25 sene yaşıyordu. Türkiye ve Çin'de bulunan ilk tarım toplumları sadece 40 kişiden meydana geliyordu. Ancak zamanla binlerce kişi ve yüzlerce aileden oluşmaya başladı, böylece insan da hayatı boyunca en az yüzlerce kişiyle karşılaştı.

Ancak toprağın işlenmesi topografyaya ve iklime bağlıdır. İnsanoğlu belki mesafe bilincini genişletmişti ancak yine de iklim değişikliklerine bağlıydı. Bazı seneler emeğinin sonucu onu hayatta tutmaya yetmezken, diğer senelerde kullanabileceğinden fazlasını elde ediyordu. Bu iniş-çıkışların üstesinden gelebilmek için fazlalığı diğerleriyle paylaşmalı, eksiği olduğunda da fazlasına sahip diğerlerinden almalıydı. Böylece her toplum fazlalıklarını verebileceği, uzakta ve farklı iklimlerde yaşayan toplumlar aramaya başladı. İnsanlar değişik hava durumlarında uzak toplumlara erişebilecekleri yollar yapmaya başladılar. Bunlar başta patikalarken zamanla kıtaları aşan ticari yollara dönüştü. Yeryüzündeki çizgileri oluşturan bu yollar aracılığıyla insanlar mal ve teknolojilerle birlikte Fikir ve dinleri de nakletti.

Bilim adamları ancak son dönemlerde piramit yapımı ve mumyaların muhafazası için gereken bilgiler gibi başka gruplara verilmeyen ve tarihin derinliklerine gömülen bilgileri ortaya çıkarıyor.

İnsanların yeryüzünde hareket etmek için etkili ve güvenli yollar aradığı sırada bu bilgiler belki de en önemli konumda değildi. Gökyüzündeki cisimleri yansıtan dev binalar inşa etmek o dönemde önemli değildi. İnsanoğlu nu o sırada en çok ilgilendiren şey hareketti, büyük anıtların duruş şekli değil. Bu nedenle bu bilgi, taşıyacak kimse olmadığı için unutuldu ve yok oldu.

İkinci Boyut

500 sene kadar önce insan, fiziki özgürlüğünün gelişmesiyle ilgili bir adım daha attı. ... İnsanlık tarihinde "Yeni İcatlar Dönemi" olarak bilinen 35 sene içinde Avrupalı denizciler Afrika'yı dolaştılar, Kuzey Amerika ve Güney Amerika'yı keşfettiler ve zamana kadar insan yüzü görmemiş yerlere ulaştılar. İnsanın; karşılaştığı her şey özgürlük hissiyle daha da büyüdü; yön bulma teknolojileri dünya üzerinde geniş alanları kontrol altına almasını sağladı. Böylece 19. yüzyılın sonunda, ikinci boyut devrimi başladıktan 400 sene sonra, Avrupa'daki 25 ülke dünyanın %85'ine hakimdi.

Üçüncü Boyut

İnsan sadece üçüncü boyutta uçmakla kalmadı. Bundan sadece 60 sene sonra 1968'de Ay'a ilk insanı gönderdi, Dünya yörüngesini Dünya'yı 90 dakikada bir dönen uydularla doldurdu. ... 21. yüzyılın başında gökyüzü sivil uçuşlarla dolu, tahminlere göre her gün sadece sivil uçuşlar nedeniyle gök yüzünde toplam 10 milyon kişi bulunuyor.

Yeni bir boyuta her giriş, çok kan akıtarak elde edilen yapılarda büyük sarsılmaları da beraberinde getirdi. Bu sarsılmalar aile yapısından sosyal değerlere, mücadele doktrinlerin den imha savaşlarına kadar her alanı etkiledi. Bir sonraki boyuta geçiş de büyük ihtimalle zorlu krizleri beraberinde getirecek. Bu krizler kendini şimdiden belli etmeye başladı.

Her yeni boyuta geçişte kazananların tedarikçiler ve üreticiler değil bunları kullananlar olduğunu hatırlamak lazım. Kullananların mevcut araçlardan faydalanma biçimleri konusunda yaratıcılıkları arttıkça karları da artıyor. Japonlar 20. yüzyılda neredeyse hiçbir kaynağı olmadan en çok zenginleşenlere örnektir. Verimli kurumsal mekanizmalar kurarak tüm dünyadan aldıkları kaynakları kullandılar ve rekabet avantajı yarattılar.

Dördüncü Boyut

Fiziki özgürlük bilincinde bu atılım bugüne kadar yaptığımız her şeyden daha büyük. Bu atılım, insanoğlunu varoluşundan itibaren tanımlayan yer boyutu kavramının bu yüzyıl da ortadan kalkmasına yol açacak. Ten rengimizden genlerimize ve yüz özelliklerimize, kültürümüzden dinimize her şeyi mesafenin belirlediği açıktır. Fiziksel özgürlüğü yaratan güç gerçekse, her şey kritik kitlenin içine sığmaya çalışacak. Bu kitle bir yandan kolektif bilincimizi ve bilgimizi ilerletirken, diğer yandan da aramızdaki mücadeleleri hızlandıracak. Mesafeler var olmaya devam edecek ancak insan toplumunun örgütlenme biçimini belirlemeyecek. İnsanlara, kaynaklara ve fikirlere mesafe, zaman ve mekan kısıtlaması olmadan her yerden erişilebilecek.

Dördüncü boyutun uzak toplumlarla insani ilişkiler kurma gereksinimini azalttığı söylenemez. Tam tersine, yüz yüze karşılaşma ihtiyacı yaratır; ancak bu karşılaşma farklı bir biçimde gerçekleşecektir. 21. yüzyılda insanoğlunu zorlayan sorun bu olacak. Sıkışık sanal ortamlarda insanların buluşması için yeni sistemler oluşturulması gerekecek. Bu sorunun çözümü basit değil. Hayal gücü geniş, hızlı ve kolay para kazanabileceği bir ürün yaratacak. Facebook ve Second Life gibi örnekler bu ürünlerin sadece öncülerini.

Bu kadar sıkışık bir alanda dördüncü boyutta başarılı olacaklar, hala üçüncü boyuta dayanan yapıları geride bırakıp in sanlar arasında yeni iletişim modelleri ve yeni iş modelleri yaratanlardır. En başarılılar en uç geleceği hayal etmeye cesaret edip bunlara uygun hizmet ve ürünleri hazırlayanlar olacak. Çünkü bugün hayal edilebilen en uç şey, beklenenden de kısa bir zamanda geleceğin normu olacak.

Şu gerçeği düşünürsek bu dönemin hayal edebileceğimizden de yakın olduğunu görebiliriz: Sıfır boyutuna geri dönersek, homosapienlerin birinci boyuta geçişinin on binlerce sene aldığını görürüz. İkinci boyuta geçişleri sadece birkaç bin sene gerektirdi. İkinci boyuta geçtiklerinde üçüncü bir boyut olduğunu görmeleri 400 yıl ve bu boyutun tüm potansiyelini kullanmaları 100 yıl aldı. Bu nedenle dördüncü boyuta geçişin sadece birkaç on yıl alacağını varsayabiliriz. İnsanlık tarihinde ilk defa birçok insan bir boyutta doğup büyüdüktan sonra başka bir boyutta çalışacak.

Dördüncü Boyutun Teknolojileri

Bu icatları tahmin etmek kolay değil, çünkü hiçbir zaman belirli bir modeli takip etmediler. Yine de insanoğlunun gelecekteki jeopolitik davranışlarını incelemek açısından bu boyuttaki teknolojileri anlamamız şart olduğu için, risk alarak bu icatların insanın uzayda hareket etmesi ve bu hareketi gerçekleştirecek enerjinin üretilmesiyle ilgili olduğunu söyleyeceğim. Her boyutta hareket değişik türlerde ve değişik miktarlarda enerji kaynakları gerektirdi.

Antigravite (İtişim)

Evrensel yerçekimi kuvvetinin Newton'dan bu yana 300 senedir bilimin temel direklerinden biri olduğu kesin. ... Yerçekimi fikri, üçüncü boyutun özgürlük bilincinin potansiyelini tam olarak kullanmamızı sağladı. İnsanoğlu yerçekimini aşmak için yaratıcı teknolojiler geliştirdi ancak herkes bu kuvveti ortadan kaldıramayacağımızı sadece karşı koyabileceğimizi kabul etti. Yerçekimine karşı koyma çabası, gerekli araçların geliştirilmesi için çok büyük miktarda enerji harcamamızı gerektiriyordu. Bu kuvvet bizi doğduğumuz coğrafi konuma bağladı ve hareket sınırlarımızı şekillendirmeye devam ediyor.

Dört boyut teorisi doğruysa, yerçekimi 21. yüzyılda devrim geçirecek kanunlardan ilki olacak. Bunun nasıl gerçekleşeceğini bilmiyorum ama önerilecek teoriyi temel olarak geliştirilecek teknolojiler sayesinde yerçekimi günümüzdeki kadar önemli ve etkili olmayacak. Bu teknolojiler bize yerçekimi dahilinde daha özgürce dolaşma olanağı sunacak.

Antigravite araştırmaları, 21. yüzyılın başında bize tamamen mantıksız gelen alanlardan biri. Ancak bu konuyu inceleyenlerin faydalandığı zihin yapısı, fiziksel özgürlük bilincinin üçüncü boyutu

tarafından oluşturulan bir modeldir. Büyük emekler sonucunda öğrendiğimiz modellerin içinde hareket ediyoruz. Bu modeller yararlı ve kimse onları derin bir araştırmadan geçirmeden bir kenara atmamalı. Bu, bilimsel paradigmanın özelliğidir. Bu bakış açısından Millikan bilimsel alanına büyük inanç duyan biriydi.

Bilimsel filozofların çoğuna göre bilim gerçeğin araştırılması değil, paradigmaların araştırılmasıdır; her paradigma da yerini başka paradigmalara bırakır.

O zaman 21. yüzyılın başında antigraviteyle ilgili araştırmalar hakkında neyi hatırlamak önemlidir? İnsanoğlunun yerçekimini sabit bir gerçek veya kalıcı dinsel bir dogma olarak görmediğini, onu aşmaya ve bulunduğumuz alanda değişik hareket şekilleri aramaya çalıştığını hatırlamak önemlidir. İnsanlar gelişmiş aletler ve yeni bir yerçekimi anlayışını kullanarak sınırlayıcı kavramların kısıtlayıcı sınırlarını ortadan kaldırmaya, hatta daha fazla direniş veya çekiş gücü olmadan alanların üzerinden atlama yolları bulmaya çalışıyor.

Yerçekimini kontrol etme olasılığı gerçekleşirse, bunun uzay yolculuklarına muazzam bir etkisi olacak. Yıldızlar arası yolculuk olağan bir gerçeğe dönüşecek. O zaman yerçekimi kuvveti bizi ezmeden ışık hızına erişebilir, vücudumuzdaki her atom aynı hızla hareket edeceğinden hızlanma duygusunu hissetmeyiz. Bu durumda dünyamız tamamen değişebilir.

Aslında yerçekimi kuvvetine karşı kuvvet yaratma ve yerçekimini kontrol etme fikri, yerçekimi kurallarını değiştirmez. Einstein İzafiyet Teorisi'nde hızla dönen her cismin yerçekimi kuvvetini değiştirebileceğini tahmin etmişti. Sorun, onun hesaplarına göre bu değişimin ölçülemeyecek kadar küçük olmasıydı. Süper-iletkenin karmaşık yapısı acaba bu etkiyi büyütebilir mi?

Işık Hızı

Metrenin 1983 yılında kabul edilen tanımından sonra vakumda ölçülen ışığın hızını saniyede 299.792.458 metre olarak kabul ediyoruz.

Işık hızı paradigması insanoğlunun bilincinde yeni olsa da, parçacıkların kütlelerinin değişmeden geçebileceği bu üst sınırı doğru kabul ediyoruz. Einstein'ın 20. yüzyılda alanda fiziki özgürlük bilincini şekillendiren İzafiyet Teorisi'ne göre ışık hızı parçacıkların, cisimlerin ve bilginin vakumda hareket edebileceği en yüksek hızdır. Hiçbir cisim veya bilgi bu sınırı geçemez. Işığın vakumdaki değeri sabittir. Zaman ve yer izafidir. Kütleli olan cisim bu hıza sadece yaklaşabilir, kütleli olmayan cisimler (örneğin foton) bu hızda hareket etmek zorundadır.

Einstein, herhangi bir kütleli cismin hareket edebileceği en yüksek hızı belirledi. Ancak boyutlar teorimiz doğruysa, bu paradigma üçüncü boyuttaki düşünme şeklinin eseridir. Okur eminim bunun da teorik açıdan aşılabilecek bir sınır olduğu konusunda benimle hemfikirdir. Hatırlanacağı üzere bilinç sınırları kabul etmez.

Bu parçacıkların ışık hızından daha hızlı hareket etmek için sonsuz enerjiye ihtiyacı olduğundan, bu fenomen ancak teoride konuşuldu. Kısacası üçüncü boyuttaki özgürlük bilincinde kabul edilen fikir, elimizdeki bilgilerle birlikte ışık hızının sınırları içinde hapsoldüğümüzdür.

Gelecekte Enerji Kaynakları

İnsanoğlu hayatın var olduğu sınırlar paradigmasını aşmaya hazır hale geldiğinde, petrol kaynağı paradigmasını da yıkacak. Genellikle arayış yolculuklarına çıkanlar vizyon sahibi maceraperest kişilerdir. Geçmişte maceraperestler göçebeler, denizciler veya pilotlardı. Günümüzün maceraperestleri ise bilim adamları. Geçmişte olduğu gibi günümüzde de teoriler, araştırma araçları ve laboratuvarlarıyla hayatlarını bilinenin ötesine itme konusunda saplantılılar.

Gelecekte Petrol Kaynakları

Bu teorinin adı "Abiyojenik petrol oluşumu"dur. Teori, dünya yüzeyinden 10 km'den daha derinde, 100 derece ısının üzerinde yaşayan, metan ve hidrokarbonlardan beslenen ve yan ürünleri petrol olan dev bakteriyolojik kütlelerden bahseder. Gold, her şeyi altüst etmeye çalışıyordu. Petrolün kaynağının yeryüzünde ve petrol yataklarının üstünde, bu nedenle tükenemez olduğunu söylemek yerine kaynağın daha derinlerde ve bu nedenle tükenmez olduğunu iddia ediyordu.

Gold fikrini yayınlamaya başladığında, daha birkaç gün öncesine kadar hiçbir hayat şeklinin bulunmadığı aynı yerde birdenbire diğer araştırmacılar da basınç, duman ve ısı şartlarında gelişen

mantığa aykırı ekolojik sistemler keşfetmeye başladılar. Gold ayrıca Ortadoğu ve Güneydoğu Asya'daki ana petrol üreticisi ülkelerin sınırlarının, örneğin yerkabuğunun derin taş katmanlarındaki yapısal çatlaklar gibi belirgin coğrafi ve topografik modellere uyduğunu da keşfetti. Doğal gaz ve petrol rezervlerinde bolca bulunan helyum gazını, içlerindeki derin kaynaklı hidrokarbonlara kanıt olarak gösterdi. Hidrokarbonlar genellikle sadece karbon ve hidrojen atomları içeren organik bileşenlerdir ancak petrol alanlarında sondaj yaparken içinde bol miktarda helyum buldu. Dahası, içinde ki petrol bittiği için terk edilen birkaç rezervin yeniden büyük miktarda ham petrolle dolduğu görüldü. Bu nedenle Gold yerkabuğunun tükenmeyen miktarda enerji kaynağı içerdiğini iddia etti. 1990'ların gaz ve petrol tüketim değerlerini kullanarak dünyanın katmanlarında insanoğluna 500 milyon yıl yetecek kaynak bulunduğunu hesapladı.

Günümüzde laboratuarda petrol üretmek için ilk deneyler yapılıyor. Tarlalarda yetiştirileceği günlerin uzakta olmadığını iddia edenler bile var.

Uzayda Güneş Kolektörleri

Gold'un tamamen haklı olduğu ve alıştığımızdan daha büyük derinliklerden gaz ve petrol elde edebileceğimiz ortaya çıksa, hatta binleri dev havuz ve rezervlerde ticari petrol üretme yöntemi geliştirse bile, 21. yüzyılda insanlığın gittikçe artan enerji ihtiyacına yanıt verecek şey bu değil.

Elimizdeki bilgisayar ve telefonlardan gördüğümüz üzere ilerleyen teknolojinin en büyük sorunu enerjinin el altında olmasını sağlamak. İnsanoğlu veriyi kablosuz yayınlamak için yer kısıtlamalarından kurtulma konusunda ilerleme sağladı ancak yine de duvarlara ve kablolarla bağlı. Araçlarını hala bir kaç saatte bir prize takıp enerji kaynaklarına bağlayarak şarj etmek zorunda. Dördüncü boyutun başında insanoğlunun acı gerçeği, elindeki enerji kaynakları konusunda özgürlüğünün olmamasıdır. Dünyanın derinliklerinden yakıt çıkarılması ve uzun mesafelere taşınması dördüncü boyutta saklı potansiyel özgürlüğe yeterli değildir. Ve bu özgürlük bilinci de özgürlüğü arayacaktır.

Benzer aramaların yapıldığı tüm alanlar incelendiğinde uzaydaki Güneş kolektörleri (Space Based Solar Panels-SBSP) hemen göze çarpıyor. Bu yöntemle dünya yüzeyinden 36 bin km yükseklikte yer sabit yörüngelerdeki (Geostationary Orbit-GEO) uzay uydularına yerleştirilen Güneş panellerini kullanarak Güneş ışınları toplanıyor, elektriğe dönüştürülüyor ve bu elektrik enerjisi mikrodalga ışınları kullanılarak yeryüzündeki alıcı istasyonlara iletiliyor. Yeryüzündeki Güneş panellerinin tersine o yükseklikte, gündüz ve gece, hava durumu, mevsim veya atmosferdeki gazlar nedeniyle meydana gelebilecek yavaşlatma sorunları da olmuyor. Özellikle de yüksek bakım masrafları bulunmuyor. En önemlisi de uzaydaki güneş panellerinin ortalama verimi yeryüzündeki benzer panellerin on katı kadar.

Bu panellerden elde edilen elektriği yeryüzündeki istasyonlara iletmek için iki olası yöntem var: biri elektriğin bir kısmını, geri kalanını aşağı iletecek mikrodalga ışınlarına dönüştürmek; diğeri de elektriğin bir kısmını, yine geri kalanını ısı halinde aşağı iletecek lazer ışınlarına dönüştürmek (dinamik Güneş termal güç sistemleri).

Endişelere ve mitoslara rağmen, dünyaya yönlendirilecek bu konsantre ışının biyolojik dokulara tıbbi zarar vermesi söz konusu değil. Normal radyo dalgalarından daha zararlı değil. Durumu çarpıtıcı bazı hayal gücü geniş insanların dediği gibi uçakları düşüremez. Ancak bu panel yönteminin en büyük avantajı küresel çapta gerçekleştirilebilmesi ve nükleer enerjide olduğu gibi, askeri amaçlarla kullanacakları endişesiyle gelişmekte olan ülkelere satmaktan korkulmasını gerektirecek bir güvenlik sorunu yaratmaması. Tabii ki diğer enerji üretme yollarıyla karşılaştırıldığında insanoğlunun günümüzde atmosfere yaydığı sera gazı seviyesini de büyük miktarda düşürecek.

Bu panellerin elbette dezavantajları da var; bunlardan en belirgin olanlar kozmik radyasyonun çoğalması ve mikro meteorların çarpması sonucu meydana gelecek zararlar.

Her halükarda, görülen o ki geriye kalan tek sorun politik ve ekonomik aciliyet durumu ve bu görev için gerekli kişilerin eğitilmesi. Genellikle bu aciliyet duygusu, şiddetli bir çatışma olduğunda değeri kanıtlanmış çözümlerin aciliyeti olarak ortaya çıkar. O zaman devletler gereksiz kısıtlamalara gitmeden yatırımlara girişirler. 21. yüzyılın ilk on yılındaki faaliyetleri takip edenler, zeminin bu devrime hazır olduğunu göreceklerdir.

Bu faaliyetler sadece ABD'de gerçekleşmiyor. Örneğin 2001 yılında Japon Uzay Örgütü (NASDA) uzaya 1 kilovattla 1 megavatt arası elektrik üretebilecek panel uyduları yerleştirme planını açıkladı.

2009 yılında Space Energy isimli özel bir şirket, on yıl içinde uzaydan ticari miktarda elektrik sağlama planlarını açıklarken, Amerikalı elektrik firması Pacific Gas and Electric (PGE) 2016 yılından itibaren uzayda üretilecek 200 megavat elektriği almak üzere Solaren şirketiyle imzalamak istediği anlaşma için yasal onayları beklediğini belirtti.

Üçüncü Bölüm

21. Yüzyılda Süper Güçlerin Anlaşmazlıkları

8. Anlaşmazlık Eğilimlerinde Dört Güç

Bu kitabın temelindeki soru, 21. yüzyılın süper güçlerinin kim olacağı değil, hangi ülkelerin coğrafi baskılara maruz kalıp korkularını yenmek için askeri güç toplayacağıdır. Bu ülkeler, amacı saldırı değil korunma olan bu süreçte şiddetli anlaşmazlıklara yol açacak. Bu anlaşmazlıklar da yüzyılı şekillendirecek. Bu sorudan birçok yan soru ortaya çıkıyor. Bunların en önemlisi, batı ülkelerin kendilerine zarar vermek isteyenlere karşı hangi devletlerle ortaklığa gideceğidir. 21. yüzyılda belirli bir bloğa bağlı olmayan ülkelerin, kendilerini korumak veya provokasyon başlatmak için güçlerini artırdıkları takdir de hayatta kalma şansı yok.

9. Amerika Birleşik Devletleri

21. yüzyılın başında en gelişmiş ekonomilerden birine sahip olmasına karşın, Amerika tüm küresel standartlara göre nüfus yoğunluğu en düşük ülkelerden biridir.

Ekonomi, toprak, insan gücü ve sermayenin birleşmesidir. ABD'nin verilen, kaynaklarını çok zorlamadan hala büyüyebileceğini gösteriyor.

Bununla birlikte, saldırı ve istiladan duyduğu ilkel korku, onu seneler boyunca yeni teknolojiler geliştirerek kıtanın her yerinde mutlak kontrol elde etmeye, denizlerde neler olduğunu ve nelerin planlandığını izlemeye itti; bu sayede her sürprize hazır. İkinci Dünya Savaşı'nın başında Japonların Pearl Harbor saldırısı Amerikan bilincinde kuvvetli bir iz bıraktı ve bu korkular günümüzde de canlıdır. Dünyanın neresinde olursa olsun hareket eden bir gemi, kayık veya tank ABD'nin uyduları tarafından anında saptanıyor. Dahası, güçlü donanmasını her anahtar konumda bulunduruyor. 21. yüzyılda tüm ülkelerin donanmalarının toplam gücü Amerikan Donanması'nın gücüne denk değil.

ABD'nin Avrupa, Polonya, Çek Cumhuriyeti ve Romanya'daki balistik savunma füze sistemini genişletmekte ısrar etmesi başka nasıl anlaşılabilir? Amacının İran ve Kuzey Kore'den gelecek tehditlerden korunmak olduğunu söylüyor. Mantiken Rusya'yla gerginliğin artırmaması gerekirken yine de henüz gerçekleşmemiş olaylara önceden çözümler aramakta ısrarcı. Bu durum daha büyük sorunlara yol açacak olsa bile. Kuzey Kore'nin 1998'de İkinci Dünya Savaşı teknolojisi kullanarak Taepodong-1 balistik füzelerini atmayı becerip dünyayı şoka uğratmasından sonra, ABD önümüzdeki 50 senede, isterse topraklarına balistik füze gönderemeyecek tek bir ülke kalmayacağını anlamış görünüyor. Rusya'yla gerginliği azaltmak veya karşılığında stratejik yardım almak için (örneğin İran'a karşı yardım) bazı jestler yapabilir. Ancak ne olursa olsun bu füzeleri yerleştirecek bir yer bulacak. İsrail bu alternatiflerden biri olursa, hiç şaşırıyorum. İsrail, bu füzelerin hedefleri açısından iyi bir konumda. ABD, şu veya bu başkan ne derse desin, tehlikelerden korunmak için her şeyi yapar. Neden? Çünkü coğrafi kaygılar risk almasına izin vermiyor. Kaygıları o kadar büyük ve şüpheleri o kadar derin ki başkalarının ne söyleyeceğini veya yaptıklarının neye yol açabileceğini dikkate almıyor. Ruslar sorun yaratırsa bunu bir şekilde halledeceğini düşünüyor. Bunun olması ihtimali yüksek. Rusya ve ABD arasındaki şüphe o kadar derin ki isteseler de istemeseler de bir sonraki çatışmayı ortaya çıkaracak akılsızca adımlar atacaklar. Ancak, önceden de belirttiğim gibi Amerika bu çatışmayı Avrupalıların daha önceki durumlarda uyguladığından farklı taktiklerle çözecek.

Rusya'nın kaygıları Amerikalılardankinden daha varoluşsal, bu nedenle akılsız hareketleri daha büyük çapta olacak ve Amerika'nın korkularını daha da çok tetikleyecek. Aralarındaki mücadeleye büyüyecek ve bu çatışmayı başlamadan durdurmaya veya başladıktan sonra araya girmeye kimsenin gücü yetmeyecek. Bu çatışma farklı nitelikte olacak, çünkü ABD bu sefer 20. yüzyıldakinin tersine işi Avrupa'yı dahil etmeden yürütecek.

Aslında ABD'nin Süper güç olması nedeniyle manevra yapma kabiliyeti çok daha fazla ve bunu da zaman zaman kullanıyor. Ancak beş konuyla özetlenebilecek kısıtlamaları var. ABD füzelerinin Rusya'nın yakınlarına yerleştirilmesinin istenmesi, ABD'nin savaş ve korunma stratejilerinin mecbur bıraktığı şartlardan biri. ABD'nin stratejisine beş prensip hakim: Amerika kıtası, özellikle de Kuzey Amerika üzerindeki kontrolünü devam ettirmek; stratejik derinliğin korumak; Kuzey Amerika kıyılarına ulaşan yolları elinde tutmak; okyanuslara egemen olmak; Avrasya ülkelerinin bölünmüşlüğüne devam ettirmek.

1. Amerika Kıtasının Kontrolü

ABD, varlığının bu temelini kuvvetlendirmek ve her kanadını bu birlik içinde tutmak zorunda. Bu nedenle de kuzeyi ve güneyi olmak üzere tüm kıtayı kontrolü altında tutmak zorunda. Herhangi bir grubun bu kanatlara göz dikmesini, istila etmesini veya birlikten ayırmasını göze alamaz. Bu nedenle Meksika, ABD'nin ana sorunu. ABD'de oturan Meksikalıların Meksika Körfezi, Atlantik Okyanusu ve Pasifik Okyanusu kıyılarındaki bazı merkezleri ABD'den koparabileceğini söyleyenler var. Friedman'a göre 21. yüzyılın sonuna doğru Amerika'nın savaşı bu olacak.

2. Stratejik Derinliğin Korunması

Monroe Doktrini, 1923 yılında zamanın ABD Başkanı James Monroe tarafından açıklanan ABD dış politikasıydı. İlk seferinde Başkan Washington tarafından belirtilen ve Avrupa savaşlarından uzak kalmayı öngören soyutlanma politikasını yeniden dile getiriyordu. Monroe Doktrini'nin yeni ve önemli yanı, ABD'ni Amerika kıtasının herhangi bir yerinde Avrupa kolonizasyonunu kabul etmemesi, herhangi bir koloni kurma deneyimini veya herhangi bir Amerikan eyaletinin bağımsızlığına karşı bir hareketini kendisine doğrudan düşmanlık olarak görmesiydi. Monroe Doktrini 1947'ye kadar uygulandı ve o tarihte resmen Truman Doktrini'yle yer değiştirdi. Truman Doktrini'nde, ABD ideolojisine uygun olarak, özgürlük mücadelelerinde yardım ve destek isteyecek ülkelerin savaşlarına katılacakları belirtildi.

3. ABD'ye Giden Deniz Yollarının Korunması

Amerika'nın faaliyet ve tepkilerinin birçoğu, ABD'nin Kuzey Amerika'ya gelen tüm deniz yollarını koruması gerektiğini belirten üçüncü prensip sayesinde anlaşılabilir. Örneğin Alaska rastgele bir şekilde satın alınmadı. Küba ve Haiti ABD'ye durup dururken sataşmadı. Washington İngiltere'ye boşuna sert davranıp 2. Dünya Savaşı'nın başında eski donanma üslerini değiştirmede. İzlanda'nın müttefik olması tesadüf değil. Atlantik Okyanusu'nun ortasındaki volkanik adalar sırf Amerikalıların güneşlenecek birkaç kumsal olsun diye Hawaii Eyaleti yapılmadı. Hepsinin tek bir amacı vardı: Amerika kıtasına, tüm kıtaya, bir şeyler nakletmek için kullanılan deniz yollarının tamamen kontrol edilmesi.

4. Okyanuslarda Egemenlik

ABD müttefiklerini genellikle coğrafi nedenlerle seçer. Örneğin İngiltere ve Avustralya'yla ittifakları kültürel yakınlıktan değil konumlarından dolayı kuruldu. ... Norveç, Danimarka, Japonya ve Türkiye daha çok Rusya'nın denizyolu olanaklarını kısıtladıkları için ittifak kurulan ve tesadüfen Amerikalılarla başka çıkarları da çakışan ülkelerdir. Bu ittifaklar sırf ortak çıkarlar nedeniyle sıkı tutulmaz. ABD bu sıkı ittifaklar ağı sayesinde dünyanın tüm denizlerinde kontrolü elinde bulunduruyor. Uzun kollarının erişemeyeceği yer, bulamayacağı, tanıyamayacağı, gözlemlemeyeceği ve isterse batıramayacağı donanma bulunuyor.

5. Avrasya Hizbi

Hangi kriter alınırsa alınsın, ABD'nin mekansal güvenlik kavramını yönlendiren beş prensipten en önemlisi, çünkü en hassası budur. ABD, geniş Avrupa topraklarını kontrolü altında tutacak birleşik bir gücün oluşumunu tamamen engellemelidir. ABD, sadece birleşik bir kıtasal kuvvetin başka bir kıtasal gücü istila edip kontrol edebileceğini biliyor. Avrupalılar 20. yüzyılın iki savaşında birbirini vururken Amerikalı stratejistlerin o kadar sevinmesinin nedeni budur. Aynı sebeple 2003 yılında Avrupa Birliği'nin oluşturmaya çalıştığı "ortak" dış politikanın değersiz bir evraktan öteye gitmediğini görünce de memnun oldular. Avrupalıların ABD'yle beraber Irak operasyonuna katılıp katılmama konusunda farklı görüşlere sahip olması, tek bir siyasi ve askeri güç oluşturamayacaklarının kanıtıydı. Amerikalılar bu gelişmeden de hoşnuttu.

Soğuk Savaş da, İkinci Dünya Savaşı bittikten sonra Batı Avrupa ile Rusya arasındaki ihtilafı senelerce ayakta tuttuğu için Amerikalıları sevindiren bir durumdu. Bu, aynı zamanda, Çin'in Asya'daki egemen konumunu yeniden kazanmaya başladığını gördüklerinde, Japonya'nın tipik saldırgan davranışlarına geri dönmeye izin vermelerini de açıklar. Resmi olmasa da Hindistan'ın Güney Asya'ya egemenliğine göz yumdu. Dünyanın herhangi bir yerinde yeni bir güç ortaya çıktığında ABD hemen yakınında karşı bir kuvvet kuruyor. Hatta genellikle bu güce karşı üç güçten oluşan bir ittifak kuruyor. Böylece bu rakipler yerel anlaşmazlıkları sayesinde hep birbirleriyle meşgul oluyorlar. Dünyanın birçok yerinde bunu görmek mümkün: Ortadoğu'da bunu yapıyor. 21. yüzyılın ikinci on yılında kuvvetlenecek ve ABD'nin coğrafi güvenliğini tehdit edecek olan Rusya'ya karşı da benzer bir politika izleyecek. ABD, Rusya'nın etrafındaki birkaç gücü organize ediyor, destekliyor ve birbirine düşürüyor. Bunlardan ilki Türkiye, diğerleri de Polonya ve Çek Cumhuriyeti.

10. Rusya

Yanıtlanmamış Sorular

Rusya'nın 21. yüzyılın başındaki durumu, Almanya'nın 1. Dünya Savaşı'ndan sonraki durumuyla karşılaştırılarak anlaşılabilir. O savaştan sonra ABD Avrupa'da, kimilerine göre kasten, kimilerine göreyse kazara saatli bir bomba bıraktı. Bu saatli bomba, 1919 yılında imzalanan ve Almanya'nın yenilgiyi kabul ederek başlarında ABD'nin bulunduğu müttefiklerden ateşkes istediği Versailles Antlaşması'ydı. Antlaşma savaşı sona erdirdi ancak çatışmanın temelini yerinde bıraktı. Antlaşmayı iyice inceleyen, ileride yeniden şiddetli bir karşılaşmanın olacağını tahmin edebilirdi. Herkes bu şiddet tohumlarına göz yummayı seçti ve sonunda dünya o şiddet gördü. Savaştan sadece 21 sene sonra Almanya, Fransa'ya yeniden saldırdı ve sadece 6 hafta içinde tamamen işgal etti.

ABD'nin bu saatli bombayı kazan bırakmadığı iddiasının birkaç dayanağı var. Bir tanesi şu: İkinci Dünya Savaşı başladığında ABD hemen müttefiklerinin yardımına koşmadı. Almanya'nın kazanmamasını sağladı ancak önce İngiltere'nin zayıfladığından emin olmak istedi. Savaşın bitiminde ABD belirgin stratejik avantajlara sahip olanın, zaferi kazananın ve mutlak bir süper güç haline gelenin İngiltere değil kendisi olduğunu kesinleştirmek istedi. Durum böyle olmasaydı İngiltere'ye yaptığı yardımı açıklamak başka nasıl mümkün olabilirdi? ABD Başkanı Roosevelt'in uygun gördüğünde müttefiklere levazım ve yiyecek göndermesini sağlayan Ödünç Verme ve Kiralama Yasası'nı (Lend-Lease Act) başka türlü nasıl açıklayabiliriz? Herkes yasanın sadece ilk kısmını hatırlıyor. Ancak ikinci bölümü ABD için daha önemliydi. Stratejik düşünceyle hazırlanmıştı. ABD, yiyecek ve savaş araçları karşılığında İngiltere'den Batı Yarımküre'deki deniz üslerinin neredeyse hepsini kendi kontrolüne vermesini istedi. İngiltere, Amerikalıların Atlantik Okyanusu'nda istedikleri gibi dolaşabilmelerini sağlamak için o zamana kadar Avrupalıların dünyaya açılan yolları olan Kuzey Atlantik deniz yollarının anahtarlarını Amerika'ya verdi.

Ancak SSCB ile ABD arasında gittikçe güçlenen Soğuk Savaş, Avrupa'yı radyoaktif bulutların altına gömülme tehdidiyle karşı karşıya bıraktı. Bu savaşta SSCB neredeyse her taraftan karayla çevriliydi, kolaylıkla istila edilebilecek toprak parçalarının içinde kısıp kalmıştı. Askeri gücü bu tarz bir istilaya karşı gerekli güvenceyi sağlamıyordu.

Buna karşılık ABD, benzer askeri güce sahip olmasına rağmen dünyadaki okyanusların her yerine erişebiliyordu. Bu avantaj ünlü askeri stratejisini uygulamasını sağladı. SSCB'yi yerinde tutup genişlemesini önledi. SSCB'yi sıkıştırıp Avrupa imparatorluklarının yavaş yavaş bağımsızlıklarını ilan eden artıklarını kendine bağlayabildi. Bunun için Amerika SSCB'yi saran devletlerden oluşan bir ittifak kurdu. İsveç'te Kuzey Burnu'ndan Türkiye'ye ve Aleut Adaları (Alaska'nın 2.000 km güneybatısında 200 kadar volkanik adadan oluşan bir zincir) kadar ulaşan bir ittifak. Bu dev müttefik zinciri SSCB'nin sınırlarının çevresindeki pençesini sıkıştırdı. 1970 yılında bu gruba Çin de katılarak SSCB'yi taraftan boğdu. Böylece her Sovyet limanı coğrafi olarak karadan, askeri olarak da denizden ABD Donanması tarafından sarılmış hale geldi.

Donanma kuvvetleri, SSCB'yi kuşatan ülkeler ve uzay teknolojileriyle okyanuslara tamamen hakim olması, Amerika'nın küresel deniz ticaretinin tamamına müdahale edip kurallar koymasını sağladı. Kuralları kendi koyabiliyor veya başkalarının koyduğu kuralları dünya ticaret yollarını onlara kapatarak kırıyordu. Bu kuralları belirleme süreci daha ince şekilde gelişti; ABD dev piyasasına girişi

sadece istediklerine açtı ve böylece birçok kişinin kurallarını istekleri doğrultusunda değiştirmesini sağladı.

ABD'nin denizlerdeki mutlak kontrolü benzeri tarihte görülmemiş politik bir avantaj sağladı. Kendisinin istila edilememesi ve denizyoluyla istediği herhangi bir ülkeyi istila edebiliyor olması, diplomatik gücünü daha da artırdı. Günümüzde hiçbir ülke ABD'nin onayı olmadan başka ülkeye karşı deniz saldırısına girişemez. ... ABD'nin taarruz ve savunma stratejilerini anlamayanlar yenilgi, kayıp ve hayal kırıklığına uğramaya mahkumdur.

Sorunlar Doktrini

İnsanlık tarihinden aldığımız derslere bakacak olursak, bu durum ileride sorunlara yol açacak. Moskova rekabete geri dönme işaretleri veriyor. Rusya açısından küresel etki rekabeti henüz bitmedi.

Rusya büyük ihtimalle SSCB'yi yeniden kurmak istemiyor ancak ağırlık merkezi Moskova olan bir bağımsız ülkeler grubu yaratmak istiyor. SSCB döneminden kalan nükleer gücünü yeni bölgesel değeriyle birleştirerek küresel konularda merkezi bir rol üstlenmeye ve ABD'ye ayrıcalıklı ve egemen konumunu kaybettirmeye niyetli.

Fırsat

Ruslar 21. yüzyılın ilk on yılının sonunda ABD'yle tam kapanmamış hesaplarını yeniden açma fırsatının ellerinde olduğunu anladılar. ABD'nin Müslüman ülkelerle meşgul olduğunu varsaydıklarından Rusya'nın heveslerine karşı çıkmak için güç ve kaynaklarını fazla yaymayacaklarını düşünüyorlar. ... Avrupalılar Rusların doğalgazına bağlı durumda ve çatışmalara girme istekleri o kadar zayıf ki güç denkleminde önemsiz durumdadalar.

Amerikan Stratejisi

Bu yeni üstünlük daha meyvelerini vermedi; daha da önemlisi, Amerikalılar istekleri henüz genişlemeden durdurulmazsa Rusya'nın Batı'yı ve hatta ABD'yi istila etmesinden korkuyorlar. Rusya şimdi durdurulmazsa, Avrupa'ya yayılması da durdurulamaz. Doğu Avrupa'nın özel coğrafyası Rusya'nın güçlerini Atlantik Okyanusu'na kadar ilerletmesini öngörüyor. Ancak orada istilacılar kendilerini koruyabilir. ... Rusya, ABD'nin küresel hegemonyasını tehdit etmenin tek yolunun, etkisini tüm Avrupa'da hissettirmek olduğunu biliyor. Daha önce de anlattığım gibi tarih, birleşik bir kara gücüne ancak başka bir birleşik kara gücünün karşı gelebileceğini göstermiştir.

On Yıllık Yeni Soğuk Savaş

Bu oyun yüzyılın ikinci on yılı süresince oynanacak. Soru, oyunun yeniden başlayıp başlamayacağı değil nasıl oynanacağı. Rusya, ABD'nin dikkatini Müslüman dünyasına çekmeye devam edecek; bunun için Ortadoğu'yu da güzelce karıştırmaya çalışacak. İran'a teknoloji, destek ve kaynak sağlayarak ABD'nin dikkatini oraya çekecek; diğer konulara eğilmemesini sağlayacak; asıl ilgilendiği alan olan Orta Avrupa'da ABD'den tavizler elde edebilmek için kapalı oynayacak. İsrail'in güvenliğiyle ilgili birkaç konuya kesinlikle karşıacak. Suriye'ye ve Suriye'nin himayesindeki ülke ve gruplara askeri araçlar sağlayıp İsraililerin huzurunu kaçırarak her zamanki paranoyalılarıyla tüm bölgeyi çalkalamalarına neden olacak. Rusya bu çalkantıların ABD'nin dikkatini daha da dağıtacağına inanıyor. ABD kaynaklarını bu bölgeye gönderip tarafları sakinleştirmekle meşgul olacak.

Rusya, hareketlerinin tanımadığı dini ve ulusal duygularla dolu Ortadoğu'da yol açtığı sonuçları hiçbir zaman tam olarak anlayamadı. ... Bu sefer İsrail, gücünü sınırlarında uzun süreli barışa kavuşmak için kullanacak. İsrail'de birçok barış sürecinin hiç bir sonuç getirmemesinden bıkmış ve normalizasyondan umudunu kesmiş bir nesil olacak. İsrail bu savaşı kazanmak ve yenilginin yolunun savaş alanından geçmediğini göstermek isteyecek.

Radikal İslam'a karşı mücadele Amerika'ya pahalıya mal oluyor. Uzun vadede Rus tehdidi, İslami tehditten çok daha büyüktür. Ancak sorun, Amerika'nın kendisiyle aynı safta bulunan Müslüman rejimlere verdiği sözü geri alamaması; bu nedenle son seçeneği kullanma olasılığı düşük. Şu anda Amerikalıların tek seçeneği herhangi bir karar vermemek ve durum açıklığa kavuşana veya daha iyi bir strateji oluşturana kadar Rusya'ya kısmi jestler yapmak.

Sorunlu Topografya

Rusya'nın genellikle savunulması imkansız sınırları, bölgeye birçok istila ve beraberinde acı getirdi. Dünya üzerindeki ülkelerin çoğunun tersine Rusya'nın sınırları, geçişi zorlaştıran doğal sınırlar değil. Sınırlarını belirleyen büyük nehirler, denizler veya bataklıklar yok. Savunması genellikle sert iklim koşullarına ve topraklarındaki sonsuz ormanlara dayanıyor. Tarihi boyunca istilalar iki yönden geldi. Birincisi Rusya'yı Orta Asya'ya bağlayan sonsuz bozkırlardan; Moğollar bu yolla gelip Rusya'yı fethetti. İkincisi de Kuzey Avrupa'nın platolarından; Töton şövalyelerinden Nazi savaş makinesine birçok istila bu yönden geldi.

Önceden Bilinen Davranış

ABD elindeki varlıkları değerlendirmeye başladığında durum açıklığa kavuşacak. Avrupa ülkelerini denklemden çıkarmak zorunda kalacak. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra hiçbir Avrupa ülkesi ABD'nin başlatacağı mücadelelere girmek istemiyor. Bunun dışında Avrupa imparatorluklarının dönemi bitti; AB'nin yeni bir süper güç olarak ortaya çıkması akıllıca bir adım olmaz. Amerikalılar, Ruslarla mücadeleyi kazanacak ülkenin bir dünya gücü haline geleceğini, yeni bir gücün hazırlandığını ve dikkatli olmaları gerektiğini biliyor. Bu avantajı Avrupalı gruplardan birine vermek istemeyecekler. Bu durumda tek bir seçenekleri kalıyor. Rusya'nın güney sınırın da bu çatışmaya hazırlayabilecekleri, yeterince büyük ve kuvvetli bir ülke bulmak. Bu, zamanı geldiğinde ABD'ye karşı bir tehlike oluşturmayacak ancak güvenlik ve kültür engellerini aşabilecek bir ülke olmalı. Tabii ki ABD göreve hazırla aşamasında bu ülkeye yardım edecek, finansmanını sağlayacak ve teşvik edecek. Seçilen ülkenin stratejik risklere atılmayı göze alması için, başarıya ve yenilenmeye özlem duyan bir ülke olması gerekir. Batı'yla, Avrupa'yla Asya'yla, Orta doğu ülkeleriyle ve mümkünse İslam alemiyle kültürel, finansal ve güvenlik ilişkileri içinde olmalıdır. Bu şartlara uyan tek doğal seçenek Türkiye'dir.

11. Türkiye

Kötümser, her fırsatta zorluk görür, iyimser her zorlukta fırsat görür. Winston Churchill

İdeal Aday

Coğrafi ve kültürel şartları ABD açısından Türkiye'yi, Rusya'ya karşı olası bir mücadelede ideal ana haline getiriyor. ABD'nin, Türkiye'yi kuvvetlerini kuzeye, Balkanlar'a doğru hareket ettirmeye ikna etmek için çok uğraşması gerekmeyecek. ABD, İslam ülkelerine, kendilerine değil sadece içlerindeki radikal unsurlara karşı olduğunu göstermek istiyor. Bu nedenle Türkiye'ye destek verecek, Balkanlar'ın Müslüman alanlarında etkisini göstermesi için teşvik edecek ve Müslüman ülkelerin buna dikkat etmesini sağlayacak. ABD, Karadeniz'de Ruslara karşı meydan okuyabilmesi için Türkiye'ye donanmasını ve hava kuvvetlerini geliştirmekte yardımcı olacak, uzay çalışmalarına da destek çıkacak.

ABD, Türkiye'nin güneyindeki ülkelerde, yani Ortadoğu'daki Müslüman ülkelerde de etkili olması için her şeyi yapacak. Bu etki başta siyasi, kültürel ve ekonomik, daha sonra da askeri olacak. ABD İran'a dizgin vuracak ve tipik Ortadoğu karmaşasını idare edecek bir güce son derece ihtiyaç duyuyor. Tabii ki Arap dünyası Türkiye'nin yeniden yükselmesine iyi gözle bakmayacak ve özellikle de Müslüman ve Arap dünyasının iç işlerine karışmasına itiraz edecek. Osmanlı İmparatorluğu'nun kendilerine karşı tavrı Arapların aklından hala çıkmadı. Ancak sonunda bölgedeki gücün İran veya İsrail yerine Türkiye'de olmasını tercih edecekler. Nükleer silahlara sahip olması muhtemel bir İran, İsrail ve Türkiye arasında seçimlerini tabii ki Türkiye'den yana yapacaklar. Arap Yarımadası yüzyılın ikinci on yılında sosyal ve siyasi gerilemesine devam ederken, Ortadoğu'daki bazı devletler güvenlikleri ve ekonomik gelişmeleri için Türkiye'ye bağlı olacaklar.

Türkiye bu role kendini hazırlamaya başladı bile. Çoğu kişinin haberi olmadan, İslam'ın yüzünü değiştirebilecek bir proje başlattı. Resmi kaynaklarca doğrulanmayan İngiliz raporlarına göre Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ın hükümeti 2008 yılında, Kuran'a yeni bir yorum getirecek temel bir reform sürecini başlattı. Türk Diyanet İşleri idaresinde Ankara Üniversitesi'nden bir grup İslami reformist düşünür, İslam hukukunu 21. yüzyıla uyarlamak amacıyla bir araya geldiler. Bu düşünürler, Kuran'ın kurallarını Batı felsefesiyle keşif edecek biçimde yenilemeyi amaçlıyor. Değiştirmek istedikleri konular arasında kadınların İslam hukukundaki konumu, birçok suçun acımasız cezaları, ölüm cezası ve

sadece erkeklerin imam olarak yetiştirilmesi gibi konular var. Amaç İslam'ı yeniden olumlu bir güç olarak tanımlayıp modern Müslümanlara uygun ve makul yanıtlar verebilmesini, gelişmiş dünyaya yakınlaşmasını sağlamak.

ABD, bu gelişmeyi bölgenin, kendi asıl amacına ikincil olan sorunlarının çoğuna uygun bir yanıt gibi görecektir ve Türkiye'yi bölgesel güç olarak desteklemeye devam edecektir. Bunun birkaç sebebi var. İlki, Türkiye'nin istikrarsız Ortadoğu'da dengeleyici bir güç olabilmesi. İkincisi, Basra Körfezi'nden sağlanan gaz ve petrol gibi yakıtların büyük bir bölümünü getirebilmesi. Üçüncüsü İran'ın durdurulmasında önemli bir rol oynayabilmesi. Son olarak da Rusya'nın uygun coğrafi yanıtı bulamayacağı stratejik bir sürpriz oluşturabilmesi.

ABD, Irak'ta büyük ihtimalle uzun süre askeri üsler bırakacak. Bunun nedenlerini burada daha fazla açmayacağım ancak bu durumun dünyada olanları kontrol altında tutmak istemesinden kaynaklandığını söyleyebiliriz. Bu nedenle Orta Doğu'nun bu bölgesine göz kulak olmak zorunda. Ancak bunlar bölgeyi İran'ın etkisinden korumaya yeterli değil. İran'a karşı denge oluşturmak için gereksinim duyduğu gücün Müslüman dünyasının içinden gelmesi gerekiyor ve bu güç sadece askeri değil kültürel ve politik açıdan da etkili olmalı. Bu kriterler Türkiye'yi ideal bir aday yapıyor. Etkisini yayabileceği bölgelere komşu ve aynı zamanda Müslüman bir ülke.

Ekonomik Dengeleyici

Türkiye, Çin değil. Ancak Müslüman dünyasındaki en büyük ekonomi; hatta Akdeniz'in doğusunda, Güneydoğu Avrupa'da, Ortadoğu'da, Kafkaslarda ve Hindikuş bölgesindeki en büyük ekonomi. Böylece kendini yeniden bölge eki geleneksel ekonomik süper güç olarak kanıtlayabilecek ve bölgesindeki süreçleri dengeleyebilecektir. Büyüme süreci hala hassas durumda ve bu eğilimler hala altüst olabilir ancak yine de Türkiye, bölgesinde dinamik bir ekonomi haline geldi.

ABD'nin Türkiye'nin peşinden koşmasının ana jeopolitik nedenlerinden biri de, Rusya'yla bir mücadele durumunda Avrupalıların sürekli enerji ikmalinin durmasından korkup ABD'yi engellemesini önlemek. Türkiye'nin coğrafi konumu, Orta Asya'daki kaynaklardan gelen petrol ve gaz hatlarının anayolu olmasına olanak veriyor. Rusya, Ukrayna ve Polonya'yı yeniden işgal etme planına ABD ve Avrupa'dan gelecek itirazlara karşı kurduğu stratejide gaz hatlarını kullanmayı düşündüğünden, Türkiye bu stratejiyi bozacak bir unsur olabilir.

Bu sadece teorik bir adım değil. Nasıl gerçekleştiğini görmek mümkün. Türkiye Orta Asya'daki kuzenleri Kazakistan, Türkmenistan ve Özbekistan'ın aralarındaki anlaşmazlıkları aşmalarını ve kendi topraklarından geçerek Avrupa'ya gidecek enerji boru hattının inşası için imza atmalarını sağlamaya çalışıyor. Bu hattın adı Transhazar Boru Hattı ve Rusya'yla İran'ı devre dışı bırakıyor. Bu projenin kimin tarafından yönlendirildiğini tahmin edebilirsiniz. Elbette ABD.

Güvenlik Dengeleyici

Soğuk Savaş bittiğinden beri eski güvenlik rollerinden birçoğuna geri dönme olasılığı var. Bunların arasında İran, Ukrayna, Irak, Orta Asya ülkeleri, Kafkas ülkeleri ve birkaç Balkan ülkesinin stabilizasyonu bulunuyor. Bu seçeneklerin her biri yeni bir olasılıklar penceresi açar ve ABD'nin desteği neredeyse kesindir. Özellikle de ABD, Rusya'nın arasındaki bölgelerin güvenlik durumlarının dengelenmesine ihtiyaç duyduğu için. Bu sayede ABD Rusya'ya odaklanabilir. Türkiye'nin yakınındaki bölgelerde üstlendiği güvenlik rollerini inceleyelim.

İran

İran'ın nüfusunun dörtte biri, Tebriz bölgesindeki Azeri azınlık, Türk kökenlidir. Bu nedenle Türkiye'nin bu bölgeyi etkisi altına almayı istemesi gayet olası. Türkiye İran'da beşinci bir kol yaratmak isterse, bu bir seçenek. Böyle bir hareket İran'ın içeriden zayıflamasına neden olur ve gücünü sınır dışında kullanmasını engeller.

Türkiye'nin Azeri azınlığı etkileme çalışmaları karşısında İran halkı olarak iç işlerine karışıldığını düşünecektir. Türkiye, İran'la savaşa girmek değil sadece geniş bir siyasi etki alanı yaratmak ve bu yolla bölgede güvenlik istikrarını artırmak istiyor. Bu nedenle başta İran'ı ortak ekonomik çıkarlarla çekmeye çalışacak ve ilişkisini garanti altına almak için bir gaz borusu inşa etmek isteyecek. Türkiye çeşitli enerji kaynaklarını kullanmak zorunda, zamanı gelip tedarikçilerinden birine karşı hareket

ettiğinde diğerlerine güvenebilmesi şart. Böylece Türkiye, İran'a yardım ederek sivil olmayan nükleer niyetlerinden vazgeçmesi şartıyla uluslararası topluma katılmasını sağlayabilir.

Kafkaslar

Bence Türkiye Soğuk Savaş'ın bitiminden sonra ortaya çıkan olasılıklar penceresini kullanmak istiyorsa Kafkas bölgesine girmeli. Bunun asıl sebebi, sınırında olması. Sorun, bu bölgenin imparatorluklar için hep zorlu bir alan oluşturması. Kafkas Dağları'nı geçmek zor ve bölgedeki değişik etnik gruplar tüm dış güçlere karşı büyük bir düşmanlık besliyor. İran ve Rusya bu bölgede Türkiye'nin başına büyük dertler açabilir, bu nedenle Kafkaslarda dikkatli olmalı. Hareketleri, bu dağlarda etkin güçleri dengeleme amaçlı, saldırıdan çok savunma amaçlı olacaktır.

Ukrayna

Ukrayna'ya giriş ABD ve Türkiye'ye büyük yararlar getirebilir. Türkiye'nin zayıflıklarını ortaya çıkarmadan Rusya'yı sırtından bıçaklamanın iyi bir yolu bu. Türkiye Ukrayna'ya girerse Rusya'nın yapabileceği çok bir şey yok. Bu vektörün birçok yararı olacaktır. Bu adım, Türkiye'nin günümüzde Finanse edebileceğinden çok daha büyük ve kuvvetli bir donanma gerektirir ancak Rusya'nın gücünün Karadeniz bölgesinden dışarı atılması için stratejik bir kaldıraç yaratır. Türkiye'nin Ukrayna'yla karayolu ilişkisinin olmaması mantiken bu seçeneği kullanmayacağını düşündürebilir. Ancak bu noktada denklemin içine ABD giriyor. ABD, Türkiye'nin kuvvetli bir donanma kurmasına ve silahlanmasına destek olacağına ve onu uzay teknolojilerini kullanarak kuvvetlendireceğine söz verirse, Türkiye Rusya'yı dizginleyecek ilk güç olmaya ikna edilebilir. Bundan daha büyük bir istikrar da olamaz. Bu, savaş çığırtkanlığının gerçekte güçleri nasıl dengelediğini gösteren klasik bir örnektir.

Balkan Ülkeleri

Türkiye'nin imparatorluk geçmişi, elinde Balkanlar'da yeniden etkili olmasını sağlayacak ve Yugoslavya parçalandıktan sonra başlayan dini çatışmaları dindirmesine yardım edecek birçok araç bıraktı. Arnavutluk ve Bosna'daki Müslümanlar hep Türkiye'nin yanında oldu ve Avrupa'yla köprü görevini gördüler. Balkan ülkeleri bağımsızlıklarını kazandıktan sonra Türkiye'nin ekonomik kolonileri olarak görev yapabilir ve onlarla ilişkisi Türkiye'nin zamanla AB üyeliğine kabul edilmesini sağlayabilir.

Türkiye'yi her zaman en çok kısıtlayan Sırbistan, bu yolda en büyük engel. Ancak Türkiye'nin şu andaki ekonomik kuvveti ve Sırların Avrupalılar tarafından yorulmuş olması, bu yeni Müslüman ülkelerle ilişkilerini dengeleyebilir.

Irak

İran hep Türkiye'ye karşı dikkatli davrandı. Türkiye'nin, İran'ın amaçlarını engelleyebileceğinin farkında. Türkiye'nin yapabileceği ilk şey, İran'ın Irak'taki emellerini frenlemek ve onu dengeleyecek bir güç kurarak bölgeyi istikrara kavuşturmaktır. Örneğin Türkler ABD'nin de onayıyla Kuzey Irak'a girip özerk Kürt bölgesini ele geçirebilir. PKK Türkiye'nin bu topraklara girmesi için sebep sağlayarak hem Türkiye'ye hem de ABD'ye büyük yardımda bulunmuş olur. Böylece Türkiye bölgede İran'ın niyetlerini dizginleyebilecek bir gücü harekete geçirebilir.

Aslında Türkiye'nin ABD olmadan da bölgede İran'a karşı etkisini kullanması için yeterli sebebi var. Eğer Türkiye Kürt özerk bölgesinin sınırındaki Irak bölgelerine, örneğin petrol dolu Kerkük'e el koyabilirse, ABD'nin Irak'tan çıkmasından sonra istikrarı sağlayacak ekonomik konumu ve gücü elde edecektir.

Her halükarda Türkiye'nin bölgedeki askeri gücünü artırmak için yapması gereken ilk şey, Ermenilerle yaşadığı üzücü durumu sona erdirmek ve arkasından onları kanatları altına almaktır. Bu satırlar yazılırken perde arkasında ABD'nin başlattığı böyle bir hareketin olduğu dedikoduları yayılıyordu.

ABD'nin Küresel Stratejisi

Türkiye sadece dengeleyici güç değil, Rusların coğrafi açıdan karşısına onu dengeleyebilecek bir ülke koyamayacağı stratejik bir güç olarak da görev yapabilir. Yarımada olduğu için, herhangi bir ülkeyi tehdit ederse karşısında durmak çok zor olacaktır. Rusya Türkiye'yi genel korunma hareketi dahilinde işgal edemez; yani Türkiye Rusya'nın önemli gördüğü bölgelerden birine etki etmek isterse, Rusya'nın saldıracağından korkmasına gerek yok. Ancak burada önemli olan, Türkiye'nin gücünü kullanmadan ve başka ülkeleri işgal etmeden de görevini yerine getirebilmesidir. Rusya'nın yayılma

politikasında hesaba katması gereken dizginleyici bir ülke olması yeterli. Hatta Rusların yayılacağı bölgelerde önemli derecede. direnişi ortaya çıkaracak veya harekete geçirecek bir görev oynaması bile yeterlidir.

Birçok kişi ABD'nin 21. yüzyılda avantajlarını korumak için kullandığı küresel stratejiyi anlamaya çalışıyor. Bu stratejinin dünyada meydana gelen her olayın içinde bulunmak olduğunu iddia edenler var. Bence, daha önce de söylediğim gibi, dünyanın her yerinde rakip güçlerin birbirini dengelemesini ve hiçbirinin fazla egemen olmamasını sağlayabilirse, istediğini elde edebilir. Bu bölgede yapmaya çalıştığı da budur, ABD'nin tek yapması gereken, bölgesel güçler arasında düşük yoğunlukta çatışmaların devam etmesini ve hiçbirinin kazanmamasını sağlamaktır. Bunun için muazzam bir servet harcaması gerekecek. Ancak buna değer çünkü sonunda ABD dünyanın egemen süper gücü olacak.

12. 2020 Rus Savaşı

Öncelikle Rusya'nın kendi hareketini nasıl yürüteceğine bakalım. Çoğunluk dikkat etmemiş olabilir ama bu hareket başladı bile. Ukrayna ve Belarus, Rusya'nın sınır savunma hareketinde önemli rol oynuyor. Bu ülkeler başka bir ülke tarafından alınır veya sırf NATO'ya karılırsa bu durum Rusya açısından sonun başlangıcı olarak yorumlanacak. Moskova, Belarus sınırından sadece 300 km uzakta bulunuyor. Volgograd (eski Stalingrad) ile Ukrayna arasında da aynı mesafe var. Rusya Napoleon'un saldırısına karşı kendini stratejik derinlik sayesinde savunduktan sonra, 300 km den fazla derinliği olmadığı sürece NATO'dan gelebilecek saldırılar karşısında hiç şansının kalmadığını biliyor. Ruslara NATO'nun saldırmaya niyetinin olmadığı ne kadar telkin edilse de, diğer her grup gibi saldırıya uğrayacakları korkusuyla yaşıyorlar. Toprak söz konusu olduğunda genellikle en beklenmeyen gerçeği biliyorlar.

Coğrafi yaklaşımın mantığını Belarus ve Ukrayna'ya uygularsak, Rusya'nın askeri gücünü kullanması sadece zaman meselesidir. Bu meydana geldiğinde de Rusya'nın Avrupa'yla sınırı iki dünya savaşı arasındaki konumuna geri dönmüş olacak. Batıda Kafkaslarda Ukrayna, kuzeyde de Polonya'da demir atmış olacak.

Soğuk Savaş'ın Gelecek Raundu

ABD, bu aşamada sırf Rusya'nın korkularını gidermek için Baltık ülkeleri ve Polonya'dan vazgeçemez. Bu ülkeler çok değerli ve ABD'nin kendilerinden vazgeçmesi tüm Doğu Avrupa ülkelerini paniğe sokar. Bu ülkeler, Soğuk Savaş sırasında kendilerine çektiikleri yüzünden Rusya'ya o kadar derin bir nefret besliyor ki böyle bir durumda ne yapacakları belli olmaz.

Bu durumda Rusya ve Belarus büyük ihtimalle bir savunma anlaşması imzalayacaklar. Bu iki ülke uzun süredir yakın ilişki içinde ve bu ittifaklarını sürdürmeleri doğal. Bu sebeple bu anlaşma dünyada da kabul görecek. Bu adım Rus kuvvetlerini sadece Baltık sınırına değil, aynı zamanda Polonya'yla sınıra da getirecek. Bu da bölgeyi bir çatışmanın içine sürükleyebilir. Buna Batı'nın tek yanıtı Türkiye olacaktır.

Polonya, 40 milyonluk nüfusuyla ABD'nin müttefiki olacak. Rus kuvvetleri Ukrayna ve Baltık ülkelerinin topraklarına, izinleri olsun olmasın, yayıldığında Polonya alarm çanlarını çalmaya başlayacak. Rusların bu tarz mücadelelerde taktikleri önceden biliniyor. İlk önce istedikleri ülkede iç güçleri harekete geçirerek yönetimin stabilizasyonunu bozular. Arkasından yavaşça ortaya çıkan iç anlaşmazlıkta, yardıma geldikleri mazeretiyle kendi destekledikleri tarafa arka çıkarlar.

Bu durumda muazzam psikolojik baskılar oluşacak. Avrupa ülkeleri ve NATO ciddi herhangi bir mücadeleye niyetli olmadıklarından, ABD ne yapacağı konusunda kendi başına karar vermek zorunda kalacak. ABD yaşanacak silahlı mücadelede aktif rol oynamak istemeyeceğinden Türkiye kartını oynayacak ve denginin bulunması zor bir gücü devreye sokacak.

Türkiye bu olasılıklar penceresini değerlendirerek Rusya'nın kuşatılmasına yardım etmesine karşılık ABD'den özel teknolojilerden geniş ekonomik yardıma pek çok konuda fay da bekleyecek.

Bu aşamada ABD, müttefiklerinin kendilerine verilen gücün kontrolünü kaybetmelerine izin vermeyecek ve Ruslara karşı dikkatli davranacak. Tarih, çoğunlukla kimsenin savaş istemediğini

gösteriyor. Coğrafi yaklaşımın da gösterdiği gibi savaşlar istenmeden başlıyor. Ruslar da askeri maceralara girmek istemiyor. Bu nedenle onlar da ABD sponsorlu Türkiye kaldırıcına karşı baskı kurmaya çalışacak. Doğu Avrupa'yı yalnız bırakmak amacıyla NATO'nun moralini bozmaya çalışacaklar. Bunu yapmanın en kolay yolu Rusya'dan gelen gaz hattına güvenen Almanya ve Fransa'yı ABD ve Polonya kuvvetlerini artırmayı durdurmazsa, büyük bir bedel ödeyeceklerine ikna etmektir. Diğer bir yöntem, tüm kuvvetleri ve dikkatleri oluşan durumdan dünyadaki başka yerlere çekmektir. Burada da İsrail'in olası rolü ortaya çıkıyor.

2020 İsrail-Suriye Savaşı

Bu tarz bir karmaşanın en kolay çıkartılabileceği bölge tabii ki Ortadoğu ve özellikle de İsrail, Suriye ve Lübnan arasındaki sınır. Bu ülkeler Türkiye'nin güney komşuları ve burada bir mücadele durumunda Rusya, Türkiye'nin dikkatinin buraya çekileceğini ve kaynaklarının bir kısmını da burada kullanacağını varsayacaktır, çünkü Türkiye'nin bölgedeki etkisi belirgin olacak.

Türkiye, bundan sonra Ortadoğu'da durumu kötüleşen ülkeler arasında kendi konumunu kuvvetlendirecek. Bu ülkelerin başında Suriye ve Lübnan geliyor. Türkiye her iki tarafı da anlaşma imzalamaya ikna etmeye çalışacak; İsrail'e anlaşmaya uyulacağı garantisini vermek için de Suriye ve Lübnan'a kendi güçlerini yerleştirmeyi kabul edecek.

2020 Rusya-Türkiye Savaşı

Az kaynaklara sahip ülkeler yeni teknolojiler ararken, Rusya zengin kaynaklarına odaklanmaya devam edecek ancak bu kaynaklar zamanla stratejik gücünü kaybedecek. Sonuç olarak Rusya, 21. yüzyılın ikinci yarısını şekillendirecek teknolojilerin gelişmesi konusunda geride kalacak.

13. 2050 Japon Savaşı

İlk tekerleği icat eden kişi aptaldı. Diğer üçünü icat eden dahiydi. Sid Caesar

Türkiye'nin 2020'li ve 2030'lu yıllarda Rusya'yla mücadelesi ve ABD'den aldığı destek, 20 yıllarda önemli ölçüde nüfuz sahibi olmasına yol açacak. Ancak tarihte pek çok kez görüldüğü gibi, bölgesel bir güç kendisine yakın ve uzak alanlarda nüfuz sahibi olduğunda, kendi konumunu tamamen oturtmak için başka bir süper güce karşı mücadele vermek zorunda kalır. Türkiye için de durum böyle olacak. Avrasya ve Ortadoğu'daki nüfuz alanlarını genişletip buradaki konumunu kuvvetlendirdiğinde, kendisine destek vermiş ABD'nin hegemonyasını da tehdit etmeye başlayacak. Ancak önündeki zorlukları aşabilmek için müttefiklere veya en azından kuvvetli bir müttefike ihtiyaç duyacaktır. İki müttefikin birleşik gücü ABD'nin karşısında ona denk kuvvete sahip olmalarını sağlayacaktır. Türkiye, aradığı müttefiki, zaman zaman ABD'nin özel havuzu olarak adlandırılan Pasifik Okyanusu'nda bulacaktır. Olası müttefiklerden biri, 2. Dünya Savaşı sonrasında yitirdiği uluslararası konumunu yeniden kazanmaya çalışan Japonya'dır. Japonya'yı yönlendiren güç, demografik ve coğrafi korku olacak.

Dünya Bankası'nın tahminlerine göre 2030'larda 1,8'e incek olan doğurganlık oranı Çin'in bunun ciddi sonuçlarıyla uğraşmasını gerektirecek. 0-14 yaş arasındaki çocukların nüfusun sadece %15'ini oluşturacağı bu durumda Çin'in yaşayacağı dahili ekonomik kriz devleti yıpratacak ve ülkenin artık gizleyemeyeceği ciddi ayaklanmalara yol açacak. Bu nedenle, çoğu kişinin düşündüğünün tersine Çin 21. yüzyılın her şeye kadir süper gücü ABD'ye meydan okuyamayacak. İç sorunlarıyla uğraşıyor olacak ve lider ülkeler arasında önemli bir yer edinemeyecek.

Aynı zamanda Japonya'nın nüfusu %25'lik bir azalma yaşayarak 2010 yılında 128 milyondan 2040'ların ortasında 105 milyona düşecek. Tüm Asya ülkeleri arasında ve tüm gelişmiş ülkeler arasında demografik krizi 21. yüzyılın ortasında en şiddetli yaşayacak ülke Japonya. Nüfusunun sadece %10'u 0-15 yaş arası çocuklardan oluşacak. Ülkeyi 2050'li ve 2060'lı yıllarda ekonomik, sosyal ve siyasi açıdan uçurumun kenarına getirebilecek bu soruna acil bir çözüm bulmak gerekecek. Bu da Japonya'yı düşünülmez gibi gözükene yapmaya, Çin'i işgal edip eksik insan gücünü oradan tamamlamaya itebilir.

Bu dönemde Japonya uzay gücü haline gelmiş olacak. Gelişmiş uydu sistemlerini uzaya yerleştirecek; ABD gibi Japon ya da uzayda enerji elde ederek bunu dünyaya iletecek ve bir uzay istasyonunda vatandaşları bulunacak. Doğal olarak bu istasyonda bulunan kaynaklar başkaları için gelişmiş ve gizli askeri hedefler oluşturacak. Japonya'nın Ay'da etkin ve içinde insanların çalıştığı bir istasyonunun bulunması, bu istasyondan dünyada olan biten her şeyi gözlemlemesi de olası. Ancak uzayda enerji üretimi alanına geç gireceğinden yine de Basra Körfezi'nden gelen petrole ihtiyaç duyacak.

Eski İşgal Edilme Kaygıları

En büyük sorunu demografi ve bunun yol açtığı politik ve ekonomik sıkıntılar olduğundan, Japonya ABD ve Çin'in kendisini tekrar yenmesini beklememeye karar verebilir. Geçmişteki hatalarını tekrarlayarak bu iki güce saldırmayacak. Ancak genç işgücü bulmak amacıyla Endonezya Takımadası'nı işgal edebilir.

Türk-Japon Ekseni

Japonya'nın 2040'ların ortasındaki hareketleri Asya'nın diğer ucundaki jeopolitik çıkarlarla aynı zamanda ortaya çıkacak. Rusya'nın düşüşünden cesaret alan Türkiye, 2020'lerin ve 2030'ların jeopolitik ivmesini kullanarak nüfuzunu ve birliklerini Kafkaslardan daha kuzeye, Ukrayna ve Volga Nehri vadilerine yaymaya çalışacak. Aynı zamanda doğuya doğru uzanacak. Burada Kazakistan ve Afganistan gibi Müslüman devletler bu nüfuzu saygı ve takdirle karşılayacak Türkiye'nin Müslüman dünyasını istikrara kavuşturması başta ABD'nin hoşuna gidecek. Türkiye İran'ı her yönden tecrit edince ABD bundan memnuniyet duyacak. Türkiye bunu birliklerini Irak'ın Kürt bölgesine, Suriye'ye ve Mısır'a kadar yayarak gerçekleştirecek. Rusya'nın kendilerine ilgisi ve desteği giderek azaldığında Arap ülkeleri zayıf düşecek. ABD Türkiye'ye bu nedenle destek olmuştur. Ancak Çin bu gelişmelerden memnun olmayacak. Türkiye'nin geçmişte görüldüğü gibi Orta Asya'ya ve özellikle de buradan geçen doğalgaz ve petrol hatlarına egemen olmayı amaçladığından şüphe edecek. ABD Japonya'nın yayılma niyetlerini durdurmak için Çin'le anlaşma görüşmeleri yapmaya başladığında, Çin de Türkiye'nin durdurulmasını isteyecek

Türkiye bu zamana kadar Avrasya'nın geniş alanlarında güç ve etki kazanmış olacak ve 2040'lı yılların ortasında ABD'nin Çin'in taleplerine yanıt verme çabasından memnuniyet duymadığını belirgin biçimde gösterecek. Türklerin hoşnutsuzluğu kısa sürede ABD'nin kendilerini engellemek, bölgesel ve küresel çıkarlarını zedelemek istediği endişesine dönüşecek. Kısa süre içinde ABD de Çin'le aynı fikirleri paylaşacak; Türkiye'nin değiştiğini anlayacak ve kendi küresel hegemonyasını tehlikeye atmadan önce sindirilmesi gerektiğine karar verecek

ABD'nin dünyadaki mutlak hegemonyasını engellemek isteyen Japonya ve Türkiye, bu ortak amaç uğruna birleşerek gizlice bu hegemonyayı altüst edecek hareketlerde bulunacak. Bu adımlar giderek daha belirgin olmaya başlayacak; Balkanlar, Kuzeybatı Avrupa ve ABD etkisi altında bulunan Pasifik adalarındaki Amerikan müttefiklerini rahatsız edecek. Türkiye yine, kurtarıcı değil istilacı olarak görülecek. Amerikalıların hareketlerini kısıtlamak için Süveyş Kanalı'nı alacak. Mısır'a bu şekilde girmesi meşru görülecek. Mısır'ın başarısız yönetimi, fanatiklerin devrim yapmak ve idareyi ele geçirmek istemesi üzerine Türkiye'yi yardıma çağırılmış olacak.

Yüzyılın Savaşı

2050'ye doğru gidilirken ABD'yle gerginlik had safhada olacak. O sene Türkiye ekonomik nüfuzu, kara ve deniz devriye birlikleriyle Arap Yarımadası'nı tamamen çevrelemeyi başaracak. Arap ülkelerindeki fanatik isyancılara karşı savaşların da başarılar elde edecek. Batı bu başarıyı memnuniyetle karşılarken bir yandan da Türkiye'nin artan gücünü endişeyle izleyecek. Aynı zamanda Türk donanma kuvvetleri Japon donanmasıyla işbirliğine gidecek ve birlikte Basra Körfezi'nden Güneydoğu Pasifik'e tüm ticaret yollarını kontrol edecekler.

ABD bu durumun farkına vardığında ortaya çıkacak küresel mücadele 21. yüzyılın ikinci yarısını şekillendirecek.

Ortadoğu İçin Bulunmaz Fırsat

Bu kitapta inşa ettiğim tezin tüm amacı bu noktaya gelmekti. Amaç 21. yüzyılın ortasında küresel mücadelenin Ortadoğu'yu nasıl etkileyeceğini görmektir.

2050 yılında neler yaşanacağını tam olarak bilmiyorum. He defim bunu araştırmak değil. Amacım savaşlarla dolu bu bölge de onaya çıkabilecek fırsatları saptayabilmek. Bu fırsatları göre bilirsek, çocuklarımızın zamanı geldiğinde gerekeni yapacağından emin olabiliriz. Sorun bu fırsatları görmediğimizde ortaya çıkar. Maalesef birçok milletin tarihi kaçırılmış fırsatlar ve bunların neden olduğu gereksiz ve acı dolu sonuçlarla dolu.

Bahsettiğim fırsat, Ortadoğu'nun büyük bölümü Türkiye'nin nüfuzu altına girince ortaya çıkacak. O sırada hala müttefiki olan İsrail, Türkiye'nin bölgeyi istikrara kavuşturmasına açık veya gizli yollardan yardım edecek. Buna rağmen İsrail ABD'nin müttefiki olmaya da devam edecek. Bence bu durum, İsrail'in komşularıyla arasındaki anlaşmazlıkları çözmesi için ilk defa gerçek bir fırsat sunacak. İsrail'in liderleri içinde buldukları coğrafi alanın topografik özelliklerine dikkat edip 2020'li yıllardaki savaş gerektiği gibi yürütür ve mutlaka ellerinde tutulması gereken topraklarla elden çıkarılabilecek topraklar konusunda daha açık bir tutum sergilerse bundan 20 yıl sonra ABD değil Türkiye gôzetiminde gerçekleştirilecek görüşmeler tüm bölgeye uzun süreli barışı getirebilir.

Dördüncü Bölüm

21. Yüzyılda Ortadoğu Jeopolitiği

Nostalji geçmişte oyalanmaktır, tıpkı umudun gelecekte oyalanması gibi. Amalia Kahana-Karmon

15. Suudi Arabistan

Suudi Arabistan dünyanın kayıtlı ham petrol rezervlerinin dörtte birini elinde bulunduruyor ve petrol üretim masrafları dünyada en düşük seviyede.

İran

Sünnilik İslam'da en büyük ve ana mezheptir. "Sunna" Arapçada gelenek veya yaşama biçimi demektir. İslami gelenekte Sunna, Hz. Muhammed'in her Müslüman'ın uygulaması ve uyması gereken yaşam biçimini simgeler. Sunna, sözlü gelenektir veya yazılı İslam bilgisinin, yani Kuran'ın, kabul edilen yorumudur.

Müslümanlar 7. yüzyılda Sünni ve Şii olmak üzere iki mezhebe ayrıldılar. Şii kelimesi, hizip anlamında kullanılan "şia" kelimesinden gelir; Hz. Muhammed'in damadı ve kuzeni Hz. Ali tarafından kurulan mezhebe verilen isimdir. Günümüzde Sünniler dünyadaki Müslümanların çoğunluğunu (%83) oluşturur ve değişik ölkelerde toplam sayıları bir milyar kadardır. Bununla birlikte, Şiiilerin Müslüman nüfusun sadece %20'sini oluşturmalarına rağmen (200 milyon kişi), İran ve Irak'ın güneyinde kuvvetli kaleleri bulunmaktadır.

Şii inancına göre Hz. Ali bin Ebu Talib (Hz. Muhammed'in kuzeni ve kızının kocası, Hz. Muhammed den sonra İslam'ı kabul eden ikinci kişi) dördüncü halife ve, Hz. Muhammed'in doğrudan halefidir. Şiiiler ilk üç halife Hz. Ebubekir, Hz. Ömer ve Hz. Osman'ı kabul etmez. Hz. Ali'nin oğlu olan ve ailesinden 70 kişiyle birlikte Sünni Ordusu tarafından Irak'ta Kербela'da öldürölen Hz. Hüseyin, Şii mezhebinin kurucusu olarak kabul edilir. Hz. Hüseyin'in ölümü Şiiiler tarafından Aşure Günü'nde kendilerini. kan çıkıncaya kadar dövödüklöri bir törenle anılır.

Sünni-Şii rekabetine eşlik eden korkuları anlamak için Şiiilerin tarih anlatısının ana kısmına bakmalıyız. Bu anlatı yüzlerce, hatta binlerce yıl devam edip sürekli yeniden patlama noktasına gelebilen mücadeleleri açıklarken coğrafi yaklaşımı kullanmanın doğruluğunu gösterir.

Şiiilere göre Hz. Muhammed, ölümünden önce Allah tarafından seçilen lideri açıklamıştı. Ancak Hz. Muhammed'in MS 632 yılında vefatından sonra halifelik mücadelesi başladı. Hz. Ali'nin yandaşları Hz. Muhammed'in dileklerini kabul ederken, daha nüfuzlu kişiler Müslümanların çoğunun ve Hz. Ali'nin fikirlerini sormadan kendi aralarından bir lider seçmeye karar verdiler.

Şiiilere göre Sünniler tüm Müslümanları Hz. Ebubekir'i halife olarak kabul etmeye zorladı. Hz. Ömer bin el Hattab'ın, Hz. Ebubekir'in halifeliğini kabul ettirmek için Hz. Ali'nin evine düzenlediği saldırıda Hz. Muhammed'in kızı ve Hz. Ali'nin eşi Hz. Fatma öldüröldü. Bu noktadan itibaren Peygamber'in ailesi ve yandaşları (Şiiiler) ezilmeye başladı ve bu zulüm hala devam etmektedir. Şiiiler bu zulmün ve dünyada

genel olarak yozlaşmanın 12. imam Muhammed el Mehdi dünyaya geldiğinde sona ereceğine inanır. İnançlarına göre imamların egemenliği yanlış yollarla ellerinden alınmıştır. Bu nedenle, haksız şekilde alınan şeyi geri getirmek için haksız yollara başvurmak da mubahtır.

Suudi nüfusu gelir kaynağına ihtiyaç duyacak genç bir nüfusa sahip olduğu için liderlerinin önünde iki seçenek bulunuyor. İlki, son 70 senede Suudi Arabistan'ı niteleyen ancak artık istenen yaşam seviyesini sağlamayan ana gelir kaynaklarını değiştirmektir. Hatırlanacağı üzere, dünyanın çoğu yerinde kişi başına gelir yükseldiğinde, Suudi Arabistan'da 1980 yılında 25.000 dolardan çeyrek yüzyıl içinde 8.000 dolara düştü. Bu eğilimi değiştirmek için milli petrol üretimi kaynaklarını özel üretim kaynaklarına dönüştürmeleri gerekecek. Bu kaynakların en az petrol kadar endüstriyel olması ve yabancı parayı çekmesi gerekiyor.

Bunu gerçekleştirmek için Suudi Arabistan yönetimi eğitime ve uluslararası ek değere sahip özel endüstriyel girişimlerin başlatılmasına muazzam sermaye yatırmak zorunda. Bu kadar dev bir adımın gerektirdiği kaynakları ve sosyal isteği bulsalar bile, değişimin herkesin ihtiyaçlarını karşılaması uzun süre alacak.

Ancak daha büyük bir patlamaya yol açabilecek daha büyük sorunları daha var. Suudi Arabistan'da erkek sayısı kadınlardan %20 daha fazladır. Karşılaştırmak gerekirse endüstriyel ülkelerde erkeklerden sadece %7 oranında daha fazla kadın bulunuyor. Kendilerine eş bulma umudu olmayan bu kadar erkeğin yaratacağı enerji uzun süre kontrol altında tutulamaz; bu duruma hayal edilmesi zor çözümler bulunacaktır. Kadın ticareti buzdağının sadece görünen ucu olacaktır.

Suudi Arabistan yönetiminin ikinci seçeneği, bu gereksinimlerin bir kısmına yanıt bulabilmek için yeni alanlar aramak. Şu aşamada bu seçeneğin düşünülmesi imkansız olsa bile, bundan 20 yıl sonra büyük ihtimalle tartışma konusu haline gelecek.

Yemen

Belki dahili baskıları rahatlatmak için gerekli en iyi çözüm değil ancak Yemen'in aç Suudi kitlelerini tatmin edecek birkaç yönü var.

Yemen'in ele geçirilmesinin avantajları ve dezavantajları sayıldığında Suudi Arabistan'ın bu az gelişmiş ülkeyi kontrolü altına almayı düşünmemesi zor. Sınırın öbür tarafına, en azından Yemen'in doğusuna geçmeye başlamak için uluslararası düzeyde ve bölgedeki ülkelerden beklediği yeşil ışığı görmesini sağlayacak birçok mazeret üretebilir.

Dünya ülkelerinin çoğu bu gelişmeyi sevinçle karşılayabilir. ABD bu bölgenin kontrolünün tamamen İran'a geçmemesinden memnuniyet duyacaktır. Yemen'in istilası, bölgeyi istikrara kavuşturması ve Yakındoğu'nun en yoksul ülkelerinden birine ekonomik fırsatlar getirmesi açısından olumlu görülebilir. İsrail böyle bir durumdan yarar sağlayacaktır.

16. Ürdün

Ürdün, kendi tarihi benliğini ancak 16. yüzyılda, Osmanlı İmparatorluğu'nun Şam Eyaleti'nin bir parçası haline getirildiğinde bulmaya başladı. 1. Dünya Savaşı bittiğinde, bölge İngiliz mandası Filistin'in bir parçası oldu ve diğer hiçbir grup üzerinde hak iddia etmediği için 1917'de Balfour Deklarasyonu'yla Yahudilere söz verildi. 1921 Kahire Konferansı'nda İngiltere Transürdün'ü (Ürdün Vadisi'ndeki Taberiye Gölü'nün güneyi ve doğusu ve Kuzey Ürdün Nehri hariç) Yahudilere söz verilen topraklardan ayırmaya karar verdi. İngilizler burada Haşemi klanıyla (ve sülalesiyle) birlikte Türklere karşı İngilizlere yardım eden 1. Abdullah'ın yönetiminde bir Arap emirliği kurmaya karar verdi. "Ürdün Haşemi Emirliği", başta İsrail topraklarından ayrı bir idari birimken İngiliz yönetiminde kaldı ve İngiliz yüksek komiserliğine bağlıydı. 1946'da emirliğe bağımsızlık verildi ve "Transürdün Haşemi Krallığı" adını aldı. Emir Abdullah kral ilan edildi.

Demografi

2010 senesi için kesin veri olmasa da tahminlere göre ülkedeki Filistinli nüfus toplam nüfusun %60-70'ini oluşturuyor. Ürdün Haşemi yönetimi, azınlıkta olduğunu biliyor ve belki de bu nedenle şimdiye kadar resmi hiçbir sayım yapılmadı.

2008'in sonundaki bilgilere göre nüfusu 5.800.000 kişi civarındaydı. Çoğunluğu Sünni Müslümanlar, azınlıkları Hıristiyanlar ve Çerkezler oluşturuyor.

Geleceğe Jeopolitik Etki

Kral Abdullah'ın babası Kral Hüseyin, 1988 yılında Batı Şeria'dan resmi olarak vazgeçip alanı Filistinlilerin özlemlerini gerçekleştirmesi için bıraktıklarını açıkladığından beri, Ürdün Haşemi yönetiminin politikasını şekillendiren iki ana korku görebiliriz. İlk korku Körfez ülkelerinden biri aklını yitirip Ürdün'ü ele geçirmeye, kuvvetlerini veya etkisini ilerletmeye ve ileride buradan İsrail'e saldırmak ama Ürdün'ün İsrail sınırına yerleşmeye karar vermesidir. Bu korku şimdilik yatıştı.

İkinci korku, Ürdün'ün düşman Filistin grupları tarafından ele geçirilerek İsrail'le doğrudan çatışma halinde bir ülkeye çevrilmesi.

Filistin Yönetimi'nin nüfusunun %30'u biyolojik umuda ve yaşama şartlarını iyileştirmek için gereken doğal ekonomik hareketliliğe sahip olmadığını fark ettiğinde, mutlaka bir şeyler olacak. İsrail'e karşı senelerdir süren mücadelenin ve Filistin grupları arasında iç çatışmaların durumu düzeltilmediği, hatta daha da kötüleştiği görülünce, umutsuzluk İsrail ve Ürdün'e karşı çok keskin bir patlama yaratacak.

17. Filistin Özerk Yönetimi

Geleceğimizi yaratıp buna kader diyoruz. Benjamin Disraeli

İsrail'in Bakış Açısından Kısa Bir Tarihçe

Filistin tarihinin İsrail versiyonuyla Filistin versiyonu farklıdır. İsrail versiyonunu şöyle özetlemek mümkün: Filistin Yönetimi (veya Filistin Özerk Yönetimi) Batı Şeria'daki Filistin nüfusunun büyük kısmını yarı özerk biçimde idare eden birimdir. Nüfusu, bölgeye çoğunlukla 20. yüzyılda buraya gelen göçmenlerden oluşur. Resmi olarak ancak İsrail ve FKÖ (Filistin Kurtuluş Örgütü) 1993'te Oslo Antlaşması'nı imzaladığında ulusal bir kimliğe kavuştular. İsrail kısa bir süre içinde Filistin Yönetimi'ne Batı Şeria ve Gazze'de geniş alanlarda idari yetkiler verdi. 2010'un başlarında Filistin Yönetimi resmi olarak Gazze Şeridi'ne egemen olsa da, 25 Ocak 2006'da seçimleri kazandığından beri buraya HAMAS hakim.

Filistin Ulusal Hareketinin Başlangıcı

İsrail'in bakış açısından Filistin milli hareketi, 1. Dünya Savaşı sonrası Yahudiler İngiliz mandası sırasında bölgeye yerleşmeye başladığında, diğer Arap ulusal hareketleriyle aynı zamanda gelişmeye başladı. 1930'ların ortasında Müftü Hacı Emin El Hüseyini başkanlığında Üst Arap Konseyi kuruldu ve bu konsey İngiliz mandası ve BM Bölüşüm Planı'na karşı Arap ayaklanmasını yürüttü.

İsrail'i istila eden Arap orduları 1948 yılında İsrail Bağımsızlık Savaşı'nda yenilince, Filistinlilerin başında bağımsız bir idare kalmadı. Gerçek bir liderlik oluşturma çabaları 1950'li yıllarda FATAH'ın kurulmasıyla başladı ancak bu hareket sadece 1960'lı senelerde önemli bir konum elde etti. 1964'de kurulan FKÖ başta Arap ülkelerinin kuklasyken, zamanla Filistinlilerin çoğunluğunu temsil eder hale geldi.

Arafat 2004 yılında ölünce yerine Mahmud Abbas geçti. 2005 yılında İsrail, zamanın Başbakanı Ariel Şaron'un önyak olduğu plan çerçevesinde Gazze Şeridi'nden tamamen, Batı Şeria'dan da kısmen geri çekildi. 25 Ocak 2006'da Filistin bölgelerinde yapılan seçimlerde HAMAS 76 yerleşim bölgesinde kazanırken, FATAH sadece 48 bölgede kazandı. Bu tarihte başlayan mücadele Filistin bölgelerini ikiye bölünmüş durumda bıraktı: HAMAS Gazze'ye hakimken, FATAH Şeria'yı yönetiyor.

Filistinlilerin Bakış Açısından Kısa Bir Tarihçe

Doğal olarak Filistinlilerin versiyonu Tevrat döneminden önce bölgede Kenanlılar, Amoritler, Hititler ve Mısırlıları yaşadığını ve Yaakov'un oğullarının buraya kuzeyden gelen istilacılar olduğunu vurguluyor. Filistinliler, Yahudi milleti da ha şekil almaya başlamadan önce bu topraklarda bulunan Kenanlıların soyundan geldiklerini iddia ediyorlar.

Filistinlilerin versiyonuna göre yeni tarihleri, İslam ordularının 638 yılında Bizanslıları yenip Kudüs'ü fethetmesiyle başlıyor. O dönemden günümüze kadar olan zamanı "bölgedeki Arap milletlerinin tarihi" değil, "Filistin tarihi" olarak nitelendiriyorlar. Kudüs'ün kutsallığı konusunda iki sebep öne

sürüyorlar. İki Hz. Muhammed'in Kabe inşa edilmeden önce Kudüs'ü ilk Kible olarak belirlemesi, ikincisi de Hz. Muhammed'in gece yolculuklarından birinde günümüzde El Aksa Camii'nin bulunduğu yerden gökyüzüne çıkmasıdır. Filistinliler MS 750'den beri ihmal edildiklerini iddia ediyorlar. İslam kültürünün altın çağından yararlandıklarını ancak Selçukluların ve Avrupalı Haçlıların yönetiminde zulüm gördüklerini ve 1517'de Güney Asya'dan gelen Türkmenlere yenik düşünceye kadar bölgeyi elinde tutan Memlûkluların yönetiminde durumlarının daha da kötüleştiğini savunuyorlar. 1517'den 1917'ye kadar Filistin Osmanlı İmparatorluğu'nun egemenliğindeydi. Onların döneminde, Filistinlilerin iddialarına göre, Kudüs Filistinli Arapların elindeydi.

1914 - 1. Dünya Savaşı çıktığında İngilizler Almanya'nın yanında savaşa giren Türkiye'ye karşı Arap desteği karşılığın da Osmanlı egemenliği altındaki Arap topraklarına bağımsızlık sözü verdi.

1916 - İngiltere ve Fransa Arap bölgelerini değişik nüfuz alanlarına bölen Sykes-Picot Antlaşması'nı imzaladı. Lübnan ve Suriye Fransa'ya verilirken Ürdün ve Irak İngiltere'ye verildi; Filistin ise uluslararası bölge olarak kaldı.

1917 - İngiliz hükümeti 2 Kasım'da Balfour Deklarasyonunu yayınladı. İngiliz Dışişleri Bakanı Arthur J. Balfour, Siyonist bir İngiliz lidere gönderdiği mektupta İngiliz hükümetinin Filistin'de yaşayan Yahudiler için bir ulusal devlet kurmasını desteklediğini belirtiyordu.

1918 - İngilizler bölgede yaşayan Arapların yardımıyla Filistin'i Osmanlı Türklere aldı. İngilizler Mekkeli Şerifi Hüseyin bin Ali'yle yazışmalarda savaş sonrasında Araplara bağımsızlık sözü verdiği için, Araplar Türklere karşı ayaklandı. Ancak İngiltere, Fransa ve Rusya'yla imzaladığı Sykes-Picot Antlaşması'nda (1916) çelişkili sözler verip bölgeyi müttefikleriyle birlikte bölerek her müttefikin değişik bir nüfuz alanını yönetmesine karar verdi. Bununla aynı zamanda 1917 Balfour Deklarasyonu'nda İngilizler, Yahudilere Filistin'de bir ulusal devlet sözü verdi.

1918 - 1. Dünya Savaşı'nın sonunda Yahudiler, Milletler Cemiyeti'nin onayıyla İngiliz mandası olarak ayrılan göç etmeye başladı. Yahudiler Filistin'in değişik yerlerine yerleşti ve geniş çaplı Siyonist tarım ve sanayi girişimlerinde bulundular.

1920 - San Remo Konferansı İngilizlere Filistin'in kontrolünü verdi. Bundan iki sene sonra Filistin, İngiliz idaresindeydi. Açıkça Siyonist olan Sir Herbert Samuel, İngiltere'nin ilk Filistin Yüksek Komiseri olarak bölgeye gönderildi.

1929 - Arapların Yahudilere geniş çaplı saldırısı Kudüs sarstı. Filistinliler 133 Yahudi öldürdü ve 116 kurban verdi. Saldırlar Ağlama Duvarı ve El Aksa Camii'nin kullanımı konusunda anlaşmazlıktan kaynaklanıyordu. Bu alan Müslümanlar için kutsal, ancak Yahudiler bu duvarın eski Yahudi tapınağından kalan bir duvar olduğunu iddia etti. Tüm araştırmalar duvarın İslami dönemden kaldığını ve El Aksa Camii'nin parçası olduğunu gösteriyor. (Çatışmanın kökleri daha derine gidiyor; Araplar Siyonist hareketin İngiliz mandasındaki Filistin'in en az kısmını bir Yahudi devleti yapmasından korkuyordu.)

1937 - Lord Robert Peel başkanlığındaki Peel Komisyonu manda topraklarında olanları inceledi ve Filistin'in ikiye bölünmesi fikrini tavsiye etti. Bir kısmı Yahudilere verilecek ve burada bir Yahudi ulusal devleti kurulacaktı; diğer kısmı Araplara verilecek ve burada bir Arap ulusal devleti kurulacaktı; kutsal bölgelerden oluşan bir kısmı da tarafsız kalacak ve İngilizler tarafından idare edilecekti.

1939 - İngiliz hükümeti Yahudilerin göçünü kısıtlayan ve Filistin'e 10 yıl içinde bağımsızlık sözü veren bir Beyaz Kitap yayınladı. Buna itiraz eden Yahudiler terörist gruplar oluşturarak İngilizlere ve Filistinlilere karşı kanlı bir hareket başlattı.

1947 - İngiltere Filistin'den ayrılmaya karar verdi ve Birleşmiş Milletlerden tavsiyede bulunmasını istedi. Birleşmiş Milletler 29 Kasım 1947'deki oturumunda Filistin'in Arap ve Yahudi olmak üzere ikiye ayrılmasına karar verdi. Kudüs BM yetkisi altında uluslararası bir alan olarak kalacaktı.

1947 - Araplar paylaşım planını protesto ederek Yahudi yerleşim bölgelerine şiddetli saldırılarda bulundu. Buna yanıt olarak Yahudiler terör grupları kurarak Arap köylerine ve şehirlerine saldırılar düzenledi ve yüzlerce silahsız Arap evlerinde katletti.

15 Mayıs 1948 - İngilizler Filistin'i terk etti ve Yahudiler (ilkelerinin bağımsızlığını ilan etmeye karar verdi. Aynı gün Mısır, Transürdün (günümüzde Ürdün), Suriye Lübnan ve Irak orduları Filistinli ve diğer Arap gerillalara katılarak yeni kurulan Yahudi devletine saldırdı. Araplar bir Yahudi devletinin kurulmasını

engelleyemedi. Ateşkes antlaşmasında Gazze Şeridi Mısır idaresinde, Batı Şeria da Ürdün idaresinde kaldı.

1948 - Filistin'deki 800.000 Arap nüfusundan 170.000'i Yahudi Devleti'nin egemenliği altında kalmayı seçti. Geriye kalanlar çevredeki Arap ülkelerinde mülteci oldular. Böylece Filistin'de Arap çoğunluğu da sona erdi.

1988 - Cezayir'de toplanan Filistin Ulusal Konseyi BM'nin 181 numaralı kararının sınırları içinde Filistin Devleti'ni ilan etti.

Filistin Yönetimi Alanlarının Coğrafyası ve Demografisi

İsrail'de hala birçok kişi tarihte Filistin diye bir varlık olmadığını, bu nedenle de tanınmaması gerektiğini iddia ediyor. Ancak tarih bize her yeni ulusal varlığın sınırlarını kanla çizdiğini gösterir. Filistinliler de bu açıdan farklı değil. Bu varlık kan döküp kurban vermeyi göze aldığını ispatladığına göre, varlığın geçerliliğini tartışmanın artık fazla bir anlamı yok. Coğrafi yaklaşımın topografinin geleceğini, savaşları, zaferleri ve yenilgileri belirlediği varsayımını kabul edersek, soru bu varlığın gelecekte ana hatlarının nasıl olacağıdır.

Durum böyleyse, 2010 yılında Filistin Yönetimi olarak tanınan alan coğrafi bir kabus, ulusal bir oluşumun varlığını kaldırmayacak bir topografidir. Daha yakından inceleyelim. İsrail 1967'de işgal ettiği her milimetre topraktan çekilse ve Yeşil Çizgi olarak anılan sınırlara dönse bile (ki ileride İsrail'in coğrafyasını incelerken bunu yapamayacağını göreceğiz) Filistinliler kendilerini hep bu sınırlardan çıkmak istemelerine yol açan bölgesel bir coğrafi kapanın içinde bulacak. İki taraf için de kabul edilebilir bir barış antlaşması imzalanırsa, uluslararası garantiler verilse veya uluslararası toplum İsrail'le anlaşma olmadan bir Filistin devleti kursa da, Filistinliler uzun vadede bu anlaşmalara isteseler bile uyamayacaklar.

Filistinliler, kendilerini ayrı bir ulusal varlık olarak görmek istemeyen milletlerin ve ulusal birimlerin bulunduğu bir coğrafyada hapis. Arap ülkelerinin kendilerine verdiği yardımlar sadece İsrail'i yok etme amaçlı, Filistinlileri destekleme ve ulusal özlüklerini gerçekleştirme amaçlı değil. Uzmanlara göre, İsrail birden mucizevi bir biçimde bölgede yok olsa bile, etraflarındaki diğer rejimlere yapacaklarından korkacakları için Arap ülkeleri Filistinlilere kendi geleceğin belirleme hakkını vermez.

Ancak Filistinlilerin diğer Arap ülkeleriyle aralarındaki düşmanlığı aştıklarını varsaysak bile, içinde buldukları coğrafi kapan dayanılmaz bir hal alacak ve liderlerinin tek şansı savaşarak altında kaldıkları baskıları aşıp savunulabilir topraklara yayılmak olacak.

İlk olarak herkesin açıkça gördüğü gibi Filistinlilerin istediği topraklar hep bölünmüştü; bugün de bölünmüş ve birbirinden uzak durumda: Gazze Şeridi ve Batı Şeria. İkincisi, aşağıda açıklayacağım gibi bu iki bölge arasındaki farklar o kadar büyük ki tek bir milli ve siyasi varlık altında toplanamazlar.

Gazze'nin Batı Şeria'yla Karşılaştırılması

Gazze Şeridi sakinleri 21. yüzyıl coğrafyasında bariz stratejik bir avantaja sahiptir. Nüfusu aşırı kalabalık olduğu ve şehirlerde yoğunlaştığı için kendisiyle savaşacak her askeri güç, uluslararası hukuka uyacaksa çok zorlanacaktır. Aynı zamanda her standarda göre, ekonomi felaket durumunda. Demografik durumu düşünülürse, bu zorlu durumdan kurtulmanın tek yolu İsrail'e işçi ihracında bulunmaktır. Aynıysa aynı derecede olmasa da, Batı Şeria için de geçerlidir. Filistinlilerde işçi ihracı senelerdir devam eden bir gelenektir. İsrail'le imzalanacak her barış antlaşmasının, İsrail'e gönderdikleri işçi kotasını artırmayı ve İsrail ekonomisinin dokusuna kaynaşmayı amaçlaması gerekir. Bu bir paradoks yaratıyor. İki taraf arasında anlaşma olmaması Filistinlilere bir derece bağımsızlık kazandırmakla birlikte ekonomik, sosyal ve askeri açıdan bir felakete yol açıyor. Ancak anlaşma olması durumunda Filistinliler İsrail ekonomisine daha bağımlı hale gelerek özerkliklerini yavaş yavaş yitirecekler.

Filistinliler için bu karmaşadan çıkmanın tek yolu tabii ki İsrail'in imha edilmesidir ancak şu anda bunu yapabilecek durumda değiller. Böyle olması, bunu hiçbir zaman gerçekleştiremeyecekleri anlamına gelmez. 2010 yılında İsrail'in imha edilmesi sadece çığırın bir senaryo. Bunun gerçekleşebilmesi için İsrail'in sınırlarında ve uzağında birçok ülkenin merkezi roller oynayarak İsrail'e saldırıp onu yok etmeye hazır olması lazım. Böyle bir harekete katılmayı kabul etseler bile, bu ülkelerin tarihlerinde veya ideolojilerinde bu amaç gerçekleştirildikten sonra Filistinlilerin bu topraklarda bir devlet kurmasına

yardım edeceklerini gösteren bir ipucu yok. Yahudi Devleti'nden boşalan topraklar için her birinin ayrı bir fikri olacaktır. Bölgede bir Filistin devleti kurulması hiçbirinin çıkarlarına uygun değil.

Filistinliler buldukları topraklarda dört değişik mengene tarafından sıkıştırılıyor. İsrail mengenesi bölgedeki Arap ülkelerinin mengenesi İsrail'le herhangi bir anlaşmayı İsrail'e bağımlılığa dönüştürecek coğrafi mengene ve dayanılması zorla tamamen imkansız arasında gidip gelen hayatlarının gerçeğinin mengenesi.

Bu mengenerler Filistinlilere sadece iki seçenek bırakıyor. Özerklik ve ulusal haklarından vazgeçerek ekonomik bağımlılığa boyun eğmek veya ne olursa olsun ulusal özerkliklerine sarılıp en fazla hayatta kalabilecekleri ancak hiçbir zaman kazanamayacakları bir savaş içinde yaşamak.

Coğrafi yaklaşım coğrafi mengeneyle daha fazla önem verdiği için, Filistinlilerin iki ayrı ve birbirinden uzak bölge ayrılmış olması, İsrail-Filistin çatışmasının sonsuza kadar kaderini belirleyecek. İki bölgenin herhangi bir birleşimi İsrail'in havadan veya karadan geçiş izni vermesini gerektirecek. Coğrafi açıdan bu doğal olarak istikrarsızlığa yol açacak ve iki taraf da istikrar elde etmek için genellikle barışçıl olmayan yollara başvuracaklar.

Bu engellenemez bir durum değil ancak böyle bir durumda dengeyi bulma şansı çok düşük. Tarihsel karşılaştırma olarak Pakistan'ı gösterebiliriz. Pakistan'ın doğu ve batı kanatları 1947'yle 1971 yılları arasında Hindistan tarafından ayrılmıştı. Bu durum sonunda toprakların iki ayrı ülke olarak ortaya çıkmasına neden oldu: Pakistan ve Bangladeş. Alaska ise tersine bir örnek. Diğer ABD eyaletlerinden fiziken ayrı olsa da Kanada'nın yanında farklı bir devlet haline gelmedi. Alaska'yla Pakistan arasındaki fark ortada. Pakistan ve Bangladeş'in toprakları Hindistan gibi güçlü ve düşmanca bir devlet tarafından birbirinden ayrıldı. Alaska ise ABD'den Kanada tarafından ayrılır. Kanada Hindistan'dan daha az düşman bir ülke ve ABD'den daha zayıf. Bu iki benzetmeden farazi Filistin ve İsrail arasındaki duruma daha yakın olan, Pakistan-Hindistan örneğidir.

Coğrafi yaklaşıma göre oluşacak bir Filistin devletinin parçası arasındaki ayrım kaçınılmaz, çünkü bu iki toprak parçası birbirinden farklı.

Gazze Şeridi, 41 km uzunluğunda, 6-12 km genişliğinde alanı da 360 km. Nüfusu 1 milyonla 1,5 milyon arasında (farklı ve çelişen raporlara göre). Neredeyse 1 milyonu mülteci ve yarısı mülteci kamplarında yaşıyor. Bu nüfusun %90'ı şehirde yaşıyor. Doğal büyüme oranı %3,3 ve nüfusun yarısı 15 yaşın altında. Nüfus yoğunluğu kent bölgelerine benzer oranda, ancak kentsel blok olarak tanımlanan diğer yerlerin (Singapur, Hong Kong, Bahreyn, Monaco ve hatta İsrail'in Dan bölgesi) tersine Gazze'deki kişi başına hasıla benzer alanlardakinin %10'u. Gazze Şeridi'nde en yoğun alan Gazze şehri, nüfus yoğunluğu kilometre kare başına 6.859 kişi. Hatta tüm şerit tek bir şehir olarak görülebilir. Bir kent olarak endüstri ve ticaret ana ekonomik etkinliği olmalı, ancak İsrail ve Mısır'la yaşadığı düşmanlık nedeniyle bu gerçekleşmiyor.

Buna karşılık Batı Şeria'da 21. yüzyılın ilk on yılının sonunda kilometre kare başına 657 kişi düşüyor. Batı Şeria'daki kişi sayısı İsrail'le Filistin Yönetimi arasında tartışma konusu; hem şehirlerde hem de kırsal alanlarda yaşayan nüfusu 2 ila 4 milyon arasında.

Başka bir deyişle, Gazze Şeridi ve Batı Şeria birbirinden tamamen farklı dinamiklere sahip tamamen farklı bölgeler. Gazze Şeridi kalabalık bir şehir, günümüzün şartlarında kendini ayakta tutamıyor ve dış yardıma muhtaç. Buna karşılık Batı Şeria şu andaki haliyle bile oldukça faal. Coğrafi yaklaşıma göre Gazze Şeridi sadece dışarıdan gelecek yardımla ayakta kalabilir. Hiçbir zaman kendi ihtiyaçlarını karşılayacak kadar bağımsız ve özgür olamayacak ancak en iyi ihtimalle sınırlı özerkliğe sahip ayrı bir varlık olarak devam edebilecek. En kötü ihtimalle hep başkalarının iyi niyetine tabi olacak, hep başkalarından yardım dilenecek ve uzun vadede bile özgüvenden yoksun bir durumda olacak. Zamanla bu durum sosyal yapı da bozulmaya ve sakinlerinin yavaş yavaş buradan ayrılmasına yol açacak. Gazze Şeridi ve Batı Şeria topografik açıdan yan yana olsalardı durum büyük ihtimalle çok farklı gelişecekti. Büyük bir şehir olarak Gazze, tüm Batı Şeria'yı bağımsız bir şekilde ayakta kalabilecek karmaşık bir ulus-devlete dönüştürebilirdi.

Bu iki coğrafi alan birleştirilemeyeceğinden, özetle Gazze düşmanca bir ortama tamamen bağımlıdır. Bu nedenle Gazze Şeridi sakinlerinin kaybedecek fazla bir şeyi yok. Batı Şeria sakinleri ise daha fazla manevra yapabilir. Gazze Şeridi sakinlerinin intifada hareketlerine daha homojen bir

biçimde tepki vermelerinin nedeni de herhalde bu. Onlara karşılık Batı Şeria sakinlerinin tepkileri hep aynı değil ve değişik bakış açıları yansıtıyor.

Gazze Şeridi'ne Karşı Batı Şeria

Gazzeliler Gazze Şeridi dışındaki alanları ele geçiremeyeceğinden coğrafi yaklaşıma göre varılabilecek tek sonuç, Filistin devleti kurulduğu takdirde Gazze'den Batı Şeria'ya büyük bir nüfus göçünün olacağıdır. Asıl sorun da o zaman ortaya çıkacak. Batı Şeria'daki ekonomik şartların daha iyi olmasına rağmen, büyük sayıda Gazzelinin Batı Şeria'ya gelmesi hassas Batı Şeria piyasasını çökertecek. Bu durumda HAMAS'la FATAH arasındaki gerilim daha da artacak ve sonuçları iki nüfus için de felakete yol açacak. Bir yandan Batı Şeria Gazze'den gelen seli durduramayacak, diğer yandan da Gazzeliler Gazze'de kalıp sonsuza kadar dilencilik yapamayacaklar.

Filistin devleti kurulursa tek çözüm, işçilerin daha dinamik piyasalara büyük çaplı göçü olacak. Bu piyasalar Mısır (özellikle de Sina Yarımadası), Ürdün, Suriye ve İsrail olacak. Mısır'ın birçok ekonomik sorunu var ve bu kadar büyük bir göçe izin vermeyecek, gelenleri durdurmak için güç kullanması gerekse bile. Suriye ve Ürdün'ün ekonomileri gelecek işçileri özümseyemeyecek kadar küçük; üstelik bu göçün yaratacağı siyasi sorunlar da olacaktır, bu nedenle bu ülkeler buna karşı çıkacak. İşsiz Filistinlileri kolaylıkla içine alabilecek tek ülke İsrail.

İsrail'in böyle bir işçi göçünün neden olacağı güvenlik sorunlarını aşabileceğini varsaysak bile bu hareket Filistin devletini hep İsrail'in ekonomik ve siyasi iyi niyetine bağlı bırakıyor. İsrail topraklarına girmesine izin verdiği Filistinli işçi sayısını hep Filistinlilerin davranışlarına karşı kaldıraç olarak kullandı. Eğer çok sayıda Gazzeli işçiyi idare etmesi gerekirse, sonunda Filistin devletinin Batı Şeria'daki bağımsızlığı bile yok olur.

Kendi eylemcileri farkında olmasa da, HAMAS hareketinin temelinde yatan coğrafi mantık da budur. Coğrafi yaklaşımın en büyük iddiası, mesafeye ilgili kısıtlamaların milletlerin inançlarını kuvvetlendirdiği ve kontrol edemedikleri davranışlara ittiğidir. HAMAS, Filistinlilerin 1948 BM çizgileri içinde bir devlet kurmasına razı olamaz. Devletin kendi ismini taşıması ve belki Kudüs'ün bir bölümüne hakim olması dışında bağımsızlık umudu bulunmuyor. Durum özellikle Gazzeliler için böyle. Böylece Filistinlilerin İsrail'i imha etme isteklerinin ideolojik veya dini sebeplerden doğmadığını, günümüzdeki sınırları veya Taksim Planı sınırları içindeki yaşam koşullarının mantıklı bir analizinin sonucu olduğunu görebiliriz. Bunun anlamı, Filistin devletinin hep bölünmüş olacağı, iki taraf arasındaki derin farkların ortak çıkarlarını zedeleyeceği, Gazze'nin kendisini geçindirebilecek bir ekonomik sistem kuramayacağı, Batı Şeria'nın kendisini geçindirebilecek ekonomik bir sistem kurabilmesinin tek yolunun Gazze'nin sorumluluğunu üstünden atması olacağıdır.

Filistinliler, Arap ülkeleri için hep bir tehdit oluşturdu, çünkü milli arzularını yerine getirmelerinin yolu bu ülkelerin fazla risk almasından geçiyor. Arap ülkeleri bu tarz riskler girmek istemediklerinden, Filistinlileri coğrafi alanlarında baştan kaybedilmiş bir savaşta yalnızlığa ve kan kaybederek çarpışmaya terk etti. Arap rejimlerinin lider ve seçkinleri, verdikleri boş sözleri ve mantıksız risklere atılmaya isteksizliklerini örtmek için İsrail'e sözlü saldırılara başvurular.

Bu da büyük ihtimalle Filistinlilerin bölgedeki Arap ülkeleriyle senelerdir oynadığı çok çirkin oyunların sebebi. Rejimleri devirip yerlerine geçemediklerinde (örneğin Ürdün ve Lübnan'da), politikalarını hileyle etkilemeye çalıştılar. Arap ülkelerinin rejimleriyle Filistinliler arasındaki bu çıkar çatışması, Filistinlilerin milli haklarını gerçekleştirmelerine engel oldu. Filistinliler kendi ülkelerini kurmak için İsrail'i yenmek zorunda, bu da diğer Arap ülkelerinin bu görevi üstüne almasını gerektiriyordu. Diğer ülkelerin çıkarlarının temelinde böyle bir amaç olmadığından Filistin iler sürekliliği bu ülkelere karşı eylemlerde bulundular. Friedman'ın vardığı sonuca göre, Filistinlilerin nihai düşmanı her ne kadar İsrail olsa da, şu andaki düşmanları diğer Arap ülkeleridir.

Filistin sorununu özetlersek: Bir yandan İsrail'i imha edemiyor, diğer yandan iki millete iki devlet çözümünü kabul edemiyorlar ve ulusal özlem ve taleplerinden de vazgeçemiyorlar. Ne ileri ne de geri hareket edebiliyorlar. Maalesef Filistinliler özlemlerinin ve içinde buldukları coğrafyanın içinde kapana kısıldılar ve umutları yok. Bu nedenle, en azından coğrafi yaklaşıma göre kaderleri belli; 21. yüzyılın ilk yarısında bile bir Filistin devleti kuramayacaklar.

Ancak durum sonsuza kadar böyle devam edemez. Tarihte uzun süreli statik durumlar yoktur. İnsanlar hep dengesiz durumları dengeye kavuşturmak için harekete geçerler.

Tarihi Eğri

3. Bölümde 21. yüzyılın ilk yarısındaki jeopolitik değişikliklerden bahsederken Türkiye'nin iki aşamada bölgesel kazanacağını belirtmiştim. İlk aşamada, büyük ihtimalle yüzyılın ikinci on yılında Türkiye iki kaldıraç kullanarak konumunu kuvvetlendirmeye çalışacak. İlk kaldıraç Amerikan yardımı olacak. Türkiye ABD'nin açık ve gizli ekonomik, siyasi ve askeri yardımıyla kendisini güçlendirecek. Amerikalılar Türkiye'nin Ortadoğu güçlerinin dengelenmesinde liderlik rolü oynamasını ve Rusya'nın yayılmasının engellenmesinde aktif rol almasını istiyor. Bu nedenle ABD Türkiye'ye destek olmakla kalmayacak, Türkiye'nin ikinci kaldıraçını kullanarak Müslüman dünyasındaki lider rolünü kuvvetlendirmesine de karşı çıkmayacak. Bu ikinci kaldıraç da dindar İslami söylemdir. Türkiye Arap ülkelerindeki milliyetçi güçleri destekleyecek, bölgesel ve küresel çatışmalarda dindar Müslüman söylemini vurgulayacak. Son yüzyılın olayları, bu söylemi kullanan herkesin Müslüman nüfus ve onların liderleri tarafından saygın bir konuma getirildiğini gösterdi.

İkinci aşamada, 2030'lu yıllarda Türkler jeopolitik başarı elde edip bunların getirdiği ekonomik, askeri ve sosyal meyveleri topladıklarında kendilerine güvenmeye başlayacaklar. Uluslararası hareketleri daha bağımsız olacak. Türkiye tüm tarihi boyunca durumunun sağlam olduğunu hissettiğinde ortaya çıkan bu özgüven çerçevesinde hareket edecek. Bu bağımsızlık, onları destekleyen Amerikalıların çıkarlarına fers düşmeye başlayacak. 2040'lı yılların başında ABD, Türkiye'nin kontrolden çıktığını fark ettiğinde; Türkiye geniş siyasi, politik ve askeri hareketlerin merkezinde bölgesel bir güç olacak ve Ortadoğu'yu yeniden şekillendirmeye çalışacak.

Bu noktada Türkiye, İsrail'in yanında ekonomi, politika ve güvenlik açısından bağımsızlığını koruyacak olan Ürdün dışında tüm Arap ülkelerinin üzerinde nüfuz sahibi olacak. Ortaya çıkacak jeopolitik durum, Friedman'ın Filistin devle finin kurulması için gerekli gördüğü şartlara benzer bir durum oluşturacak. Türkiye'nin konumu, iki ana senaryoya yol açacak. İleride bu duruma kendini uydurabilmesi için İsrail'in bu senaryoları incelemesi ve davranışlarını şimdiden buna göre ayarlaması gerekir.

Yukarıda bahsedildiği gibi 2050'li yıllarda Türkiye, ABD'yle ihtilaf içinde olacak. Bölgede kendine destek arayan Türkiye İsrail'e ABD'ye karşı bölgesel bir ittifak kurma teklifinde bulunacak. 2040'lı yıllarda İsrail'in jeopolitik ikilemlerini daha ileride açacağım. Şimdilik, Türklerin teklifinin hem İsrail hem de Filistinliler için muazzam bir fırsat olduğunu belirteyim. İsrail ve Filistinliler bu fırsatı kullanarak iki ayrı ülkenin yan yana, onurlu ekonomik şartlar ve güven içinde var olmalarını sağlayacak bir anlaşmaya varabilir. İsrail'in Türkiye'nin durumunu çok yakından takip etmesi gerekir. İsrail'in yüzyılın ikinci on yılında Türkiye'nin kendisine yönelteceği sözlü saldırılara tepkisi ve hareketleri, ya Türklerin iki tarafa da yararlı bir denge kurmaya çalışmasına ya da eline fırsat geçtiğinde Friedman'ın analizindeki gibi İsrail'i yenilgiye uğratarak Filistinlilerin tarafında yer almasına neden olacak.

18. Suriye

Tarih

Suriye'nin bulunduğu alanda Osmanlıların hakimiyetinden önce birçok millet ve kültür yaşadı: İsrail kabileleri, Aramiler, Hititliler, Yunanlar, Romalılar, Bizanslılar, Araplar ve Haçlılar.

Çok sayıda uzun süreli çalkantıdan sonra 19. yüzyılın ikinci yarısının başlarında Butrus Bastani'nin bulunduğu bir grup Hıristiyan Arap entelektüeli Suriye Vatani fikrini oluşturdu. ... 1. Dünya Savaşı'ndan sonra, Osmanlı İmparatorluğu 1920'de tamamen parçalandığında, Milletler Cemiyeti Osmanlı vilayetlerini böldü; Ürdün ve İsrail'in kuzey kısmını İngiltere'ye, Suriye ve Lübnan'ı da Fransa'ya verdi.

1918 de Suriye'nin sakinleri Suriye adını verdikleri bağımsız Arap Krallığı'nı kurmaya çalıştı. Krallığın başına Haşemi ailesinden 1. Faysal'ı getirdiler. Faysal daha sonra Irak'ta kral olacaktı. Bu krallık uzun sürmedi ve Fransızların Maysalun Savaşı'nı kazanmasından sonra parçalandı. Milletler Cemiyeti buradaki Fransız mandasını kabul ettiğinde, Fransızlar Suriye'nin sınırlarını yeniden çizdi. Öncelikle yeni Lübnan Devletini kurdular, arkasından da Türkiye'ye Halep eyaletinin bir kısmını ve İskenderun eyaletini verdiler. Suriye, İskenderun eyaletini hala geri istiyor.

Suriye, bağımsızlığını 1 Ocak 1944'de ilan etti. Suriye milliyetçilerinin baskısı altında kalan Fransız Ordusu Suriye 17 Nisan 1946'da terk etti ve Fransız mandası sırasında kurulan Suriye hükümetine bıraktı. Bugün Suriye'nin milli bayramı olarak kutlanmaktadır.

1956 yılındaki Sina Savaşı sırasında Suriye'de askeri idare ilan edildi. Suriye ve Irak birlikleri İsrail istilasını engellemek için Ürdün'e gönderildi. Bu birlikler 1957 yılında Ürdün'de Nasır yanlısı başarısız bir devrimi gerçekleştirmeye çalışan birliklerin arasındaydı.

Suriye'deki dahili istikrarsızlık ve Arapların gözünde 1956 yılında İsrail ve sömürgeci güçlere karşı zafer kazanan Cem Abdül Nasır'ın tetiklediği Arap milliyetçiliğine inanç, Mısır'la Suriye'yi birleşmeye götürdü. 1 Şubat 1958'de Nasır ve Suriye başkanı Şükrü El Kuvvetli iki ülkenin birleştiğini ve Birleşik Arap Cumhuriyeti'ni oluşturduğunu ilan ettiler. Ortak ülkenin ortak bir bayrağı, ortak parlamentosu ve ortak bir başkanı vardı: Cemal Abdül Nasır.

Ancak birleşme başarılı olmadı. Suriyeliler kendilerini Mısır Başkanı Cemal Abdül Nasır'ın merkezci yönetimi altında buldu. Bu durum, bağımsızlığını on yıl önce kazanmış bir devlet için yanlıştı. Baas Partisi'nin liderleri Pan-Arap fikrini desteklemelerine rağmen sonunda birleşik cumhuriyeti ayırmaya karar verdiler. Böylece Arap ülkelerinin birleşmesini öngören Pan-Arap ideali kuvvetli bir darbe aldı. Bir askeri ihtilalın daha sonunda, 28 Eylül 1961'de Suriye devleti ayrı olarak yeniden kuruldu ve Suriye Arap Cumhuriyeti adını aldı.

Lübnan

Lübnan, yıllar boyunca Suriye'nin yanında ayrı bir devlet olarak başarı gösterdiyse de Suriyeliler, Fransızların 2. Dünya Savaşı sonrası yaptığı paylaşımı hiç kabul etmedi. Lübnan'ın Suriye anavatanının kurucularının idealindeki Suriye'nin bir parçası olduğuna inandılar ve bu toprakları yeniden elde etme fırsatını beklediler.

1976 Lübnan İç Savaşı, Suriye'ye bölgeye etkisini yayma fırsatı verdi. Aynı senenin Haziran ayında Suriye, sol ve Filistinli örgütlere karşı Hıristiyanları desteklemek için Lübnan'a girdi. Hatırlanacağı üzere Suriye anavatanı fikrini oluşturan entelektüeller Hıristiyan'dı. Suriye'nin Lübnan'a karışması Suriye ile Mısır'ın arasının daha da açılmasına neden oldu ve diplomatik ilişkilerini kesmeleriyle sonuçlandı. Bu arada İsrail de Lübnan politikasına karışarak oradaki Hıristiyanları kendi tarafına çekmeye ve Suriye Başkanı Esad yerine İsrail'den destek almaya ikna etmeye çalıştı. Suriye'nin Lübnan'daki varlığı giderek genişledi ve on binlerce Suriye askerinin Lübnan topraklarında konuşlanmasını beraberinde getirdi. 1976'dan beri Lübnan'da bulunan Suriye askeri kuvvetleri sonunda ABD ve AB'nin 2005 yılında Suriye'yi zorlamasıyla resmi olarak Lübnan'ı terk etti.

İsrail-Mısır Barış Antlaşması

Suriye'nin Lübnan'ı istilası ... Mısırlıları kızdırdı. Mısır'ın güvenlik anlayışı bu olayın ertesinde değişti ve 19 Kasım 1977'de Mısır Başkanı Enver Sedat'ın İsrail'e gelmesine yol açtı. Tahmin edilebileceği gibi Sedat'ın ziyaretinden önce Esad bu adımı atmamasını rica etti. Sedat yanıt olarak Esad'dan kendisine eşlik etmesini istedi. Suriye Başkanı buna itiraz etti ve olayları kenardan izledi. Aralarındaki fikir farklılığına rağmen ya belki bu fikir farklılığı nedeniyle Sedat İsrail'le barış antlaşması imzaladı ve Sina Yarımadası'nı geri aldı. Suriye kenara itildi ve dünyada yalnız kaldı.

Birinci Lübnan Savaşı

Suriye ve İsrail'in Lübnan'ın iç işlerine müdahalesi 1982 yılında patlak verdi. ... 28 Nisan 1981'de İsrail Hava Kuvvetleri, Lübnan'daki Hıristiyan kuvvetlerini bombalayan iki Suriye helikopterini düşürdü. İsrail'in bu savaşta ilk açık hareketi buydu. Ertesi gün Esad Bekaa Vadisi'ne uçaksavar füze bataryalarının yerleştirilmesi emrini verdi. İsrail Başbakanı Menahem Begin Suriye'nin Lübnan'daki varlığına daha uzun süre dayanamayacağını ve füze bataryalarına kesinlikle razı olmayacağını belirtti. ABD Başkanı Reagan ortaya çıkan durumu çözebilmesi için bölgeye Phillip Habib'i gönderdi. Habib'in aracılığıyla varılan mutabakata göre İsrail, Suriye füzelerinin varlığını kabul etti.

Bu hareketler İsrail'in Golan Tepeleri'ni ilhak etme planlarını hızlandırdı ve 14 Aralık 1981'de "Golan Tepeleri Kanunu" kabul edildi.

9 Haziran 1982'de İsrail Hava Kuvvetleri (İHK) Suriye füze bataryalarını imha etti ve Suriye uçaklarıyla giriştiği hava savaşında Suriye'nin onlarca savaş jetini düşürdü. Aynı zamanda İsrail Kara Kuvvetleri Lübnan'daki Beyrut-Şam yoluna doğru ilerledi ve Suriye kuvvetleriyle çarpıştı.

Suriye İsrail'e karşı mücadelesini 1976 yılından beri bulunan topraklarından yürütüyor. Suriye Lübnan'ın bağımlı egemenliğini hiçbir zaman kabul etmedi. 2005 yılında Suriye'nin Batı ülkelerinin baskısı sonucu askerlerini Lübnan'dan çekmesinden sonra durumun değişeceğini zannedenler oldu. Ancak gerçekte Suriye, Refik Hariri'nin suikastından Hizbullah'a silah nakline kadar Lübnan'ın iç politikasının her yönüne karşılıyor.

Binlerce Yıllık Korkular

İsrail Devleti sadece var olmakla ve Şam'a giden anayollardan biri olan iki sıradağ dizisinin arasındaki platonun eteklerini kontrol etmekle, Suriye'ye göre varlığını tehdit ediyor. Suriye'de şimdiki rejim ve arkasından gelecek herhangi bir rejim böyle bir tehdit altında yaşayamaz. Ancak bundan da önemlisi Suriye, kendisiyle Mısır arasındaki tampon bölgede kuvvetli bir devleti kabul edemez. Hatta Mısır tarihte hep kuzeye doğru yayılmak istediğinden şu anda Suriyeliler Mısır'ı İsrail'den daha büyük bir tehdit olarak görüyor.

Böylece günümüzde Ortadoğu'daki politik konuları, özellikle de Mısır'la Suriye arasındaki meseleyi daha kolay anlayabiliriz. Suriye'nin İsrail'le Mısır arasındaki barış antlaşmasını kendi varlığına tehdit olarak görmesi ancak bu şekilde anlaşılabilir. Coğrafi mantığa göre Mısır İsrail'e yakınlaşırsa, aynı zamanda Suriye'ye doğru da emeklemiş sayılır. Bu nedenle İsrail'le her hangi bir barış anlaşması yapılmasına itirazı, Suriye'nin sadece millî gururuyla ilgili değil, aynı zamanda millî güvenlik konusudur. Aynı şekilde İsrail'le Ürdün arasındaki barış anlaşması da Suriye'ye karşı bir tehdit gibidir.

Bu mantık Suriye'nin tüm dünyanın öfkesini üzerine çekerek en radikal direniş gruplarına kollarını açmasını da açıklar. HAMAS liderlerini topraklarında barındırmasını, Hizbullah'ın İsrail'e karşı mücadelesine ve yine Hizbullah'ın Mısır'da terör olayları gerçekleştirme niyetine verdiği desteği de açıklar. Suriye bu dönemde kendisini Mısır'dan ayıran varlığın yükselen gücüne sadece bu şekilde karşı koyabilir.

İran'la Türkiye Arasındaki Mücadele

Son bin yıl içinde İsrail'in kuzeyindeki ülkeler etkilerini Levant'a ve Mısır'a yaymaya çalışırken ikincil bir mücadele daha yaşadılar. Bu ülkeler İsrail'in kuzeydoğusundakilerle (örneğin Selçuklular) kuzeybatısındakiler (örneğin Osmanlılar ve Memlûklular) olarak ikiye ayrılabilir. Bu mücadele şekli binlerce yıldır görüldü ve gelecekte de görülecek. Bu mücadelede yeni bir bölüm günümüzde de gerçekleşiyor. İran yeniden Irak, Suriye ve Lübnan'a hakim olmaya çalışıyor ve Türkiye'nin nüfuzu doğuya ve güneye doğru yayılıyor.

İran mücadelede çok önemli bir etken olsa da günümüzün jeopolitik şartları İran'ın değil Türkiye'nin avantajı doğrultusunda işliyor, özellikle de Türkiye dönemin egemen, süper gücü Amerika'yla dost olduğu için.

Bu yüz yıllık mücadele 21. yüzyılın başında ABD'nin cömert yardımıyla yeniden başlıyor ve nasıl sonuçlanacağına da yine ABD karar verecek, Hatırlanacağı üzere ABD ve Rusya 2020'li yılların sonuna doğru gerçekleşecek bir çarpışmaya doğru gidiyorlar. Mantıksız bir gelişme olmazsa bu iki ülkenin ilişkileri gittikçe kötüleşerek aleni savaşa varacak. Amerikalılar geniş topraklara dağılmış güçlerini daha da tehlikeye sokmak istemeyeceğinden, Rusya'nın 2. Dünya Savaşı'ndan beri demir yumrukle yönettiği ve kısa bir süre önce serbest bıraktığı eski Sovyet cumhuriyetlerine yayılmasını önlemek için NATO'dan yardım isteyecek. Ancak NATO üyesi ülkeler 2. Dünya Savaşı'nın travmasından hala kurtulabilmiş değil ve bu talebe gerekli kuvvet, kaynak ve şevki sağlamayacaklar ABD de durumun böyle olacağını tahmin ettiği için Türkiye'yi 2010 yılından itibaren perde arkasında görüşmelerle kuvvetlendirmeye başladı; Türkiye'ye Rusya'ya karşı açık ve üstü kapalı hareketlerde bulunmasını telkin ediyor; böylece Rusya enerjisini bu alanlarda kullanacak ve Doğu Avrupa'ya enerjisi kalmayacaktır. Bu sayede ABD'nin yeni yayılma vektörünü uygulama çabaları kolaylaşacaktır.

Türkiye bu görevi gerçekleştirmeye hazır olduğunda ABD kendisine doğrudan veya dolaylı olarak en yeni ve gelişmiş askeri ve sivil teknoloji ve bilgiyi, uluslararası piyasalarda finansal destek ve kendisine uygun konumu ve gücü yeniden elde etmesi için bölgesel süreçlerde politik şemsiye sağlayacak. Bu olasılık ortaya çıkmaya başladı bile.

Ortadoğu'da, Türkiye'nin doğuda İran'la ve güneyde Mısır'la açık bir rekabete girdiği yeni bir dönem başlamak üzere. Bu sürecin başında, bu tarz süreçlerde hep olduğu gibi taraflar arasında karşılıklı

dostluk ve yakınlaşma alametleri görüldü. İlk aşamada taraflar doğrudan çatışmayı önleyecek veya gizli amaçlarını örtecek ortak bir nokta arar. Ortadoğu'da böyle durumlar da en iyi hareket, sözlü darbelere katlanan, öfkesini frenleyen ve fazla tepki vermeyen bölgesel boks torbası İsrail'e karşı sert bildirimlerde bulunmaktadır. İsrail'e sözlü saldırılar bu açıdan fazla pahalıya mal olmaz. Batı'nın bu rekabette açık çıkarı Türkiye'nin kazanması ve İran'ın üstünlük sağlamaması yönünde.

Ancak İran Batı'nın bu bölgesel uyanışı Türkiye'nin lehine idare etmesine izin vermeyecek. Rusya uyanıp Türkiye'nin kendi batı yayılımına karşı oluşturduğu tehlikeyi anladığında, İran'ı etkileme çabalarını hızlandıracak ve İran'ın Türkiye'yi güney ve doğu sınırlarında Suriye ve Kürdistan aracılığıyla meşgul etmesini sağlayarak Türkiye'nin Kafkaslara uygulayacağı baskıyı azaltmaya çalışacak.

Ruslar ve İranlılar İsrail, Suriye ve Lübnan arasındaki cephede karmaşa yaratmak, hatta mümkünse güneyden HAMAS'ın da İsrail'i rahatsız etmesini isteyecek. Stratejik amaçları Batı'nın enerjisini ve kaynaklarını bu alanda kullanmasını sağlamak, böylece İran ve Rusya'nın Türkiye'yi durdurmakta serbest kalmasına olanak vermek ve böylece Batı'nın Baltıkları koruma çabalarını sabote etmektir.

Beşinci Bölüm

21. Yüzyılda İsrail Jeopolitiği

19. Yahudi Milletinin Kanıtlanabilen Tarihi

İki süper gücün, kuzeyde Mezopotamya ve güneyde Mısır'ın, kendi topraklarından çıkıp diğer milletleri yenip köleleştirmek amacıyla yollara döküldüğü ve karşı karşıya geldiklerinde çatıştıkları bir dönemden bahsettiğimiz unutulmamalı. Tevrat tek bir Tanrı'nın varlığıyla ilgili vahyin geldiği Avram'dan (Hz. İbrahim) bahseder. Tek tanrı fikri zamanında o kadar gariptir ki, Avram'ın bu inancı devam ettirebilmesinin tek yolu evinden ayrılıp başka bir yere gitmesidir. Oraya, giderse büyük bir millet olacaktır. Vahiy ona, "*Ülkenden, doğduğun yerden ve babanın evinden git!*" der ve onu Kenan'a yönlendirir. Kenan'da Şhem (Nablus) ve Elon More'deki ilk evine doğru giderken etrafına pek çok insan toplanır ve Avram onlarla bu yeni öğretiyi paylaşır. Bu açıdan Tevrat'ın anlatısı arkeolojik bulgulara uyabilir. Dönemin çoktanrılı dünyasında tek tanrı fikri çok garip ve radikaldi; günümüzde Avram'ı Mezopotamya'da Aram'dan Kenan bölgesine getiren devrimci ruh halini anlamamız çok zor.

Kenanlıların Kökeni

Hatırlanacağı gibi Nuh'un üç oğlu vardı: Şem, Ham ve Yafet. Kenan Diyarı'nı Şem miras alırken, Ham'a Bereketli Hilal'den Güney Arabistan'a kadar olan yer kaldı. (Tekvin, 10) Avram, Şem'in soyundan gelir; bu nedenle Yahudi nefretinin adı antisemitizmdir.

Tevrat zamanında bölgede isteyerek Mısır Krallığı'nın egemenliğine boyun eğen, kuzeyde ve doğuda oturan Semitik akrabalarından korunma arayan Kenan oğulları oturuyordu Şem'in soyundan gelen Asurlular bölgeyi Mısırlılardan arındırmaya çalıştı.

İsrailoğulları'nın Kökeni

Arizona Üniversitesi'nden William Dever ve Harvard Üniversitesi'nden Peter Machinist gibi araştırmacılar ilk İsrailoğulları'nın yerlerinden ayrılan Kenanlılar olduğunu belirlediler. Onlara göre İsrailoğulları hep İsrail topraklarında yaşamışlardır. Bölgenin çocuklarıydılar ancak bölgenin diğer sakinlerinden farklıydılar. En yoksul ve düşük tabakadan geliyorlardı. Bu nedenle bu dönemde İsrailoğulları'nın bölgeye yerleşme hareketi yabancı bir istila gibi değil, yerel bir sosyal ve ekonomik ayaklanma olarak görülmelidir. Eski yazıtlarda da belirtildiği gibi o dönemde Mısırlı hükümdarlar ve feodal Kenan kralları alt Kenan tabakasını eziyor, ağır vergilere tabi tutuyor hatta birçoğunu esir alıyordu.

Arkeolojik bulgulardan ortaya çıkan radikal teori, Tevrat'taki hikayeden ve günümüzde bölgedeki diğer milletleri hiçbir temele dayanmadan öne sürdükleri anlatıdan tamamen farklıdır. Bu bulgular, gaddar bir toplumun yüzyıllar geçtikçe gerilediğini ve parçalandığını; bu fırsatı kullanan hizmet köle ve halk tabakasından oluşan klan ve kabilelerin çürüyen Kenan şehirlerini bırakarak daha iyi ve anlamlı bir yaşam bulmak amacıyla dağlara yöneldiğini gösteriyor. Böylece kendilerini baskı ve kölelikten kurtararak yeni bir millet olarak, İsrail milleti olarak ortaya çıktılar.

Aslında Tevrat hikayesi de bu bilimsel anlatıdan çok farklı değil. Tevrat Mısır'dan çıkan milletin içinde "İsrailoğulları"nın ve hakları bulunmayan insanlardan, kaçan kölelerden göçebelerden, maceraperestlerden ve fırsatçılardan oluşan bir grubun bulunduğunu belirtir. Tevrat ve bilim adamları, ilk İsrailoğulları'nın yeni bir dini görüş etrafında toplanan karmaşık bir grup olduğu ve bundan sonraki 1.000 yıllık süre içinde bu yeni dini yaymaya çalıştıkları ve sonunda Babililere yenilerek dağıldıkları konusunda hemfikirdir. 2.000 senelik sürgünden sonra yeniden İsrail'in kıyılarında ve şehirlerinde toplanan bu millet değişik kültür, dil ve hatta değişik dini grupları bir araya getirmeye çalışacak ve 3.200 yıl boyunca gelişen dini kaderin üstüne yeni milli semboller ekleyecekti.

Üç Kaygı Katmanı

21. yüzyılın başında İsrail milletinin toplu benliğinin de üç kalın ve dolu tabaka bulunuyor. Bu üç katman bize İsrail milletinin tarihi hikayesinin vektörünü gösterebilir.

Kimlik Kaygısı

Bu milletin kolektif bilincinde ilk ve en derin tabakada, gerçek atalarının kim olduğunu, kimliğinin nerede ve nasıl oluştuğunu bilmemenin getirdiği bir kaygı var. Bu belirsizlik, son yılların bilimsel teorileriyle daha da güçlendikçe, 3.000 yıldır var olan bir milletin artık duymaması gereken antik korkulara neden oluyor. ... Filistinlilerin İsrail'in kendini bir Yahudi devleti olarak tanımlamasını reddetmeleri, 21. yüzyılda İsrail'in kimlik kaygılarının en sorunlu kaynağıdır.

Bu paranoya kalıbı doğru olsun olmasın, Yahudi milletinin benliğinde yerleşen anlatı, her nesilde kendisini yok etme ye çalışan birinin olduğudur.

Fiziksel Varoluş Kaygısı

İkinci kaygı katmanı, tanıştıkları herkes tarafından dövülen ve kimseden yardım görmeyen insanların hissettiği sürekli rahatsızlıktır. Yahudi milleti fiziki varoluşu konusunda hep kaygı duydu. Bu, Asur işgali İsrail Krallığı'ndan parçalar kopartıp Yehuda Krallığı'nı tehlikelere açık bıraktığından beri hissedilen bir kaygıdır. Bu korku, binlerce yıl sürdü ve Yahudi milletini hep kanlı bir biçimde izledi. 2.600 yıl önceki acımasız işgalde krallığın ruhani merkezlerinin yıkılması ve milletin Babil'e sürgüne gönderilişiyle başlayan bu korku, uzun yıllar süren Haçlı zulmüne, Doğu Avrupa pogromlarına ve İkinci Dünya Savaşı'nda Nazilerin milletin üçte birini birkaç yıl içinde sistematik bir biçimde yok ettiği Soykırım'a kadar devam eder.

Topografik Hatlar ve Coğrafi Sınır Kaygısı

Üçüncü kaygı katmanı, milletin 2.000 yıl boyunca hissetmediği ancak artık farkında olduğu ve gelecekteki sonuçlarını kabul ettiği bir kaygıdır. Bu da Yahudi milletinin yeni devletinin topografik hatlarından kaynaklanan coğrafi korkudur.

20. İsrail

Tarih tekerrür etmez ama aynı mantığı takip eder. Bu nedenle, bir bölgenin tarihinin mantığı anlaşıldığında, gelecekteki gelişim vektörü de iyi bir olasılık oranıyla tahmin edilebilir. ... Günümüze kadar bölge üç kere İsrail milletinin egemenliğini gördü. İlk ikisinde ortaya çıkan tarihi mantığı incelersek, zayıf ve güçlü noktaları tespit ederek yeni İsraililerin 21. yüzyıldaki bölgesel ve küresel politikalarında neye dikkat etmeleri gerektiğini bulabiliriz.

İsrail Devleti'nin günümüzde bulunduğu bölgede ilk İsrail rejiminin oluşması, milletin oluşmasıyla aynı döneme, MÖ 1200 yıllarına denk gelir. İsrail ve Yehuda krallıkları Mısır'dan Çıkış veya Kenanlıların medeniyetinin parçalanmasından sonra ortaya çıktı. İlk İsrail devleti 600 yıl sürdü. Bu dönemin sonunda Babililer Yehuda Krallığı'nı fethetti; Kutsal Tapınak'ı yıktı ve milletin geri kalan fertlerini Babil'e sürgüne götürdü.

Bölgede ikinci İsrail rejimi MÖ 540 yılında, Persler Babilileri yendikten sonra kuruldu. Kurulan İsrail devleti Perslerin himayesindeydi. Bu dönemde İsrail rejiminin niteliği değişti. İlk değişiklik MÖ 4. yüzyılda, Yunanlar Pers İmparatorluğu'nu ve İsrail'deki yönetimi mağlup ettiğinde meydana geldi. İkinci değişiklik de MÖ 1. yüzyılda Romalılar Yunanlıları yendiğinde oluştu. Bu ikinci İsrail rejimi, imparatorluklar arasındaki güç oyununda ufak bir oyuncuydu. Bu nedenle uzun süre ayakta

kalamadı ve utanç verici bir biçimde Romalılara yenildi. Romalılar milletten geriye kalanları dünyanın dört yanına gönderdi.

Üçüncü İsrail devletinin kurulması 1948'de gerçekleşti. Geçen seferlerde olduğu gibi bu sefer de yeni kurulan devlet temellerini, dağınık alanlarda yaşayan Yahudilerin bir araya gelmesiyle güçlendirdi. Üçüncü devletin ortaya çıkması İngiliz İmparatorluğu'nun parçalanma dönemine denk geldi; İngiliz İmparatorluğu tarihinin bir parçası olarak görülebilir.

Üçüncü İsrail devleti ilk 50 yılında sadece ABD-SSCB küresel çatışmasında yeni bir cephe ve birçok açıdan hala o mücadelenin bir parçasıdır. George Friedman'ın sözlerine göre birinci ve ikinci devletlerin kalıbını takip eder, onlar gibi bağımsızlığı için savaşırken ciddi dahili konularla uğraşır ve arka planda da iki emperyalist güç arasındaki gerilimde rol oynar.

İsrail'in gelecekte Ortadoğu'daki vektörünü anlamak için bu kalıbı incelememiz ve coğrafi mantığını bulmamız gerekir. Coğrafi mantığın üç boyutu bulunur: iç politika, komşularla ilişkiler ve dönemin süper güçleri ve bölgesel güçleriyle ilişkiler.

Üç Tampon Bölge

İsrail'in topograf incelendiğinde nüfusunu koruyan üç tampon bölge olduğu hemen görülür:

Sina Çölü güneyden, Mısır'dan gelebilecek istilaya karşı korunma sağlar. İstila kuvvetleri çölde uzun süre kalamaz. Çölün kuzeye doğru istilayı düşünen herhangi bir güce karşı ortaya koyduğu lojistik sorunlar böyle bir tehdidin olasılığını düşürür. Sürpriz bir istilayı gerçekleştirmenin tek yolu, kıyıda hızla hareket etmektir. İsrail askeri açıdan aşırı derecede zayıf olmadığı ve Mısır herhangi bir dış emperyalist güç tarafından çok fazla desteklenmediği veya yönlendirilmediği sürece İsrail'in güney sınırı sağlamdır.

Aynı şekilde, Arap Çölü de geçilemez olduğundan Elat'ın güneydoğusundan da korunma altındadır. O yönden büyük bir güç gelemes ancak küçük gruplar tarafından gerçekleştirilecek baskınlar olasıdır. Arap Yarımadası'ndaki kabileler günümüzde İsrail'e saldıracak güç ve boyutta değil. Ancak onları bir araya getirecek ve tek amacı İsrail'i istila etmek olan bir güç ortaya çıkarsa bu durum bozulabilir. Genel olarak İsrail bu yönden de tehdit altında değildir.

Benzer şekilde İsrail'in doğu cephesi de Ürdün Nehri'nin 50 km doğusundan başlayıp doğuya doğru uzun bir mesafeye yayılan büyük çöller tarafından korunur. Kuvvetler Ürdün Nehri'nin doğu kıyısında duraklayabilir ancak günümüzde buradan Batı Şeria'yı istila edecek kadar büyük bir güç değiller.

Zengin Kıyı Şeridi

İsrail'in bölgesel topografyasının incelenmesi, topografik zayıf noktasının kuzeyde olduğunu gösteriyor. Fenikelilerin ve tarihte onları izleyen her kuvvetin yerleştiği bölgeyle Kudüs Dağları'ndaki yönetim merkezini ayırmak için uzun süreliğine bir sınır olamayacak Litani Nehri dışında doğal hiçbir engel bulunmuyor. Kıyı şeridi dağdaki yönetim merkezine karşı hiçbir zaman bir istila tehlikesi oluşturmadı. Ekonomik yönden hep başarılı oldu ve Akdeniz Havzası'nın doğu kısmının bir parçası olduğu için sakinleri denizden gelenlerle ticaret yaptı ve Uzakdoğu'ya giden ticaret yollarının gelişmesinde rol oynadı. Bunlar hep varlıklı ve ticaret kafasına sahip insanlardı; bu da birçok milletin yerlerini kıskanmasına ve buralara sahip olmayı istemesine yol açtı. Bu bölgenin sakinleri hep ticaret politikası ve trafik güvenliğiyle ilgilendi; ticari ilişkilerini bozabilecek çatışmalara girmek istemediler.

Topografik Zayıf Nokta

Tarih boyunca tüm İsrail devletlerine gerçek bir tehdit oluşturanlar, üç ana İsrail yerleşim bölgesinin kuzeydoğusunda bulunan komşuları oldu. Günümüzde Şam'ın bulunduğu alan hep coğrafi bir kapana kısılmış kalmıştır. Bu bölgede nüfus genellikle yoğun, denize erişimi yoktu ve bu nedenle genellikle yoksuldu. Şam'ın kuzeyinde kalan Anadolu dağlık bir alandır. Bu nedenle Şam kuzeye doğru kuvvet uygulamakta hep zorlandı. Buna karşılık Anadolu'daki kuvvetler, etki alanlarını genişletmek istediklerinde her zaman güneye inebildiler.

Suriye'den Saldırı

Suriye veya tarih boyunca bu bölgeyi elinde bulunduran her güç, potansiyel olarak Kuzey Levant'taki kıyı şeridinin güneyinden saldırabilirdi. Ancak bunun için kuvvetlerini uzun ikmal hatlarına muhtaç bırakması gerekir. İsrail kıyı şeridi, uzun ikmal hatlarına ihtiyaç kalmadan Golan Tepeleri

yoluyla ele geçirilebilir. Kıyıya hızlı erişebilmek için yapacakları tek şey Galile Dağları'nda savaşmak olacaktır.

Birçok Cepheden Eşgüdümlü Saldırı

İki cepheden eşgüdümlü saldırıya karşı bir engel daha var. Mısır genellikle kuzeyindeki kıyı şeridiyle ilgilenmiyor. Daha çok Nil Nehri'nin, yönetim ve nüfus merkezlerinin güneyin de kalan su kaynaklarını korumakla meşgul. Kuzeye doğru saldırır ve Levant'a doğru yönelirse yayılımcı bir adım atmış olur. Kuzeye doğru yayılırsa da bölgesel bir güç haline gelerek Suriye için tehdit oluşturur. Suriyeliler için İsrail dışında tek tehdit, Mısır'ın bu şekilde hareketidir. Bu nedenle Suriye ve Mısır'ın eşgüdümlü bir saldırıyla İsrail'i fethetme olasılığı düşüktür. Böyle bir saldırıda hiçbiri öbürünün başarılı olmasını istemez. Böyle bir saldırının planlanmasının amacı yenmek değil, sadece tehdit etmektir.

Güçlerin Çakışma Noktası İsrail

Bu durumda ilk İsrail devletinin 500 sene ayakta kalması şaşırtıcı değil.

Hiçbir Akdeniz gücü, Levant'a hakim olmadan kendini güvende hissetmedi. Akdeniz'in kuzey veya güney kıyılarına egemen olmak isteyen her bölgesel güç, bu ister Roma ister Kartaca olsun, kuvvetleri için Levant'ta bir üsse gerek duydu. Levant'a hükmetmeyen deniz süper güçleri, denizde çok uzun ikmal hatlarına güvenmek zorunda kalırdı. Sadece deniz yollarını kullanarak birlikleri geçirmeye çalışmak ciddi lojistik sorunlara yol açar. Üstelik bu durum deniz yollarını da savunmasız bırakır. Romalılar bu şekilde korsanların saldırılarına maruz kalmıştı. Bu yüzden, askeri birliklerin aktarılmasında, denizde gidilecek mesafenin kısa süreli yolculuklara bölünmesini sağlayacak kara parçaları önem kazanır.

Büyük İskender Levant ve Türkiye'deki limanları kontrol eden ülkenin, etkisini doğunun derinliklerine, Hindistan'dan Sudan'a kadar genişletebileceğini gösterdi. Bu amaç için Türkiye'nin limanları yeterli olabilirdi ancak Boğaziçi'nin güvence altına alınması yine de güney cephesini açıkta bırakıyordu. Bu nedenle doğu güçlerinin diğer Akdeniz güçleri tarafından saldırıya uğramaması için, Levant'ın fethedilmesi gerekliydi.

Levant hep Afrika, Asya ve Avrupa kıtalarının buluşma noktası oldu. Bu açıdan İsrail hep emperyalist arzuların yolu üzerinde bulundu.

İsrail Batı Yarımküre'nin güçlerinin çakıştığı noktada bulunur. Avrupa'dan doğuya hareket edip Akdeniz'e egemen olmak isteyen her güç, doğudan yola çıkarak Hindistan'la Sudan arasındaki topraklara egemen olmak isteyen her güç veya kuzeyden çıkıp güneye yayılmak isteyen her güç Akdeniz'in doğu kıyısına, yani İsrail'in bulunduğu alana yönelecektir. Tüm bu güçlerin buraya demir atması gerekir.

İsrail'in Topografyası ve Sakinleri

İsrail'de iç politik bölünmeler her zaman coğrafi hatlara göre gelişmez ancak sonuçlar genellikle bu hatlara göre belirlenir. Örneğin kıyı şeridi diğer bölgelerden daha kozmopolittir. Burada oturanlar hep kendi milletlerinden çok dünyanın geri kalanına ilgi duydular. Hayat şartları hep daha iyiydi ve geleneğe karşı daha ilgisizdiler. Bu nedenle sık sık oturdukları bölgenin kuzeyinden gelen tehditlerle karşı karşıya kalan kuzey sakinleriyle kıyı şeridinde oturanlar arasında hep bir çıkar çatışması oldu ve bu günümüzde de devam ediyor. Milletler daha ufak şeyler yüzünden bile bölünebilir. İsrail sakinleri yaşadıkları alanların özellikleri nedeniyle bölündüklerinde bölgesel tehditlere maruz kaldılar.

İsrail ve Süper Güçler

Buraya kadar belirtilenler doğruysa, İsrail sadece kendi içinde bölündüğünde komşuları tarafından gerçek bir tehditle karşı karşıya kalır. Ancak İsrail genellikle sınır paylaşmadığı süper güçler imparatorluk kurmaya başladığında istila edildi. Babil, Persler, Makedonya, Roma, Türkiye ve İngiltere sırasıyla İsrail'i fetheden güçlerdi ancak hiçbiri komşuları değildi. İsrail komşularından gelen saldırılara karşı koyabilir ancak emperyalist oyunlar oynamaya başlayan bir süper güce denk kuvvetlere sahip değil.

İsrail komşularının kendisine ilgisini dağıtabildiği sürece güvendedir; ancak coğrafi konumu uzaktaki büyük süper güçleri kendisine çektiğinde artık güvenliği kalmıyor. Bu nedenle ordusu bölgesel sorunlara odaklanabilir ancak diplomatik yönden daha uzak güçlerle ilgilenmesi gerekir. İsrail'in

kaderi hep küresel çıkarlarla iç içeydi ve hep de böyle olacak (bu çıkarlar ve gerisindeki güçler değişse de); her zaman coğrafi olarak uzaktaki küresel güçlerle çatışmayı veya politik olarak ittifak kurmayı seçmek zorunda kalacak. Diplomatik alanda başarısızlık felaket sonuçlara neden olabilir.

Üç Var Olma Modeli

Friedman'a göre İsrail üç durumda var olabilir. İlk seçenek tamamen bağımsız bir ülke olmasıdır. Bu durum, kendi bölgesinin dışından emperyalist bir gücün İsrail'i de içine alan bir imparatorluk kurmak istememesi halinde gerçekleşebilir. Bu duruma David Modeli denir (Kral Davud anısına). İkinci seçenek bir imparatorluğun parçası, yenilmiş bir müttefik, yarı özerk bir müttefik olarak veya yenilmiş bir eyalet olarak var olmasıdır. Bu seçenekte kendi kimliğini korur ancak hem manevra kabiliyetini hem de iç ve dış politikada bağımsızlığını yitirir. Bu seçeneğe Pers Modeli denir. Üçüncü durumda da İsrail tamamen yok olur, özerkliğini kaybeder ve vatandaşları sürgüne gönderilir. Bu duruma da Babil Modeli adı verilebilir.

David Modeli, ilk İsrail devleti 3.000 sene evvel kurulduğundan beri gerçekleşmedi. Ancak Pers ve Babil modelleri değişik biçimlerde hep var oldu. Bunun asıl nedeni tabii ki coğrafya. İsrail bölgede güç kazanmak isteyen herkes için stratejik bir noktada bulunduğundan her zaman istilaya maruz kalacak veya hep bir ülkenin nüfuzu altında olacak. İsrail boyunda bir devletin bölgede hegemonya kurmak isteyen büyük devletlere gücü yetmeyeceğinden, yayılma politikasına İsrail'in topraklarını da dahil eden bir güce karşı çıkamayacaktır. Bu nedenle İsrail'in liderleri hep uzaktaki tehditleri idare etmek durumunda kalacaktır.

Osmanlı ve İngiliz İmparatorlukları Arasında Zaman Boşluğu

Coğrafi bakış açısından İsrail, iki çatışan güç, Osmanlı İmparatorluğu ve İngiliz İmparatorluğu arasında kalan zaman boşluğundan yararlanan politik siyonizmin bölgede üçüncü İsrail devletini kurmasıyla ortaya çıktı. Osmanlı İmparatorluğu yayılma döneminde Akdeniz'in kuzey ve doğu kıyılarına egemen olmak istedi. Bir yayılma vektörü Balkan ülkeleri yoluyla Avrupa'ya yönelirken, diğer bir vektör de Mısır'a yöneldi. Bunun için de Levant'ın alınması ve sonrasında elde tutulması gerekiyordu. Buna karşılık İngiliz İmparatorluğu Ortadoğu'yu Hindistan'a giden yol üzerinde bir transit durağı olarak görüyordu. Bu yolu açık tutmak için İngiltere Cebelitarık'ı ve Süveyş Kanalı'nı ele geçirmek zorundaydı. Osmanlı Donanması'nın Akdeniz'deki varlığı Hindistan'a giden İngiliz kuvvetleri için göz yumulamayacak bir tehditti. Bu nedenle İngilizler 1. Dünya Savaşı'nda Osmanlı Donanması'nın yenilmesini şart olarak gördü.

Ancak Çanakkale Savaşı'nda da görüldüğü gibi İngilizler Osmanlıların donanmasının gücünü aşacak kaynaklara sahip değildi. Sonunda İngilizler Türklerin askeri gücünü kırarak başka bir taktik denemeye karar verdi. Türklerin Osmanlı İmparatorluğu'nu oluşturan ülkelerde kurduğu destek tabanlarını yıkarak Osmanlıları parçalamayı umdular. İngiltere yerel güçlerle bir dizi anlaşma yaparak Türklerin üzerlerindeki etkilerini yıkmaya çalıştı. Böyle bir anlaşma Arap Yarımadası'nda Bedevi kabilelerle de yapıldı. Benzer gizli anlaşmalar Levant'tan Pers Körfezi'ne birçok Türk karşıtı grupla yapıldı.

Sonunda İngilizlerin stratejisi işe yaradı ve Osmanlı İmparatorluğu 1. Dünya Savaşı sırasında tamamen parçalandı. İngilizler bu stratejide kendilerine yardım eden Fransızlarla bir anlaşma imzalayarak Suriye'deki Osmanlı Eyaleti'ni ikiye böldü. Aralarındaki sınır batıda Akdeniz'den doğuda Hermon Dağı'na doğru giden yatay bir çizgiydi. Bu sınırın kuzeyi Fransızlara verildi. Fransızlar bu bölgede iki ülke kurdu: Lübnan ve Suriye. Sınırın güneyi de İngilizlerin egemenliğine geçti. İngilizler Osmanlıların buraya verdiği Filistin ismini devam ettirdi.

İngilizler Osmanlı İmparatorluğu'nun kuyusunun kazılmasında kendilerine yardım eden Arap kabilelerine borçlarını ödemek isterken kendilerini bu yerel kabilelerin karmaşık politikaları arasında buldular. 1. Dünya Savaşı sırasında ve sonrasında İngilizler, Hicazlı Haşemi hanedanına Türkleri yenmelerine yardım ettikleri için Osmanlılardan aldıkları topraklarda bir krallık sözü vermişti. Sonunda İngilizler bu hanedana Ürdün Nehri'nin doğusunda kalan toprakları verdi ve böylece Ürdün Krallığı oluşturuldu. Aynı zamanda Yahudiler de 50 yıldır sürdürdükleri diplomatik çabalar ve iki dünya savaşından sonra, ilk iki devletlerine benzer şekilde milli ve siyasi arzularını gerçekleştirebilecek durumda olduklarını gördüler.

İngiliz İmparatorluğu da 2. Dünya Savaşı'ndan askeri açıdan zayıflamış ve ekonomik yönden darbe almış olarak çıkmıştı. 1. Dünya Savaşı'ndan sonra oluşturduğu küresel şemsiyeye artık destek olamıyordu ve aralarında Filistin'in de bulunduğu birçok bölgeyi bırakmak zorunda kaldı.

Rus ve Amerikan İmparatorlukları Arasında Boşluk

2. Dünya Savaşı'nın sonunda ortaya iki yeni küresel süper güç çıktı: ABD ve SSCB. Savaş biter bitmez iki tarafın birbirine karşı giriştiği mücadelelerin arasında, Akdeniz'in doğusunda egemenlik mücadelesi de vardı. Bu mücadele, özellikle Türkiye'yle Yunanistan arasında ortaya çıkan anlaşmazlıkta kendini gösterdi. Bu iki yeni imparatorluk İngiliz İmparatorluğu'nun hayatta kalmasını istemiyordu. İki taraf da Levant'ı istiyordu ancak hiçbiri kararlı bir biçimde harekete geçip bölgeyi fethedemiyordu.

İsrail'in şansına, her iki süper güç de Yahudi-İsrail devletinin yeniden kurulmasının Levant'ta güçlerini ve etkilerini hissettirmek için iyi bir fırsat olduğunu düşündü. Sovyetler, başlangıçta yeni devletin önemli bir parçası olan sosyal ideoloji sayesinde İsrail'i etkileyebileceğini düşündü. Amerikalılar da İsrail'in kurulmasına büyük katkılarda bulunan Yahudi lobisi sayesinde etkili olmayı umuyordu. Ancak iki imparatorluk da konuyu fazla ciddi değerlendirmediler. İkisi de yeni uluslararası rolleri ve konumlarını anlamaya çalışmakla meşguldü. Levant'ın önemli olduğunu biliyorlardı ancak üstünlük mücadelesindeki önemini göremiyorlardı. İsrail böylece yine, iki süper güç İngiltere'nin sonunu kesinleştirmeye ve bunun oluşturduğu küresel duruma alışmaya çalışırken oluşan boşluktan yararlandı.

İç Birlik ve Bölgesel Ayrım

İsrail, varoluşsal tehdide karşı birlikteliğin önemini anlamalı ve bunun yanında İsrail karşıtı bir süper güç daha geniş bir emperyalist hareketin parçası olarak Levant'a doğru hareket etmeye başlar, bölgeye büyük kuvvetler gönderip uzun ikmal hatlarını destekleyebilirse, İsrail'le komşuları arasındaki güç dengesinin tanınmayacak derecede değişeceğini de fark etmelidir. Bu sefer varlığı tarihte üçüncü kez tehlike altına girer.

Stratejik Coğrafi Sorun

Sovyetler Birliği İsrail'in ilk destekçisiydi. SSCB, Çekoslovakya aracılığıyla 1948'den önce ve sonra İsrail'e silah yardımı yaparak Akdeniz Havzası'nda kendine yer edinmeye çalışıyordu. İsrail aynı zamanda tek bir süper güce tamamen bağlı kalmamaya çalışarak o dönemde etkisini yitirmekte olan süper güç Fransa'yla da yakın bağlar kurdu. Fransa, Cezayir'deki mücadeleleri nedeniyle Arap dünyasıyla gerginlikler yaşadığı için İsrail'i doğal bir müttefik olarak görüyordu. ... 1967'de Altı Gün Savaşı'ndan sonra Fransa İsrail'i müttefiki olarak görmekten vazgeçti.

İsrail 1967'den sonra ABD'nin himayesine girdi. ABD Sovyet Donanması'nı durdurmalı ve Doğu Akdeniz'e ulaşmasını engellemeli veya en azından oradaki hareketlerini sınırlamalıydı. Bu nedenle Boğazları elinde tutan Türkiye'nin Amerikan safında kalması şarttı. ABD, Türkiye'nin Sovyetlerin etkisi altına girmesi durumunda iki süper güç arasındaki güç dengesinin tamamen değişeceğini biliyordu. ABD, Sovyetlerin 1950'lerde ve 1960'larda Irak ve Suriye'yi tepeden tırnağa silahlandırdığını ve eyleme geçmezse tüm Orta doğu'nun Sovyetlerin eline geçeceğini biliyordu. Sovyetler Türkiye'ye kuzeyden baskı yaparsa, Suriye ve Irak güneyden kendisine destek verecek, bu da küresel dengeyi ABD'nin aleyhine etkileyecekti.

Amerikalılar Akdeniz'deki nüfuzlarına karşı oluşmaya başlayan bu tehlikeyi ortadan kaldırmak için İranlıları kullanarak Irak'ın dikkatini Türkiye'den İran'a çektiler. Aynı zamanda İsrail de Suriye'nin dikkatini İstanbul Boğazı'ndan başka yöne çekecekti. ABD'nin hesaplarına göre, İsrail Suriye'yi güneyden tehdit ettikçe Suriye Sovyetlere bağlı kuvvetlerini Türkiye'ye yöneltmeyecekti. Bu, Amerikan dış politikası açısından sorunsuz gerçekleştirilebilecek bir stratejydi ve Türkiye'nin Sovyet etkisi altına girmesini engelledi.

Uzaktaki Amerikan süper gücünün çıkarlarına destek vermeyi kabul ettiğinde, İsrail o zamana kadar sahip olduğu. özerkliğin bir kısmını kaybetti. ABD İsrail'i birkaç kere sınırladı. Örneğin 1973'te İsrail'in 1968'de Mısır'a yaptığının aynısını Suriye'ye yapmasına izin vermedi ve 2008'de Gazze operasyonunu durdurttu. Ancak buna rağmen İsrail iç işlerinde ve dış işlerinde özerkliğini korudu.

İsrail ancak bir süper güç Levant'ta ve Doğu Akdeniz'de nüfuzunu hissettirmek ister veya Afganistan'la Akdeniz arasındaki toprağı elde etmeye çalışırsa varoluşsal bir tehlikle karşı karşıya kalacaktır.

Özetlemek gerekirse İsrail küçük bir ülke ve topografisi nedeniyle, genellikle sınırlarından uzakta başlayan çatışmaları idare etmesi gerekiyor. Hayatta kalmasının tek yolu dev kaynaklara sahip küresel ve yerel güçler arasında dikkatli manevralarda bulunabilmek. Bu kaynaklara denk bir kaynağı hiçbir zaman sahip olamayacağından hep zeki, akıllı ve dikkatli davranması, gücüne fazla güvenmemesi gerekir. Bazen kendini daha güvende hissedecek, özellikle de dönemin süper gücüyle ittifak kurduğunda, ancak genellikle huzursuz ve tedirgin olacak. Coğrafi konumu sürekli sınırlı bağımsızlık hissi yaratacak. Dünyada hiçbir devlet sürekli zeki ve dikkatli olamayacağından ve milli onurunu sürekli kaybedemeyeceğinden, İsrail Ortadoğu'da egemen bir gücün himayesi altına girecek. İsrail 2011'de ABD'nin himayesinde ancak bu durum hareketlerini önemli derecede kısıtlamıyor.

21. Gelecekte Ortadoğu'nun Siyasi Durumu

Karamsarlık Yahudilerin göze alamayacağı bir lükstür. Golda Meir

Ortadoğu'nun ve özellikle de Levant'ın uzun tarihinde yeni bir düzen oluşturacak önemli güç hareketlenmeleri meydana gelmeye başladı. Coğrafi yaklaşımın vardığı sonuçların güvenilirliğini kabul edersek Türkiye'nin yeniden önemli bir rol oynamaya başladığını görürüz. Türkiye'nin bölgesel süper güç rolünü üstlenme süreci 2020'lerde hızlanmaya başlayacak. Bu süreci stratejik bir avantaj olarak gören bir süper güçten destek alacak. 1967'de Türkiye'nin SSCB'nin yayılmasına engel olması gibi, ABD Türkiye'yi yeniden yükselen Rusya'ya ve Ortadoğu ve Levant'taki köktenci akımlara karşı önemli bir stratejik silah olarak görüyor. Türkiye'nin bir yandan Rusya'nın Doğu Avrupa'ya yönelmesini engellemesini, bir yandan da Ortadoğu'daki köktenci güçleri idare etmesini bekleyen Amerika, Türkiye'nin askeri kuvvetlerini ve bölgedeki politik konumunu güçlendirecek. Amerikalılar, başarılı olabilmesi için Türkiye'nin iç ve dış politikada karışmaya karar vereceği konulara göz yumacak.

Türkiye yeniden yükselmesine yardım edenin ABD olduğunu zaman zaman unutacak ve ABD'ye onun avucunun içinde olmadığını göstermek isteyecektir.

İsrail, bu uyanan süper güçle ilişkilerinde zorluklarla karşılaşacak. İsrail sürece karşı koymaya veya öfkeleri üzerine çekmeye değil, Türkiye'nin geçirdiği süreci anlamaya çalışmalıdır. Uyanan bölgesel güçlerle ilişkiler hassaslık, dikkat ve zeka gerektirir. İsrail, bu dev bölgesel hareketlenmelerde coğrafi rolünü çok iyi anlamalı. Bu eylemler İsrail Devleti'nin varoluşuna gerçek bir tehdidin tohumlarını barındırır. Bu durumda alçakgönüllülük sadece bir erdem değil, hayatta kalmak için gerekli bir araç olacak. İsrail'in bölgede yükselen bir süper güce karşı milli onurdan bahsetmesi anlamsız olacaktır. İsrail'in coğrafyası Türkiye'ye karşı davranışlarında tevazu ve saygı göstermesini gerektiriyor.

2020

ABD'yle Rusya arasındaki gerginlikler 2020'lerde büyürse, ABD Türkiye'den gizlice Rusları rahatsız etmesini, Avrupa ve Ortadoğu'daki çıkarlarına zarar vermesini ve böylece Rusların dikkatini pek çok değişik alana çekmesini isteyebilir. Rusya da aynısını, SSCB 21. yüzyılın başında dağılırken ABD'nin dikkatini İran'a çekerek ve böylece kendi üzerindeki Amerikan baskısını azaltarak yapmıştı. ... ABD sonunda Rusya'nın yayılcı niyetlerine karşı koymak için daha doğrudan bir yaklaşım uygulamak zorunda kalacak. Türkiye de bu karşılaşmada önemli bir rol oynayacak. ABD'nin kendisine yaptığı yatırımları ödeme vakti gelmiş olacak.

Hiçbir sorumlu İsrail lideri yüksek imha seviyelerine varmak istemiyor. İsrail'in uyguladığı muazzam güç, 21. yüzyılın askeri operasyonlarının asimetrik olmasının bir sonucudur.

20. yüzyılın sonunda ve 21. yüzyılın başında dünyadaki birçok ordu asimetrik savaşların dezavantajını görmeye başladı. Asimetrik savaşlar, sadece bir ordunun gerilla kuvvetlerine karşı savaşması değil, aynı zamanda savaşın önemli parametreleri konusunda farklı bakış açılarına sahip tarafların savaşması şeklinde de tanımlanmaya başlandı. Asimetrik savaşlarda iki taraf karşı karşıya gelebilir ancak iki tarafın da amacı farklıdır. Örneğin bir taraf diğer tarafı yenmek isteyebilir ancak öteki tarafın tek amacı bir açmazı çözmektir. Asimetri büyüdüğünde veya her iki taraf savaşta farklı

şekilde zaferle çıkmaya çalıştığında, zaferi tanımlayan klasik doktrin geçerliliğini yitirir. Bu yüzden iki taraf da farklı başarıların peşinde koşarken diğer tarafa çok büyük zarar verir.

Batı, 2. Dünya Savaşı'ndan beri zafer kazanmasını sağlayacak doktrin ve yöntemleri kullanarak etkili ve hassas ateşleme yöntemleri geliştirdi. Bu doktrinler açık alanlarda büyük zarar verebilecek büyük orduların yok edilmesini öngörür. İsrail ve Batı'nın potansiyel düşmanları henüz bu kapasiteye uygun bir tekno-taktik yanıt bulamadığından asimetrik savaş yoluna başvurdu. Bu strateji savaşın amaçlarına doğrudan ulaşmaya çalışmaz. Demokrasilerin uzun süre dayanamayacağı küçük ve yıpratıcı saldırılar gerçekleştirerek Batı'nın istihbarat toplama ve silah avantajlarını yok eder.

1967 Savaşı'ndan sonra İsrail'le savaşan ülkeler bu yöntemi çok iyi inceleyerek değişik şekillerde kullanmaya başladılar. Bazen yüksek kapasiteli doğrudan savaşlarda, bazen de düşük kapasiteli terör örgütlerini kullanarak yarattıkları mücadelelerde bu taktiği uyguladılar. Bu strateji İsrail'in savaş kazanmasını ve savaşın askeri sonuçlarını gerçekleştirilmesini engellemeye yöneliktir. Bu yöntemin ilk uygulaması, 1973'te Mısır Ordusu'nun İsrail Ordusu'nun savaşı kazanma kapasitesini ortadan kaldırmak istemesiyle başladı. Savaşı uzatarak İsrail'in zafer kazandığını ilan etmesini engelledi. Bu da diplomatik çözümü mecburi kıldı. Diplomatik çözüm için ise Mısır'ın onayı gerekiyordu. Mısır savaşın sonucunu kesin bir zafer-yenilgi formülü yerine diplomatik yollarla belirleyerek İsrail'le barış antlaşması görüşmelerini başlatabildi. Savaşı çıkarmasının amacı da zaten bu antlaşmalara varabilmektir. Bu strateji İsrail'in sivil ve politik sis teminin dayanırlığına saldırdır. Bu doktrin Lübnan'da Hizbullah tarafından 2006 yılında açıkça benimsendi. Askerlere ve sivillere yöneltilecek füze ve roket saldırıları hiçbir zaman zafer kazanmak veya toprak elde etmek gibi klasik hareket sonuçlarını hedeflemedi; amaç, devlet, siviller ve ordu arasında güven ve ahenği bozarak İsrail milletinin savaşma isteğini zedelemektir.

Çarpışma isteğini azaltmanın koşulları, gelecekte savaşların asimetrik olmasına yol açar. İlk koşul, çatışmanın yeterince uzun sürmesini sağlayarak ordunun kesin bir zafer kazanmaya duyduğu inancı yitirmesine neden olmaktır. İkinci koşul, sivilleri, ordularının savaşın bedelini ödemeyi haklı çıkaracak açık bir zafer kazanma şansının olmadığına inandırmaktır. Bu açıdan asimetrik savaşlarda, açık zaferin kazanılmadığı her gün, savaşın amacının olmadığı ve bu nedenle bir an önce bitirilmesi gerektiği inancının doğrulandığı bir durum yaratır. Asimetrik savaş, taraflardan birini savaştan bir an önce çıkmasının yararına olacağına ikna eder. Bunun bedeli düşmana avantaj kazandıran adımlar atmamak veya askeri durumdan tamamen geri çekilmek olsa bile.

Asimetrik savaşın başarıları göz önüne alındığında normal orduların da bu yöntemleri kullanmaya başlamaları bekleniyor. İleride savaşlarda normal orduların geniş alanlara önceden konuşlandırıldığı bağımsız birimler, lojistik kaynak ve silahlar kullanılabilir. Bu birimler konumlarında uzun süre kalacak ve günlük ancak çok etkili ateş açma yeteneğine sahip olacaktır.

Asimetrik savaşta düşmanın gücünü yok ederek politik başarı sağlanamayacağından sonuçlara ve zaferlere başka yöntemlerle ulaşmak zorunda kalınacak. Bu yöntemler arasında stratejik hareket özgürlüğü, savaş paradigmasının bozulması ve değişik tür savaşlara zorlama bulunacak. Asimetrik savaşlarda gerilla modelinin kullanılması ironik olarak gelecekte savaşların daha yıkıcı ve sert olmasına yol açacak, ancak bu savaşlar sırasında daha az kişi hayatını kaybedecek.

2011 yılının başında bunu söylemek kolay olmasa da İsrail Savunma Kuvvetleri Kuzey Lübnan'dan Şam'a çok geniş alanları almak zorunda kalabilir. Asimetrik savaşın dengesini bozmanın ve avantajı İsrail yönüne çevirmenin en iyi yolu herhalde bu olacaktır. Bu stratejinin İsrail'in sivil cephesinin büyük çapta füze saldırılarına maruz kalarak büyük yıkımlar yaşamasına neden olması tabii ki en önemli sorun, ancak yarattığı baskı Suriye ve Lübnan'ı ateşkes istemeye zorlayarak durumu tersine çevirecek.

İsrail, Suriye'nin kuzeyinde yerel bir süper gücün varlığını uzun süreli olarak göze alamaz. Böyle bir güç genişlemek isterse İsrail'i alıp nüfusunu ve yönetim merkezlerini egemenliğine geçirmesi çok kısa sürer. Bu nedenle İsrail uzun süre ayakta kalmak istiyorsa, kuzeydoğu kanadını politik anlaşmalarla veya sınırına caydırıcı askeri birlikler yerleştirerek güvence altına almak zorunda. Bu iki seçeneği de yerine getiremezse tek yapabileceği Şam'ı ele geçirip kuzeyde bu bölgesel gücün yayılmasını engellemek olacaktır.

2050

ABD Türkiye'yle ilişkilerini iyileştirmeye çalışacak ve saygı duyulan bölgesel bir güç konumuna yeniden dönmesi için destek verecek. Ancak Rusya'yla yaşanan gerginlikler durulduğunda Türkiye bölgesel her güç gibi bağımsız politikalar gütmeye başlayacak. ABD'yle Türkiye arasındaki ilişkiler yavaş yavaş gerileyecek ve gerginlikler başlayacak.

Uzak ve yakın düşmanları karşılıklı ve geniş kapsamlı görüşmelere ancak Türkiye'nin 2030'lu yıllarda elde etmiş olacağı nüfuza sahip bir Müslüman ülkesi itebilir ve Levant tarihinde bu bölümü kapatabilir. ABD ve Avrupalılar 100 yıldır bunu deniyor, ancak rakiplerin anlaşmasını sağlayamadılar. Coğrafi analiz, bunun ancak Türkiye gibi bir ülkenin rakipleri bağlayıcı anlaşmalar imzalamaya zorlamasıyla gerçekleşeceğini gösteriyor.